

Veszprém Megyei Jogú Város Kulturális Stratégiája

2018 – 2030

Közgyűlési jóváhagyás előtt

Tartalom

Vezetői összefoglaló	4
Bevezetés	5
1. A kulturális stratégia kontextusa	6
1.1. Veszprém város stratégiái a kultúra szemszögéből	6
1.2. Veszprém korábbi kulturális koncepciójának összefoglalása	8
1.2.1. Főbb elméleti alapvetések	8
1.2.2. A kulturális koncepció célkitűzései	9
1.3. Veszprém kulturális intézményei.....	10
1.3.1. Önkormányzati fenntartásban lévő intézmények.....	10
1.3.2. Önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok.....	15
1.3.3. Magántulajdonú intézmények.....	16
1.3.4. Állami tulajdonban, kezelésben lévő intézmények.....	18
1.3.5. Intézmények egyházi tulajdonban.....	19
1.3.6. Pannon Egyetem és kulturális intézményegységei	21
1.4. Civil szféra.....	22
1.5. Helytörténet.....	22
1.6. Nemzetiségi kultúrák.....	23
1.7. Kiemelt művészeti együttések.....	23
1.8. Irodalmi folyóiratok.....	23
1.9. Rendezvények	24
1.10. A kultúrafinanszírozás egyedi vonásai Veszprémbe	25
2. Helyzetértékelés.....	25
3. A stratégia jövőképe.....	28
4. A stratégia átfogó céljai.....	28
4.1. Versenyképes lakóhely	29
4.1.1. Korszerű kommunikációs platformok alkalmazása	29
4.1.2. Ügyfélközpontú működés.....	29
4.1.3. Művészek, kultúraszervező szakemberek Veszprémbe vonzása	29
4.1.4. Egyetemek tudástőkéjének bevonása	29
4.1.5. Kínálati diverzifikáció	29
4.2. Örökségvédelem.....	29
4.2.1. A Vár funkcióbővítése.....	29
4.2.2. Örökségismertető, örökségbemutató interaktív programok.....	30
4.2.3. Helyi értékek nyilvántartása	30

4.2.4.	Értékmegőrzés	30
4.2.5.	Kapacitás és funkció párosítása	30
4.3.	Kreatívipar fejlesztése	30
4.3.1.	Városi pilotprojektek	30
4.3.2.	Együttműködések kialakítása a piaci szektorral	30
4.3.3.	Ösztöndíjak, vállalkozási támogatások	30
4.4.	Versenyképes turizmusgazdaság	30
4.4.1.	Nemzetközi marketingaktivitás	31
4.4.2.	Belföldi kommunikáció és marketing.....	31
4.4.3.	A vallási turizmusban rejlő lehetőségek mélyebb kihasználása	31
4.4.4.	Nemzetközi kooperációk ösztönzése	31
4.5.	Kulturális közösségépítés.....	31
4.5.1.	Identitásépítő projektek	31
4.5.2.	Közösségi összefogások koordinálása	31
4.5.3.	Közösségi terek biztosítása	31
4.6.	Közönségfejlesztés és művészeti képzés	31
4.6.1.	Iskolán kívüli művészeti kompetenciafejlesztés.....	31
4.6.2.	A művészeti oktatás kiemelt súlyának fenntartása.....	31
4.6.3.	Helyi kulturális marketing.....	31
4.7.	Horizontális beavatkozási területek.....	32
4.7.1.	Egész évben egyenletes programkínálat.....	32
4.7.2.	Kulturális aktivitások térségi kiterjesztése	32
5.	A stratégia végrehajtása	33
5.1.	Lehetséges intézkedések	33
5.2.	A végrehajtás szervezeti keretei	35
5.3.	Monitoring	35
5.3.1.	Indikátorok	36
5.4.	Partnerség	36
6.	Felhasznált források	37
7.	Melléklet – Kulturális hagyomány és innováció Veszprémben. Háttér tanulmány.	38

Vezetői összefoglaló

- Veszprém kulturális életének stratégiai kereteit a város 2014-ben készült, 2020-ig szóló kulturális koncepciója határozza meg. E stratégia a korábbi koncepció felülvizsgálataként és kibővítéseként készült, 2030-ig tekintve, megteremtve az Európa Kulturális Fővárosa 2023-cím pályázásához szükséges városi stratégiai hátteret.
- Veszprém kulturális intézményrendszerének fő erősségei közé tartozik az **intézményi sokszínűség**, kiváltképp a kortárs képzőművészet, a színházművészet és az itt élő alkotók jelentős sűrűsödései, valamint az országos jelentőségű **fesztiválportfólió**.
- Hiányosságként, nehézségként veendő figyelembe az erőforrások erős korlátossága, valamint hogy a **térségi együttműködések korlátozott számban**, eseti jelleggel alakulnak ki.
- E stratégia **hat átfogó célt** fogalmaz meg: a **lakóhelyi** versenyképességét, a sikeres **örökségvédelmet**, a **kreatívipar** fejlesztését, a **turizmusgazdaság** versenyképességének megőrzését és további erősítését, a kultúra **közösségépítő potenciáljának** kiaknázását, valamint a **közönség befogadóképességének** fejlesztését.
- **Horizontális cél** a programkínálat **évközi egyenletességének** biztosítása, valamint a város kultúrateremtő és -közvetítő erejének **régiós szintű** hasznosítása.
- A stratégia több tucat konkrét projektjavaslatot nevesít, a lista azonban nyitott, bővíthető.
- A stratégia **programmendezsment-szintű felelőse** a **Polgármesteri Kabinetiroda**, a konkrét projektek menedzsmentje projektfüggetlen. Amennyiben Veszprém lesz Európa Kulturális Fővárosa 2023-ban, a címspecifikus projektek felügyeletét (egyes esetekben projektmenedzsmenttel együtt) az **EKF-programszervezet** vállalja át.
- Az előrehaladás **monitoringjáért** a Projektkoordinációs Csoport felel, **éves előrehaladási beszámolókat** készítve, valamint **2019-ben és 2024-ben** megszervezve a stratégia **teljes körű felülvizsgálatát**. E két monitoringtevékenység során egyaránt **széles körű partnerségi** véleményezésre kerül sor.

Bevezetés

Veszprém kulturális életéről a város 2014-ben elfogadott kulturális koncepciója a legfrissebb, átfogó tartalmú, rendelkezésre álló dokumentum. A koncepció alapos feltáró munkával és széles körű partnerség bevonásával készült, áttekintve Veszprém kulturális életének legfőbb kihívásait, azokhoz célkitűzéseket társítva. A dokumentum időhorizontja középtávra, a 2020-ig terjedő évekre koncentrált.

A készítése óta eltelt években számos célkitűzése megvalósult, és bár hatálya még nem járt le, a város életében beállt több változás időközben szükségessé tette a stratégiaalkotás hosszú távra való kiterjesztését. E változások közül a legalapvetőbb az a döntés volt, mellyel 2016-ban a város vezetése elhatározta, pályázik az Európa Kulturális Fővárosa (EKF) 2023 címre; ezzel nagy volumenű, alapvető jelentőségű kultúrafejlesztési csomagokat indítva útnak, melyek kifutása bőven túlnyúlik a kulturális koncepció 2020-ig terjedő keretein. Az EKF-pályázat nagyban hat ugyan a koncepció tartalmára, de a pályázat – önnön logikája szerint – olyan elemekre épül, amelyek a város szerves szükségleteire reflektálva akkor is megvalósítandóak maradnak, ha Veszprém nem nyeri el az EKF-címet. Jelen stratégia, ennek megfelelően, nem kezeli rizikóként a címviselés esetlegességét, a két dokumentumban egymásra épülő, releváns célok és tervek megjelenítésével biztosított a kölcsönös tartalmi koherencia.

E 2030-ig előrettekintő stratégia – szándékai szerint – orientáló dokumentum, iránymutatás egyes városi stratégiai döntések megalapozásához és konkrét fejlesztések végrehajtásához, a város kulturális életének egy irányba mutató, szinergikus beavatkozásokkal teljes fejlesztése érdekében. Tartalmában, elsősorban leíró részei esetében, alapvetően támaszkodik a város 2014-es kulturális koncepciójára; amely mellett intézményi egyeztetések, háttér tanulmányok, illetve a már többször említett EKF-pályázat jelentik legfőbb ihlető forrásait. A veszprémiek szélesebb köreinek elképzeléseit, véleményeit szintén e pályázat összeállítása kapcsán nyílt lehetőség beépíteni a stratégiába, minthogy 2017 során számos fórum, kérdőíves felmérés, egyéb véleménygyűjtés szolgálta a lakossági vélemények becsatornázását, a kulturális stratégia kívánt tartalmával szinte tökéletesen egyező témákban.

1. A kulturális stratégia kontextusa

1.1. Veszprém város stratégiái a kultúra szemszögéből

A kulturális értékek erősítését és a termékek, illetve a kiszolgáló infrastruktúra fejlesztését célzó tervezés akkor válhat érvényessé, ha összhangban van a város más területeken lefektetett stratégiai célkitűzéseivel. Igaz ez fordítva is, a Veszprém integrált településfejlesztési stratégiája, ifjúsági koncepciója, marketingstratégiája és gazdasági stratégiája által meghatározott fejlesztési irányok, valamint Veszprém város és a balatoni régió térségi kreatívipari helyzetértékelése is számolnak a helyi kulturális alapú fejlesztések pozitív hatásaival.

Az **integrált településfejlesztési stratégia** (ITS) három fő célt határoz meg, melyek eléréséhez kulturális tartalmú akciók szükségességét is hozzárendeli. Ezek a célok:

- *fiatalodó, aktív város*: a fiatalok életkezdéséhez vonzó környezet kialakítása, a gazdasági aktivitás növelése;
- *környezettudatos város*: erőforrásokban gazdag területként megfelelni a környezeti fenntarthatóság szempontjainak, egyre modernebb technológiák alkalmazásával;
- *megújuló város*: a folyamatos megújulásra való képesség megtartása, a hazai és nemzetközi fejlesztéspolitikai trendeknek megfelelően.

Az ITS kulturális relevanciájú akciótervei – különböző mértékben – ezeket a célokat szolgálják. Releváns eszközként jelenik meg a kulturális negyed kialakítása, új, a kulturális kínálat színvonalának megfelelő infrastrukturális kapacitásokat hozva létre; az Állatkert attrakcióinak bővítése; új rekreációs helyszínek kialakítása a kikapcsolódni, sportolni vagy szórakozni vágyóknak; a Várnegyed akadálymentes és kényelmes megközelítésének kialakítása; a helyi/térségi identitás bemutatása; a környezeti nevelés és környezettudatos életvitel erősítése; illetve számos egyéb fejlesztési elképzelés.

A 2014-ben készült **ifjúsági koncepció** olyan fejlesztési irányokat javasol, amelyek korosztályos és tematikus programok mentén járulnak hozzá a fiatalok magasabb szintű integrációjához, az alábbi fejlesztési területeket azonosítva be:

- szabadidő hasznos eltöltésének ösztönzése elegendő és megfelelő színterek kialakításával, azok népszerűsítésével;
- tudatos egészséges életmódot folytató felnőttek nevelése;
- fenntartható, természettel együtt élő és fejlődő város megteremtése, egészséges életmód és környezet kialakításával;
- biztonságos háttérrel működő szolgáltatók, hatékony és eredményes programok, hatékony kommunikáción alapuló, eredményes munka az állami és civil szféra e területeken érdekelt képviselői részéről;
- fiatalok munkaerőpiaci lehetőségeinek, lakhatásának segítése szociálpolitikai intézkedésekkel; fiatalokat foglalkoztató munkahelyteremtő beruházások ösztönzésével;
- fenntartható ifjúsági szolgáltatási rendszer kialakítása, az ifjúsági közösségi terek kapacitásának bővítése;
- ifjúsági érdekképviselő és részvétel erősítése oktatástól független csatornák kiépítésével, a strukturált párbeszéd mechanizmusainak működtetése.

Marketing szempontból alapvető érdeke a mindenkori városvezetésnek a minőségi szolgáltatásokat és kulturális értékeket közvetítő Veszprém-márka. A 2014-ben elkészült **marketingstratégia** ennek érdekében a veszprémi identitást erősítő kulturális jellemzőkre szervesen épülő szolgáltatások és látványosságok fejlesztését javasolja, olyanokét, amelyek a lehető legnagyobb mértékben járulnak hozzá a helyi ügyekben való részvételhez és így a lakosság helyi elköteleződéséhez. Ehhez a következő – kultúrához köthető – programok elindítását vizionálja:

- általános és középiskolások helyismereti versenye;
- városi legendák felelevenítése;
- fiatalokat megcélzó kommunikáció és kreatív közterületi design.

Ezeket felül megemlíti a város megismerésében irányadó, egységes kártyarendszer (a Veszprém-kártya) újragondolásának szükségességét – ami az eltelt idő fényében a rendszer komplex, mobilalkalmazás-alapú ökoszisztémává való fejlesztésének kívánalmával egészíthető ki.

A 2015–2020-as időszakra az országos és nemzetközi egységes gazdasági irányelveknek megfelelően készült **gazdasági program** egyik fő hangsúlya a meglévő és sikereket felmutató ipari-gazdasági szerkezet erősítése, az innovációs termelő, szolgáltató technológiák bővítése. Szintén kiemelten jelenik meg benne a fenntarthatóság, a tudásalapú iparágak előtérbe helyezése. Konkrét, a kulturális életet is befolyásoló tervekként fogalmazódik meg a programban egy tudáspark (az Aranyosvölgyi Tudásközpont) létrehozása az innováció elősegítése érdekében; valamint több közpark, közterület új tartalmakra építő kibővítése, átalakítása, megújítása.

„Kreatíviparnak tekintjük azokat a tevékenységeket, melyek egyidejűleg teremtenek üzleti és kulturális értéket”¹. A balatoni régió vállalkozásainak csupán 5%-a tartozik a kreatívipari szektorba, de ezek több, mint fele Veszprém-ben található, nagyrészt az informatika, a kommunikáció, a reklám és az előadó-művészet területein működve – áll Veszprém város és a balatoni régió **térségi kreatívipari helyzetértékelésében**. A kreatívipar jövőjét a kulturális tőke jelenléte mellett az innovációra való képesség is nagyban befolyásolja – a balatoni térség innovációs potenciáljaiból a következő tételek emelhetők ki:

- felsőoktatási, kutatás-fejlesztési és technológiatranszfer-intézmények – a Pannon Egyetem, a KKV Kompetencia- és Tudásfejlesztési Szakemberképző Központ, a tervezett Aranyosvölgyi Tudásközpont;
- gazdasági szereplők aktív K+F tevékenysége; hazai és nemzetközi projekteken való részvétel, munkavállalók képzési lehetőségei;
- támogató fejlesztéspolitikai,
 - szabályozási környezet és szolgáltatások, pl. adózási és adminisztrációs segítség az önkormányzattól,
 - tömegközlekedési fejlesztések, pl. csomópontok kialakítása, minőség növelése; kerékpáros közlekedés fejlesztése;
- hálózatosodás; erős szektoron belüli és szektorközi kapcsolatok, pl. vállalkozói hálózatok, meetupok, érdekvédelmi szervezetek.

¹ A kreatívipar mint erőforrás. A kreatív ágazatok mai és jövőbeni hozzájárulása Magyarország versenyképességéhez. Hétfi Elemző Központ – Design Terminál, 2014.

1.2. Veszprém korábbi kulturális koncepciójának összefoglalása

A 2014-ben elfogadott, alapos feltáró munkával és széles körű partnerséggel megalapozott kulturális koncepció szolgál jelen dokumentum legfontosabb előzményeként. 2014 óta a koncepció számos célkitűzése megvalósult, az átalakult kulturális intézményrendszer működése beteljesítette a hozzá fűzött reményeket, és bár a készítésekor kijelölt középtávú időkeret – a 2020-ig terjedő évek – még nem járt le, a város több stratégiai döntése, így az Európa Kulturális Fővárosa 2023 címre készülő pályázat, szükségessé teszi a koncepció hosszú távú stratégiává való kibővítését. Jelen munka bevezető fejezetei alapvetően építenek a korábbi koncepció máig érvényes megállapításaira, összegzik az abban lefektetett tudást, tapasztalatokat.

1.2.1. Főbb elméleti alapvetések

Kreativitás és kulturális alapú településfejlesztés

A Veszprémben összpontosuló jelentős alkotóenergia forrása a művészi érték tisztelésének régre visszanyúló tradíciója, illetve hogy a városvezetés a rendszerváltás óta kiemelten kezeli a kultúra nyelvén megfogalmazódó, gyakran innovatív fejlődési utakat megnyitó kezdeményezéseket. A múlt században prosperáló nehézipari struktúra leépülése miatt tönkrement európai városok egyik túlélési esélye a helyi lakosság bevonásával történő kulturális alapú településfejlesztés. E szemlélet jegyében világszerte sok település gazdasági sikerei bizonyítják, hogy önmaguk kreatív újrafogalmazásával és a kulturális szolgáltatások erősítésével növelhető a város vonzereje és népszerűségmegtartó képessége.

Örökségvédelem és közösségi élmény

Veszprém történelmi és kulturális öröksége jelentős érték, melynek védelme a város folyamatos feladata. Nem egyszerű megőrzésre, állagmegóvásra van szükség csupán – a fő feladat sokkal inkább a helyi értékek megismerhetővé, megélhetővé, aktualizálhatóvá és továbbörökíthetővé tétele. A tudásjellegű örökség sajátossága, hogy nem maradhat statikus: ha elavul, elveszhet minden korábbi hozzáadott érték. Ezért kell a szellemi örökséget megismertetni, szabadon felhasználhatóvá tenni, hogy bárki hozzátehesen – például közösségi alapú tervezéssel teret adva a lakosságnak a mélyebb, személyes elköteleződésre, közösségépítésre.

Infokommunikációs technológiák

Amíg néhány évtizeddel ezelőtt a kultúrát megtestesítő kommunikáció nagyrészt papíron vagy szóban történt, addig ma elektronikus felületekre koncentrálódik: az elektronikus média és a közösségi oldalak egy újfajta írásbeliséget hoztak létre – ami az örökségvédelem, illetve az archiválás (és annak elérhetősége) szempontjából is mindenképpen kedvező. A jelenlegi életvitel és kultúrafogyasztási trendek ismeretében pedig egyértelmű, hogy a könnyebb elérhetőség és a nagyobb ismertség érdekében elengedhetetlenné válik a tudatos online jelenlét.

Kulturálistermék-ipar

A kultúra jelentős része nem vagy csak nehezen mérhető piaci mércével. Ugyanakkor termékként is megfogható, hiszen szolgáltatást nyújt, forgalmat teremt, turistákat vonz. A klasszikus kulturális szolgáltatások mellett megjelenő kulturálistermék-ipar (média, könyvkiadás, szórakoztatóipar, divatipar) globálisan növekvő szerepe mutatja, hogy a szektor jelentős gazdasági potenciállal rendelkezik.

1.2.2. A kulturális koncepció célkitűzései

A kulturális koncepció a következő feladatokat sorolja fel megvalósításra váróként – az alábbi táblázat az egyes célok terén 2014 és 2017 között elért előrehaladásokat összegzi.

A KULTURÁLIS KONCEPCIÓ CÉLJAI	A MEGVALÓSÍTÁS JELENLEGI ÁLLÁSA
Veszprém kulturális értékleltárának elkészítése	Folyamatban.
A kultúra finanszírozási kereteinek, módszereinek korszerűsítése, a biztonságos működés melletti versenyhelyzet kialakításával	Folyamatban.
Professzionális marketing- és PR-tevékenység a Veszprém-brand erősítésére, a város kulturális arculatának pontosítása, tematizálása és megjelenítése a marketingstratégia szellemében	Erős Veszprém-brand megvalósult, a kulturális marketing és PR egyelőre nem egységes.
A marketingfelületek, az internet jobb kihasználása infokommunikációs eszközök intenzívebb alkalmazásával intézményi szinten is; új célcsoportok, közösségek elérése vagy létrehozása	A marketingfelületek és az internet adta lehetőségeket az intézmények használják. A jövőben az összehangolt és tudatos használat megvalósítása a cél.
A kulturális intézmények és szolgáltatók profiltisztítása mellett kulturális szinergiák megteremtése a Veszprémi Programiroda közreműködésével	Az intézményrendszer bővítésével és a Veszprémi Programiroda ezzel párhuzamos kialakításával a profiltisztítás megvalósult, erősödtek a kulturális szinergiák.
A kulturális intézményrendszer, a civil és a gazdasági szféra összehangolása, a mecenatúra és a szponzori kör egységes kezelése, bővítése	Eredményes akciók megvalósultak, de az egységes kezelés, bővítés további feladatot jelent.
A város kulturális kisugárzásának növelése országos és nemzetközi szinten	Folyamatban.
A térségi és regionális kulturális és oktatási központi szerep kiemelése (a Közép-Dunántúlon, illetve a Bakony–Balaton-térségben)	Folyamatban.
A városi, helyi identitás erősítése, ápolása a lakosság körében	Folyamatban.
Esélyegyenlőség megteremtése a kulturális javak elérésében – különös tekintettel a fiatal és idősebb korosztályokra	A kulturális intézmények működése és az új épületek kialakítása során az esélyegyenlőség elvei teljes mértékben érvényesülnek. A szempontok érvényesítésére a jövőben is törekedni szükséges.

A KULTURÁLIS KONCEPCIÓ CÉLJAI	A MEGVALÓSÍTÁS JELENLEGI ÁLLÁSA
Kulturális negyed létrehozása, koncepciójának kialakítása	A kulturális negyed koncepciója elkészült, megvalósításának forrásai a 2014–2020-as tervezési időszak során biztosítottak; kivitelezése várhatóan 2018-ban elkezdődik.
Kreatív vállalkozói törekvések, kulturális ágazatok felkutatása, támogatása	A város kreatívipari stratégiája 2017-ben elkészült, megvalósítása folyamatos.
Helyi kulturális értékekre alapuló fesztiválok, események elindítása, támogatása	Számos fesztivál működik sikeresen a városban, a vizsgált időszakban indult el a hamar kiemelten sikeressé vált Auer Fesztivál is.
Hivatásos alkotói életművek rendezése, publikálása, hozzáférhetővé tétele	Folyamatban.
Szellemi műhelyek, alkotóközösségek támogatása, a nyilvánosság biztosítása	Az önkormányzat évről évre hozzájárul a kiemelkedő alkotóműhelyek munkájához.
Mozgáskultúra, szabadidő- és versenysport támogatása	Folyamatban.
Szubkultúrák, kisebbségi és nemzetiségi kultúrák ápolása	Folyamatban.
Nyitottság más európai városok – különösen a testvérvárosok – kultúrája iránt	Folyamatban.
A hazai és nemzetközi kulturális trendek figyelemmel kísérése, elemzése, alkalmazása	Folyamatban.

1.3. Veszprém kulturális intézményei

Megyei jogú város számára kötelező feladat a közművelődésről, azaz közösségi szinterről intézmény fenntartásával gondoskodni, megyei hatókörű városi múzeumot és könyvtárat fenntartani. Előadó-művészeti szervezet (színház) fenntartása az önkormányzat önként vállalt feladata.

1.3.1. Önkormányzati fenntartásban lévő intézmények

Agóra Veszprém Városi Művelődési Központ

Veszprém közművelődésének első számú intézményi letéteményese az Agóra VMK. Az intézmény jelen formájában 2012-ben jött létre, a Táborállás parkban (Haszkovó lakótelep) működött Helyőrségi Művelődési Otthon (HEMO) volt épületének átalakításával és felújításával foglalva el helyét. Az Agóra nevet az intézmény 2015 májusa óta viseli.

Létrejött sok szempontból jelentős váltást jelentett a városi közművelődés korábbi kereteihez képest: a múltat e szempontból a volt Georgi Dimitrov Megyei Művelődési Központ romló állagú, a kívánt funkcióknak csak részben megfelelni képes Dózsa György utcai épülete képviselte. Az időközben tisztán városi fenntartásúvá vált Művelődési Központ egyfelől új, a város lakosságához – lakótelepi elhelyezkedéséből fakadóan – szimbolikusan is közelebb álló helyszínre költözött; másfelől

tevékenységi köre is átalakult. A főbb városi rendezvények szervezésének feladata 2013-ban az újonnan létrehozott Veszprémi Programiroda Kft.-hez került, míg reprezentatív városi rendezvényhelyszínként ugyanezen évben megépült a belvárosban – a volt Séd Mozi helyén – a Hangvilla Multifunkcionális Közösségi Tér. Az Agóra VMK fő feladata így elsősorban a közművelődés szolgálatára tisztult le, melyet igen széles tevékenységi körrel lát el.

Az Agóra akadálymentes épületében különböző méretű közösségi helyiségeken és klubtermeken felül egy 293 fős színházterem, egy 250 fős konferenciaterem, egy 100 fős kamaraterem; valamint egy látványkonyha is rendelkezésre áll. Ezeket az intézmény – szabad kapacitásai terhére – bérbe adja rendezvények számára; elsődlegesen azonban saját programjainak és szolgáltatásainak biztosítanak otthont. Az Agóra VMK összesen mintegy hetven városi klubnak, civil szervezetnek jelent működési helyszínt, soraik között a város kb. ötven idősek klubjának felével (szervezeti – pl. könyvelési – támogatást nyújtva azok másik felének is), táncsoportokkal, játszóházzal, filmklubbal, művészeti csoportokkal, a Váci Mihály Irodalmi Színpaddal, a városban működő kisebbségi önkormányzatok eseményeivel. Az intézmény szolgáltatásai közé számos szabadidős, szociális, életvezetési, szemléletformáló, gyermek- és ifjúsági foglalkozás és program tartozik, melyeket részben saját szervezésben, részben más szervezőknek helyszínt biztosítva lát el.

Az Agóra VMK szervezetéhez tartozik a Gyulafirátóti Művelődési Ház, valamint a Kádártai Faluház is, e tagintézmények elsősorban az érintett városrészek helyi közművelődésének és rendezvényeinek szervezőiként és kiszolgálóiként funkcionálnak. A Táborállás parki Agóra épületét a művelődési központ a Kabóca Bábszínházzal közösen használja.

Az intézmény erős térségi szerepkörrel rendelkezik, szerződéses kapcsolatban áll tizennyolc további környékbeli településsel, részint rendezvényeket szervezve, részint helyszínt biztosítva azok kulturális élete számára. Az Agóra VMK erősségei közé tartozik, hogy úgy e településeken, mint Veszprémben rendszeresen megjelenik külső helyszíneken is, számos rendezvényt, programot kínál a város központjában és más városrészein, közterein.

Művészetek Háza Veszprém

A város meghatározó kortárs művészeti, közművelődési intézménye 1993. január elsején nyílt meg a veszprémi várban mint a kortárs művészet befogadására, bemutatására létesített intézmény; elsősorban a képző- és a vizuális művészetre koncentrálva. E területek teljes spektrumát érinti, a magyarországi és nemzetközi eredményeket a hazai és nemzetközi közönséggel egyaránt megismertetve, a hagyományos technikával készült műalkotásoktól a „technológiai művészet” jelentős alkotásaiig.

Az intézmény két időszaki kiállítóhelyet működtet – Csikász Galéria és Várgaléria – de állandó képzőművészeti gyűjteménnyel is rendelkezik: a Modern Képtár – Vass László Gyűjteménnyel a Vár u. 3-5-7. épületegyüttesben. 2006-ban európai uniós pályázat keretében megújult a Dubniczay-palota, ahol kortárs egyéni kiállításokat, valamint klasszikus modern és kortárs művészeti gyűjteményeket mutatnak be. A kiállításokat művészetpedagógiai foglalkozások, szervezett tárlatvezetések és elméleti fórumok kísérik. A Dubniczay-palota ad otthont a Várgaléria, valamint a Magtár kiállítóhelyeknek, illetve a Tegulárium téglagyűjteményének (utóbbiról ld. bővebben a Magyar Építőipari Múzeum leírásánál).

Szakmai munkájának eredményeként mára elismert és jegyzett országos és európai hírű kortárs képzőművészettel foglalkozó intézmény, vizuális művészeti értékeik bemutatására az intézmény szakemberei iskolákban kihelyezett foglalkozásokat is tartanak, az intézmény falain belül rendszeresek az interaktivitásra épülő múzeumpedagógiai órák.

Képzőművész szakköre, a Veszprémi Vizuális Műhely, közel harminc éve működik, tagjai a képzőművészeti alkotótevékenységet, a vizuális alakítást széles skálán és nyitottan értelmezik, gyakorolják. A hagyományos műfajok mellett kollázs, montázs, objektkészítés, fotó, képregénykészítés is szerepel a műhelygyakorlatokban. Fiatal hallgatóinak nyolcvan százaléka szakirányú középfokú, illetve felsőfokú intézményekben folytatja tanulmányait. A Veszprémi Vizuális Műhely tagjai minden évben kiállításon mutatkoznak be. Folyamatosan várják a műhelybe mindazok jelentkezését, akiknek közép- vagy felsőfokú tanulmányaihoz a vizuális művészet gyakorlati és elméleti ismerete elengedhetetlen, és azokat is, akik csak kedvtelésből alkotnak.

Ezzel szorosan összefügg a Művészetek Háza Veszprém másik tevékenységi területe, a közművelődés is: vállalt feladata, hogy a képzőművészetén kívül a többi kortárs művészeti területet is bemutassa, legfőképpen az irodalom és a zene területén.

A Művészetek Háza Veszprém kiadói tevékenységéhez tartozik a Vár Ucca Műhely irodalmi folyóirat; valamint könyvek, klasszikus, fontos helyi értékek, kortárs irodalom, képzőművészet, kiállítási katalógusok, monográfiák kiadása. Rendszeresen az intézményben az rendhagyó író-olvasó találkozók, könyvbemutatók, felolvasóestek. Az intézmény égisze alatt működik az Alig Színpad. Az amatőr színjátszókból álló csoport minden évben három-négy darabot állít színpadra és sikerrel szerepel velük fesztiválokon, színjátszó versenyeken. Rendszeres felkéréseket kap falunapokon és színjátszó találkozókön való részvételre.

Eötvös Károly Megyei Könyvtár

A korábban megyei fenntartású intézmény 2013. január 1-jétől került Veszprém város fenntartásába, egyszersmind – jogszabály alapján – átvéve a városrészi, ún. fiókkönyvtári hálózatot is. Veszprém megye legnagyobb, leglátogatottabb nyilvános közkönyvtára, az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer tagkönyvtára, a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerben aktív könyvtár, 2017-ben már kétszáz, 5000 lakosnál kisebb település kulturális és könyvtári szolgáltató központja. A Kulturális törvényben rögzítettek alapján alapfeladatai közé tartozik a könyvtárhasználókat célzó szolgáltatások biztosítása; gyűjteményének folyamatos gyarapítása; korszerű infokommunikációs eszközök és források rendelkezésre bocsátása; illetve a megyében élő nemzetiségek kulturái ápolásának segítése. A könyvtár információs és közösségi tér, a lakosság kulturális és közösségi igényeit szolgálja.

A megyei könyvtár három fiókkönyvtárat (Cholnoky Lakótelepi Könyvtár, Március 15. Úti Könyvtár, Dózsavárosi Könyvtár) és négy könyvtárpontot (az Agóra VMK-ban, illetve Gyulafirátót, Kádárta és Jutaspuszta városrészekben) működtet. Ezeken a helyszíneken a könyvtárak a köznevelésben, a felsőoktatásban, az informális és nem formális oktatásban résztvevők számára is biztosítják a korszerű könyvtári szolgáltatásokat, segítik az egész életen át tartó tanulást, a szabadidő eltöltéséhez közösségi színtereket működtetnek. Biztosítják a gyermekkorúak és a fiatalok könyvtári ellátását, olvasáskultúrájuk fejlesztését célzó helyi programokat szerveznek, bekapcsolódnak országos kampányokba. A megyei könyvtár különös figyelmet fordít fogyatékkal élő és szociálisan hátrányos helyzetű olvasóira. Az intézmény, Veszprém megye egész területén együttműködve a városi könyvtárakkal, részt vesz a digitális írástudás fejlesztésében, stratégiai céljai között szerepel a meglévő digitális szakadék könyvtár-informatikai eszközökkel történő csökkentése.

A központi épületben közel ötezer négyzetméteren számos információs szolgáltatással várja és szolgálja a betérő olvasókat, könyvtárlátogatókat. Az intézmény a megyeszékhely egyik kulturális központja, gondoskodik Veszprém megye és Veszprém város lakosainak könyvtári ellátásáról, benne közel 390 ezres dokumentumállomány áll az olvasók rendelkezésére. A Veszprém Megyei Helyismereti Gyűjteményben közel harmincezer megyei és városi vonatkozású dokumentum

található, többek között évtizedek óta gyűjtött és rendszerezett tájirodalom, aprónyomtatványok, képeslapgyűjtemény, plakátgyűjtemény és más unikális kiadványok. A digitalizálási terv egyik kulcseleme a megyei könyvtár helyismereti gyűjteményében található dokumentumok elektronikus formában történő megőrzése és szolgáltatása, szem előtt tartva a tértől, időtől való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítását. Jelenleg közel nyolcezer képeslapot és fotót lehet már az adatbázisban keresni².

Az Eötvös Károly Megyei Könyvtár zeneműtári szolgáltatása 1969-ben indult el, jelentős fejlődésen esett át az elmúlt évtizedekben, új közösségek szerveződtek a szolgáltatás keretében. A megyei könyvtár Gyermekek- és Ifjúsági Könyvtára a legkisebbektől egészen a középiskolás korig számos közösségi és irodalmi programmal várja olvasóit, látogatóit.

A városrészi fiókkönyvtárak integrált közösségi terekként működnek, könyvtári feladataik mellett, együttműködve az Agóra Veszprém Városi Művelődési Központ művelődésszervezőivel; könyvtári és egyéb kulturális programokat kínálnak az érintett városrészekben élőknek. Kapcsolatot tartanak a környező iskolákkal, szociális gondozóintézményekkel, civil szervezetekkel, részönkormányzatokkal.

Laczkó Dezső Múzeum

A korábban megyei fenntartású intézmény 2013. január 1-jétől került Veszprém város fenntartásába, többoldalú intézményi együttműködései útján aktív résztvevője, formálója a város kulturális életének, megtartva a megyei hatókörből adódó feladatait.

A fenti dátummal kezdődően a Laczkó Dezső Múzeum működteti a hozzá szervesen kapcsolódó Bakonyi Ház kiállítóhelyet, majd 2013. április közepétől a Tűztorony és a Várkapu együttesét is. Utóbbiban, a 2014. március 15-én megnyílt Hősök kapuja – Várkapu Látogatóközpont – Várkapu Bolt intézményi egységben egy új, komplex – múzeumszakmai és turisztikai – feladatkör ellátását vállalta a Laczkó Dezső Múzeum.

A Laczkó Dezső Múzeum számos rendezvénnyel járul hozzá a városi közművelődési kínálatához, ilyen március 15., a Múzeumi Világnap, a Régészet Napja, a Nemzeti Összetartozás Napja, a Múzeumok Éjszakája, augusztus 20., a Kulturális Örökség Napjai, a Szent Mihály-ünnep, illetve a Múzeumok Őszi Fesztiválja. A közönség részvételét leginkább, európai példák alapján, a szabadidő eltöltésével összekapcsolt nagyszabású rendezvényeken és a régészeti/néprajzi parkokban lehet elérni. A múzeumi kommunikáció két eleme a kiállítás és az oktatás, közülük az utóbbi részaránya jelentősen növekszik.

Magyar Építőipari Múzeum

E múzeum némiképp eltér a felsorolás többi elemétől, ugyanis 2011 óta nem létezik. A Veszprém Megyei Állami Építőipari Vállalat gyűjteményéből kinőtt, országos gyűjtéskörű múzeum a rendszerváltáskor bővült ki a jogutód nélkül megszűnő Szabolcs Megyei Építőipari Vállalat hasonló gyűjteményével, kiállítási anyaga állami tulajdon, bemutatását a Magyar Építőipari Múzeum Alapítvány végezte.

Az alapítványhoz három telephely tartozott: a Házgyári úti Építőipari Gépgyűjtemény, a Szent István utcai Kályhásmeister-ház, illetve a Dubniczay-palotában elhelyezett Tegulárium. E kiállítások – több vargabetűt követően – 2011-ben bezártak, a három érintett helyszín és kiállítás közül a Gépgyűjtemény és a Kályhásmeister-ház azóta nem látogatható. A Tegulárium téglagyűjteménye a Művészetek Háza Veszprém kezelésében lévő Dubniczay-palota pincéjében 2006 óta folyamatosan

² aleph.ekmk.hu

látogatható (a téglagyűjtemény anyaga, tárgyai állami tulajdonban és a Laczkó Dezső múzeum kezelésében állnak, azt a Művészetek Háza Veszprém működteti).

A gyűjtemények hovatartozása, kezelése és fenntartása rendezetlen; egyértelmű tulajdonosi felhatalmazás a gyűjteményekre vonatkozóan egyetlen szervezet részéről sem ismert.

Kabóca Bábszínház és Gyermek Közművelődési Intézmény

2001 óta működik hivatásos bábszínházként, Veszprém város fenntartásába 2008-ban került, 2012-től kiemelt színházként működik. Elsősorban báb- és gyermekszínházi előadásokat hoz létre, bábszínházi és szakmai találkozókat szervez, a város amatőr bábmozgalmában tevékenykedők szakmai képzésében segítséget nyújt. Együttműködik az Önkormányzat és intézményei által rendezett kiemelt kulturális nagyrendezvények, fesztiválok, így a Gizella-napok, a Szent Mihály-nap, a Szent István-nap lebonyolításában. Minden évben megrendezi a Kabóciádé Családi Fesztivált és a Mesefesztivált.

A színház székhelye, az Agóra Veszprém Városi Művelődési Központ Táborállás park 1. szám alatti épülete, Veszprém legnagyobb lakótelepén található. A lakosság létszáma és az épület ismertsége lehetőséget teremt arra, hogy a kulturális élet közösségi színtere legyen, amiből a Kabóca Bábszínház elsősorban családbarát programok rendszeres működtetésével vállal fontos feladatot. Egy olyan hivatásos színház számára, mint a Kabóca, a város központjában, önálló épületben, vagy önálló bejárattal rendelkező épületben, épületszárnyban való elhelyezés ugyanakkor ideálisabb lenne, segítendő, hogy a programok mindenki számára elérhetőek legyenek, és az intézmény egyedi arculatát is ki lehessen alakítani. Ez utóbbi szempont a kisgyerekek számára, a kötődés kialakulása szempontjából nagyon fontos – koncepciószinten az Óvári Ferenc utcai régi mozi épülete merült fel a célra, Veszprém kulturálisnegyed-fejlesztési projektje részeként.

Veszprémi Petőfi Színház

Kiemelt kategóriájú színház, fenntartója 2012. január 1. óta Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata. Költségvetését a Magyar Állam és Veszprém Megyei Jogú Város támogatása, valamint saját bevételei biztosítják. Tevékenységét az Előadó-művészeti törvény hatályos rendelkezései, illetve a Veszprém Megyei Jogú Várossal kötött Fenntartói megállapodás keretei között végzi. Feladata a város és környéke, a megye lakosságának szolgálata a színházművészet eszközeivel, biztosítva a minőségi, magas színvonalú, igényes szórakoztatást színházi előadások létrehozásával, befogadásával, fesztiválok szervezésével, a társművészetek bemutatásával.

A színház szellemi centrumként, szakmai műhelyként közösségi teret alkot. Mint színházz szakmai intézmény országosan kapcsolódik több szakmai szervezethez. Tagja a Magyar Teátrumi Társaságnak, mindenkorai igazgatója révén a Vidéki Színházigazgatók Egyesületének. Színészein keresztül kapcsolódik a MASZK Országos Színészegyesülethez, dolgozói révén a Művészeti Szakszervezethez, a Liga Szakszervezethez. Nemzetközi kapcsolatot tart fenn elsősorban a szomszédos országokkal, Horvátországban Varasd és Zágráb, Erdélyben Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy, Szlovákiában Komárno, Csehországban Most városával.

A Veszprémi Petőfi Színház népszínházi kínálatot nyújt. Játsszik klasszikus és kortárs, magyar és külföldi szerzőktől darabokat, operettet és zenés játékot, elsősorban musicaleket, felnőtt-, ifjúsági- és gyermek nézőinek. Az utóbbi években operát is készített saját és közös produkcióban is. A gyártás során saját szakembergárdával, saját műhelyekkel dolgozik, melyek megtartása, fejlesztése alapvető feltétele a színházz szakmai feladatellátásnak. 2013-ban új, korszerű Műhelyházat vett birtokba a színház.

A színház két játszóhellyel működik, a Nagyszínpaddal és a Latinovits–Bujtor Játékszínnel. 2018-ban veszi kezdetét a színház több épületre kiterjedő, funkcióbővítő rekonstrukciója, a Modern Városok Program részeként, a város Kulturális Negyed-programjához kapcsolódóan.

1.3.2. Önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok

Veszprémi Programiroda Rendezvényszervező és Kulturális Szolgáltató Kft.

2013. május 30-án alakult meg a 100%-ban önkormányzati tulajdonú Programiroda Kft., Veszprém önkormányzatának átfogó kulturális profiltisztítási koncepciója részeként. E folyamat központi gondolata volt a korábban a városi művelődési központ által ellátott városi rendezvények, nagyrendezvények, nemzeti ünnepek szervezési feladatainak átcsoportosítása az újonnan létrehozott Programiroda Kft.-hez. E feladatokhoz egy jóval operatívabb szerep, a Hangvilla kulturális és művészeti tartalommal való megtöltése, valamint bizonyos városmarketing-feladatok kapcsolódnak. A marketing stratégia a város kulturális kínálata kapcsán így fogalmaz:

„A város kultúrája meghatározza a közösség értékrendjét (normák, hitek), a kulturális, művészeti és sport életet, amit a város önkormányzatának is alakítania kell, úgy, hogy értéket hordozó programokat kínál a régió lakossága számára. A helyi lakosság a város identitásának és kultúrájának a hordozója, ezért az első számú célközönségünk, akik a »fogyasztással«, a városi rendezvények látogatásával a kultúra közegévé, részévé válnak. (...) A cél, hogy a veszprémiek keressék és fogyasszák a város kulturális (művészeti és sport) tartalmait, ehhez az önkormányzatnak támogatnia kell a kulturális élet pezsgését, elsősorban saját intézményeinek és rendezvényeinek a gazdagításával és pozícionálásával, erősítésével (egységes arculat).”

A Programiroda Kft. e stratégiának megfelelően részt vesz a városmárka identitásának meghatározásában, a médiakapcsolatok javításában, tudatformálást segítő tematikus kampányokban a fenntartható életmód és a tudatos közösségi magatartás elsajátítása érdekében, városi legendák felelevenítésében, a fiatalokat megcélzó kommunikáció és kreatív közterületi design megvalósításában, meglévő és új Veszprémikumok fejlesztéséhez kapcsolódó városmarketing-feladatok ellátásában is.

A profiltisztítás igénye és a városmarketing szempontok érvényesítése mellett a Veszprémi Programiroda Kft közreműködését finansziális szempont is indokoltá teszi: kiszámíthatóbb és tervezhetőbb szakmai, gazdasági környezetbe kerülnek az önkormányzati kulturális rendezvények, mivel egy Kft. a külső szponzorációs források bevonásához is nagyobb mozgástérrel rendelkezik.

A Programiroda képes kulturális innovációk felvállalására és a kínálat színesítésére is. Az ún. „részipiacok” megcélzásán keresztül speciálisabb igényeket is kielégíthet, szélesebb közönségeket érve el, mint ami egy önkormányzati intézménytől elvárható lenne. Szervezeti adottságaiból fakadóan könnyebben ér el olyan pályázati forrásokat is, amelyekhez gyors döntéshozatalra, rugalmas előkészítésre van szükség.

Veszprém Aréna

A központot a 100%-os önkormányzati tulajdonban lévő Csarnok Veszprémi Csarnoküzemeltető, Rendezvényszervező és Kommunikációs Kft. üzemelteti. A multifunkciós rendezvénycsarnok 2008-ban nyitotta meg kapuit, bázisfeladata helyszínt biztosítani a Telekom Veszprém férfi kézilabdacsapata mérkőzéseire, edzéseire, de a kézilabdautánpótlás-nevelésnek és több önvédelmi sportnak is állandó helyszíne.

A sportmérkőzéseken több, mint 5000 szurkoló foglalhat helyet a lelátókon, míg kulturális rendezvényeken a szükséges beépítés, áttájolás ellenére a szervezők mintegy 4500 nézőt le tudnak

ültetni. Rangos nagyprodukciók, konferenciák befogadására, kulturális és szórakoztató produkciók – pl. a VeszprémFest egyes kiemelt koncertjei – lebonyolítására is alkalmas – e rendezvényeket ugyanúgy évente több mint 120 000-en látogatják meg, mint a sporteseményeket..

Kolostorok és Kertek Kft.

Az e néven megvalósult Séd-völgyi rehabilitációs projekt eredményeként a pihenést, kikapcsolódást, szórakozást komplex módon biztosító, összefüggő zöld felülettel rendelkező közösségi tér jött létre Veszprémben. Az egykori vidámpark szélén kialakított csónakázótó partja, a volt jezsuita templom megújított belső tere, valamint a görög apácakolostor alapfalain kialakított romkert a birtokbavétel óta eltelt rövid idő alatt is számos városi rendezvény helyszínéül szolgált. Kedvelt helyszín a szintén megújult Margit-rom, valamint az asszociatív, népi játékgúrákkal, hintákkal, mászóakkal felszerelt játszótér is. A természetes, ugyanakkor igényesen kialakított környezet hasznosításáért felelős gazdasági társaság befogad nem saját szervezésben megvalósuló programokat is.

Kittenberger Kálmán Növény- és Vadaspark

A Veszprémi Állatkert Magyarország legnagyobb hagyományokkal rendelkező vidéki állatkertje, a Közép-Dunántúl régió legkedveltebb turisztikai célpontja. A két részből álló Állatkert 1958. augusztus elsején nyílt meg, területe a Fejes-völgyre, illetve az azzal szomszédos Gulya-dombra terjed ki.

A felső, úgynevezett Gulya-dombi részen található a legújabb fejlesztések, mint az Afrika-szavanna kifutója zebrákkal, impalákkal, zsiráfokkal és szélesszájú orrszarvúkkal. Szomszédságában épült fel a kialakításában és tematikájában Európában is egyedülálló komplexum, a Majomház, melyben jelenleg gyűrűsfakú makik, dzselada páviánok és zászlósfarkú kolobuszok élnek.

A Veszprémi Állatkert eddigi legnagyobb és leglátványosabb fejlesztése 2014 februárjában kezdődött, ennek keretében készült el az Elefánt Park, ahol három fiatal elefántbika kapott helyet; a vizes élővilágot bemutató projekt, ami a borjúfókák és a pápaszemes pingvinek életét mutatja be; valamint az új orrszarvúház és a hozzá tartozó kifutó. Az új, 2013-ban átadott Gulya-dombi vendégforgalmi bejárattal szemben látványkifutó épült, ahol lámafélék kaptak helyet, valamint egy akadálymentesített vizesblokk is épült. 2015 júniusában került átadásra az 5000 m² alapterületű, 15 méter belmagasságú Madárröpdé, melynek kialakítása Magyarországon egyedülálló, és ahol flamingókkal, skarlát íbiszekkel és récékkel találkozhatnak a látogatók.

Az Állatkert kínálatát látványteretéseket, állatsimogató és rendezvények is színesítik. Tagja az Európai Állatkertek és Akváriumok Szövetségének (EAZA), a Magyar Állatkertek Szövetségének (MÁSZ), aktívan részt vesz nemzetközi természetvédelmi kampányokban. Szerepet vállal fajmegmentési (EEP – Európai Veszélyeztetett Fajok Programja) és tenyésztési (ESB – Európai Törzskönyv Program) programokban.

1.3.3. Magántulajdonú intézmények

Hangvilla

Veszprém 2013-ban megnyílt multifunkcionális közösségi tere a Swing-Swing Kft. tulajdonában áll (melyben a város önkormányzata is üzletrésszel rendelkezik, és a 2020-as évekre többségi tulajdonossá válik). A régi Séd mozi épülete a Belváros funkcióbővítő rehabilitációja keretében teljesen átépült, kibővült, megújult, egy új kulturális intézménynek, közösségi térnek adva helyet. Az új központ egyfelől a Városi Művelődési Központtól vett át egyes funkciókat, másfelől a veszprémi zenekultúra központjaként egy speciális többletfeladatot is magas szinten ellátni képes objektummá vált. A Hangvilla programmal való megtöltéséről elsősorban az önkormányzat által tulajdonolt

Veszprémi Programiroda Kft. gondoskodik. Az épület az otthona Veszprém Város Vegyeskarának, a Mendelssohn Kamarazenekarnak, valamint a Pannon Várszínháznak.

A Hangvilla kulturális központként új és korszerű színháztermével, annak műszaki kiszolgáló egységeivel, továbbá a rendezvények előkészítését szolgáló infrastruktúrájával kiállítások, vásárok, városi ünnepek, konferenciák, fogadások és estélyek, filmszínházi vetítések befogadására is alkalmas, de szabadidős tevékenységek művelését is lehetővé teszi. Egyik leglátogatottabb egysége, az Expresszó, a fiatalok kedvelt szórakozóhelye.

Magas színvonalú koncert- és színházterme régi kapacitáshiányt pótol Veszprémben, professzionális produkciók helyszínéül, a város amatőr ének-zenei közösségeinek otthonaként és próbahelyszínéül is a veszprémi zenei élet központja lett.

Pannon Várszínház

Veszprém harmadik színháza, amelyet Vándorfi László, a Petőfi Színház volt igazgatója alapított 2001-ben. Eleinte, állandó játszóhely híján a kőszínházi szezont a város több, használaton kívüli épületében töltötte. 2013-tól a Hangvilla ad állandó otthont a társulatnak. Regionális színházként a megye több városában játssza előadásait, a kőszínházi és a nyári szabadtéri szezonban egyaránt, így Ajkán, Várpalotán, Alsóörsön, Balatonfüreden, de fő kötődése mindvégig Veszprém maradt.

A színház 2010-től munkaviszonyban szerződött társulattal működik, melyet vendégművészek egészítenek ki. Összművészeti alkotómódszere megszólítja a kortárs művészeti ágakat, így sok rendhagyó műfajú ősbemutató kerül színre.

A Pannon Várszínház 2012-től létrehozta táncmozgatóját, a Veszprémi Táncműhelyt, Krámer György vezetésével. A tavaszi időszakban vendégelőadásokkal, koncertekkel gazdagítja műsorát a Tavaszi Fesztivál keretében. A másfél évtizedes múltat visszatekintő A Tánc Fesztiválja – Országos és Nemzetközi Kortárs Összművészeti Találkozó a kortárs mozgásművészek mellett a fotó-, a tánc- és a zeneművészet legjelesebb alkotói és alkotásai jelennek meg. Az évente megrendezésre kerülő „A Tánc Fesztiválja” Veszprém város kiemelt fesztiválja, országos minősítéssel.

Az intézmény annyiban eltér a fent tárgyaltaktól, hogy Veszprém városa nem szerepel a színház tulajdonosai között. Várpalota és Nagyvácsány önkormányzata azonban igen, ekként az Emberi Erőforrások Minisztériuma önkormányzati színházként tartja számon.

Mestermű Galéria

A város első és mindmáig egyetlen magánkézben lévő és működő kortárs művészeti galériáját 1992-ben hozta létre id. Hegyeshalmi László egykori színházigazgató, a Petőfi Színház örökös tagja, Veszprém Város Díszpolgára.

A 2000-es évek derekán új kiállítási program részeként Bojtor Károly festményeiből egy évente megújuló válogatást mutatott be, melyhez kapcsolódóan több, Veszprémben született, illetve munkásságukkal, életművükkel a városhoz kötődő kortárs képzőművész munkái, lezárt életművei is helyet kapnak a kiállításban, mint Bognár Zoltán, Ircsik József, R. Kiss Lenke vagy Kórusz József. A 2011–2014 közötti évekre a város a Galériát az idegenforgalmi szezon idejére bérbe vette ezen új, állandó kiállítás céljára. A kiállítás szakmai felügyeletét „Az ízlés tsinosításáért” Közhasznú Alapítvány Kuratóriuma látta el, míg a kiállítás projektgazdája, 2012 és 2014 között rendezője és szakmai működtetője a Művészetek Háza Veszprém volt.

1.3.4. Állami tulajdonban, kezelésben lévő intézmények

Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára

Általános gyűjtőkörű és területi, azaz megyei illetékességű levéltári intézmény, egyike az ország közlevéltárainak. Anyagának mai összetételét – és ellátandó feladatait is – alapjában egy 1950. évi törvényerejű rendelet határozta meg. Legfontosabb elődei, amelyek anyagát őrzi és kezeli: a régi vármegyei levéltár, a történelmi városok – Veszprém, Pápa – és a községek levéltárai, a törvényszék és a járásbíróóságok levéltárai, a veszprémi székeskáptalan hiteleshelyi levéltára, a zirci ciszterci és a tihanyi bencés rendházaknak, az egykori uradalmaknak, mint a nagyvázsonyi Zichy-, a pápai Esterházy-, a somlóvásárhelyi közalapítványi uradalomnak a levéltára, azután az Erdődy-család, a Véghely-család és sok kisenemesi család levéltára, hegyközségeknek, üzemeknek, jelentősebb tanintézeteknek és számos más szerveződésnek az iratanyaga.

A rendszerváltás után nagy mennyiségű iratanyaggal gyarapodott tanácsi, vállalati, szövetkezeti és társadalmi szervezetektől. 2017 végén összesen több, mint 15 000 iratfolyóméternyi levéltári anyagot tárol. A mohácsi csata előtti korból 340 oklevelet őriz, a legrégebbit 1214-ből, a besorolt kéziratos térképeinek száma ezer fölött van. Gazdag a vármegye XVIII–XIX. századi levéltára (1849-ig); a polgári kor anyaga (1945 előtt) viszont nagyon hiányos.

A levéltár elsődleges feladata az iratok fennmaradásának biztosítása, de a mint ügyintéző hivatal is működik.

A közművelődés területén és tudományos téren a kiadványmunkában mutatkozik meg látványosan a levéltár. Immár három évtizede jelennek meg kiadványai: forráskiadványok, történelmi tanulmányok, módszertani művek. Házi sokszorosítású összeállításokkal az iskolákat, szakköröket, a honismereti mozgalmat kívánja segíteni.

Önálló nagyrendezvényként 2007 tavaszán került sor a levéltár első nemzetközi – családtörténelmi – konferenciájára. A székházépület földszinti folyosóján alkalmanként kamarakiállítások tekinthetők meg. Veszprém vármegye 1782. évi nagy levéltári szekrénye, Veszprém város levéltárának szekrénye 1827-ből és a XIX. század elején készült hiteleshelyi levéltári szekrénysor az elődintézményektől örökölt javak.

A Veszprém Megyei Levéltár a felújítást követően 2005-ben vette birtokba jelenlegi székházát, az egykori Magyar Királyi Kinizsi Pál Honvéd Altisztképző és -nevelő Intézet 1928-ban emelt impozáns főépületét.

MTA Veszprémi Területi Akadémiai Bizottsága

A Magyar Tudományos Akadémia 1972-ben alapított veszprémi területi bizottsága meghatározó tudományos intézmény Veszprémben, működési területe Fejér, Győr–Moson–Sopron, Komárom–Esztergom, Vas és Veszprém megye. A VEAB szervezetének célja a tudományos munka ösztönzése, koordinálása, ezáltal a régió és az ország gazdasági, kulturális és társadalmi fejlődésének előmozdítása a tudomány eszközeivel. 12 szakkbizottságában és a hozzájuk tartozó közel 60 munkabizottságban mintegy 1700 tudományos minősítéssel rendelkező tag végez tudományos tevékenységet. A szak- és munkabizottságokban folyó hazai és nemzetközi kisugárzású tudományos munka mellett előadássorozataival tudományos ismeretterjesztő feladatot is teljesít.

NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.

Az NMI Művelődési Intézet a területi és országos közművelődési szakmai szolgáltatások biztosításához kapcsolódó feladatok ellátására jött létre. 2017. január elsejétől a szellemi jogelőd

Nemzeti Művelődési Intézet feladatait új szervezeti keretek között látja el a lakiteleki Népfőiskola Alapítvány által alapított nonprofit, közhasznú szervezet.

A Művelődési Intézet tizenkilenc megyei irodával megerősített országos szakmai hálózatán keresztül a hazai, valamint a határainkon túli magyarlakta területekre is kiterjedő fejlesztőmunkát folytat. Tevékenysége minden építőelemét eszközként használja a társadalmi, gazdasági problémákból fakadó kulturális hiányok enyhítésére, az atomizálódott közösségek újjáélesztése, megerősítése érdekében. A szervezet nagy hangsúlyt fektet a kutatásokra, képzésekre, tudásmegosztó alkalmakra és módszertani fejlesztésekre, valamint a szakmai utánpótlás erősítésére.

Villa Romana Baláca – Római kori villagazdaság és romkert

A Nemesvámoson, Veszprémtől és a Balaton partjától is mindössze 9-9 km-re található Balácai római villagazdaság Közép-Európa egyik legjelentősebb római kori emléke, amely egykoron megközelítőleg 55 hektárnyi területet foglalt magába. 2013 óta a Magyar Nemzeti Múzeum filiája.

Nemesvámos és Veszprémfajs határában – az egykori Pannonia provincia területén – 1904-ben földművesek bukkantak a szántóföldben rejtőző római kori nagybirtok-központ maradványaira, az ásások a mai napig folyamatban vannak. A feltárás során előkerült leletekből egy válogatás, a mindennapi élethez, gazdálkodáshoz használt tárgyak, a lakóépületek részben itáliai hatást tükröző különleges falfestményei és mozaikpadlói többségükben eredeti helyükön láthatóak. Az egykori nagy fogadóteremben az eredeti mozaik teljesen pontos másolata található, amelyen egyedüli magyarországi helyszíneként közvetlenül rajta sétálva élhetik át a vendégek a terem egykori hangulatát, míg az eredeti mozaikot a Magyar Nemzeti Múzeum Római Kori Kőtárában, Budapesten tekinthetik meg. Balácán kapott helyet a Veszprém megye különböző településein talált római kori kőfaragványok kiállítása is, a Lapidárium. A villagazdaság területén jöttek létre a középkorban Veszprém város és a mindenkori királyné fontos kiszolgáló települései, Vámos és Fajs faluja, bemutatásuk a Régészeti Park középtávú tervei között szerepel. A park és épületei múzeumpedagógiai foglalkozások, rendezvények és csapatépítő tréningek helyszíne is, egyben fontos turisztikai célpont.

1.3.5. Intézmények egyházi tulajdonban

Veszprém mint ezeréves püspöki (1993 óta érseki) székhely lehetőségei szerint támogatja a kereszténység emlékeinek, kultúrhistoriai csúcsteljesítményeinek és helyi jellegzetességeinek széleskörű bemutatását. Ugyanakkor épít, számít is az itt működő szellemi kapacitásra, az egyházművészeti, liturgiai, könyvkiadási stb. megnyilvánulásokra. A részben hitéleti, részben kulturális indíttatású megnyilvánulásokat törekszik a polgári lét természetes elemévé tenni, hogy az a veszprémi kulturális öszteljesítmény szerves részét képezhesse.

Boldog Gizella Királyné Főegyházmegyei Gyűjtemény

A XVIII. században épült Tejfalussy kanonoki ház ad otthont a Veszprémi Érsekség egyházi kincstárának és fő kiállítóhelyének, a magyarországi egyházi kincstárak második leggazdagabb, körülbelül 5000 darabos gyűjteményének. A Gyűjtemény részét képezik reneszánsz, barokk ötvös-, ortodox liturgikus tárgyak, faszobrok a veszprémi Schmidt-műhelyből, grafikák, Padányi Biró Márton miseruha-garnitúrája. A Gyűjtemény műtárgyainak egy része püspöki diplomáciai ajándék.

Az intézményt dr. Szendi József veszprémi püspök alapította 1984-ben. Itt őrzik a magyar királyné-koronázás több liturgikus műtárgyát, közöttük Vetési Albert püspök Velencében készült 15. századi miseruháját, a koronázási palást Bécsben készült 19. századi másolatát, az Erzsébet királyné koronázási díszruhájából készült miseruhakészletet, Zita királyné koronázási ajándékát, Mindszenty

bíboros veszprémi püspöki tárgyait, a bakonyi üvegputát, a Herendi Porcelánmanufaktúra remekait és több közel- és távol-keleti műtárgyat. Az alagsorban lévő értékes kőtár a távolabbi települések műemléképületeit is idézi.

A gyűjteményi kiállítások rendezésén és a műtárgyvédelen kívül a Gyűjtemény feladatkörébe tartozik a várban lévő egyházi műemléképületek: az Érseki Palota, a Gizella-kápolna, a Szent György-kápolna és a Piarista templom látogathatóságának megszervezése és kiállításainak rendezése, az Érseki Palota állandó kiállításának gondozása, koncertek, könyvbemutatók, tematikus előadások, konferenciák szervezése és kiadványok szerkesztése, megjelentetése.

Szaléziánium

A Veszprémi Főegyházmegye a 2011-ben megújult Biró–Giczeyházban, az egykor Madaras-háznak is nevezett épületben alakította ki a Szaléziánium Érsekségi Turisztikai Központot azzal a céllal, hogy a Veszprémbe érkezők számára élményszerűvé, vonzóvá tegye a történelmi helyszínt, életre keltse a várat és egyházi értékeit, programot kínáljon a látogatóknak, lehetőséget biztosítson az interaktív tanulásra. A központ megtestesíti a katolikus egyház azon célkitűzését, hogy a tágabb közönség, a nem vallásos érdeklődők számára is nyitottabbá váljon.

Kiállításai egyrészt a ház eredeti funkcióit mutatják be, másrészt időszaki kiállításokkal és koncertekkel színesítik a várbéli kulturális kínálatot. A ház földszintjén és pincéjében több látványműhely található, a látogatók megismerkedhetnek a hegedűkészítéssel, a gyertyaöntéssel és az ostsütéssel. A vetítőteremben virtuális utazáson vehetnek részt, a Halimbáriumban felfedezhetik a gyógynövények világát, a tetőtéri kiállításon a liturgikus időt és tárgyakat ismerhetik meg. A Szaléziánium egyben a Főegyházmegye kommunikációs központja, egyházmegyei rendezvények, kiállítások szervezője.

Veszprémi Érseki Könyvtár

Közel 70 ezer kötetes állománya magába foglalja a Püspöki Könyvtár, a Káptalani Könyvtár és a Papnevelő Intézet Könyvtára együttesen kezelt anyagát. A legtöbb mű latin nyelven olvasható. A veszprémi püspöki könyvtár alapítása Padányi Biró Márton veszprémi püspök nevéhez fűződik; utóda, Koller Ignác, a püspöki palota építtetője az északi emeleti szárnyon, a kápolna mellett művészi berakásos bútorzatú könyvtárszobát létesített, polcain az általa vásárolt könyvek sorakoznak. A könyvtár négy kódexet, 24 ősnymtatványt, 344 XVI. századi művet, 122 Régi Magyar Könyvtársorozatba tartozó munkát, valamint 116 Hungarica jelzésű nyomtatványt őriz. A könyvtár őrzi a veszprémi Szent Mihály-székesegyház értékes kottatárát, amely fontos XVIII–XIX. századi zenei dokumentumokkal rendelkezik.

Veszprémi Főegyházmegyei Levéltár

Két hajdan önálló levéltárat, a Veszprémi Püspöki Levéltárat és a Veszprémi Káptalani Levéltárat foglal magába, melyek egyesítésére csupán a XX. század utolsó évtizedeiben került sor. Bár a középkor folyamán többször is tűzvész pusztította el a várat, s benne a levéltár őrzési helyéül szolgáló székesegyház is, a két levéltárban mégis közel 1800 középkori oklevél maradt fenn.

Jelenleg nyilvános magánlevéltárként működik, iratanyaga a hatályos jogszabályok szerint ingyenesen kutatható. Az intézmény fenntartója a Veszprémi Érsekség, tevékenységi köre szerint őrzi a mindenkor püspökségre vonatkozó dokumentumokat és biztosítja ezek fennmaradását, felügyeli a Veszprémi Érsekség fenntartásában működő közcélú intézmények iratkezelését, közérdekű adatot szolgáltat, valamint közművelődési és tudományos munkát folytat. Utóbbi tevékenység keretében kiállításokat, ismeretterjesztő előadásokat és tudományos konferenciákat, illetve – előzetes időpont-egyeztetéssel – a közoktatásban résztvevők számára levéltári órákat, az érdeklődők részére

levéltári vezetéseket szervez. Levéltárként tudományos igényű kiadványokat is megjelentet, mint A veszprémi egyházmegye múltjából című kiadványsorozat.

1.3.6. Pannon Egyetem és kulturális intézményegységei

Pannon Egyetem

A Közép-Dunántúl régió meghatározó felsőoktatási intézményét 1949-ben alapították, öt karral rendelkezik – Gazdaságtudományi Kar, Georgikon Kar (Keszthely), Mérnöki Kar, Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kar, Műszaki Informatikai Kar –, valamint a régióban több helyszínen (Nagykanizsa, Kőszeg, Zalaegerszeg) is jelen van képzésekkel. Az egyetemnek hat akkreditált doktori iskolája van. Kutatóegyetemként elősegíti a versenyszféra, az üzleti élet, a helyi önkormányzat és a központi kormányzat összefogását.

A város és az egyetem között számos területen együttműködik, rendszeresen tárgyalja közösen a város előtt álló gazdasági, stratégiai kérdéseket, közöttük kulturális témákat is.

Aulája, konferenciatermei, kamaraterme különféle kulturális rendezvényeknek adnak otthont, programszervezőként aktívan hozzájárul a város kulturális életének gazdagításához: évek óta jelen van a Gizella-napokon és az Utcazene Fesztiválon. A Pannon Egyetem Kultúraszervező Csoportja, Hallgatói Önkormányzata és a rektori kabinet PR, Marketing és Nemzetközi Kapcsolatok Csoportja széles skálán kínál programokat az egyetemi rendezvényektől, a hallgatók szórakozásán át a városi lakosságnak is szóló kulturális műsorokig. A Pannon Egyetem minden évben csatlakozik az országos Kutatók Éjszakája rendezvénysorozathoz.

1969-ben az akkori Veszprémi Vegyipari Egyetem hallgatói az egyetem vezetőségével megegyezve megszervezték az első Veszprémi Egyetemi Napokat, melynek népszerűsége töretlen azóta is mind az oktatók, mind a hallgatók, mind a városi polgárok körében.

A Balaton Regatta evezős versenyt minden évben megrendezik Balatonalmádiban vagy Keszthelyen, célja, hogy a kampuszok oktatói, hallgatói megismerkedhessenek egymással, közösen kikapcsolódjanak és összemérjék erejüket a vízben.

Sziveri Intézet

A Sziveri János Intézet Közép- és Kelet-Európai Irodalmi és Társadalomtudományi Kutatóközpont, archívum és könyvtár megalapítására 2012-ben, a Pannon Egyetem és Veszprém közös döntése nyomán került sor. Az intézet az Egyetemi Könyvtár és Levéltár épületében kapott helyet, feladata a XX. század második felében megjelent és kortárs magyar nyelvű kelet-közép-európai folyóiratok gyűjtése, a gyűjtemény feldolgozása és digitalizálása, a folyóiratok tematikájára, anyagára épített kutatások, projektek koordinálása és elősegítése. E kutatási irány nyit az adott korszak irodalmi, művészeti, szellemi irányzatainak elemzése, eddig mostohán kezelt életművek (Sziveri János, Hajnóczy Péter stb.) feltárása felé. Az intézet konferenciákkal, kortárs irodalmi rendezvények szervezésével, a Sziveri-hagyaték és a Sziveri-díj gondozásával, Veszprém kulturális életének a hiányterületekre koncentráló figyelemmel követésével, a Séd kritikai lap szerkesztésének koordinálásával hozzájárul a Pannon Egyetem és Veszprém irodalmi és kulturális életének intenzívebbé tételéhez.

Egyetemi Könyvtár és Levéltár

Nyilvános, országos és regionális tudományos szakkönyvtár, amely 1949-ben, az egyetem megalakulásával egy időben jött létre. Korábban kémiai szakkönyvtárként működött, jelenleg az egyetemen oktató és kutató tudományágak magyar és idegen nyelvű szakirodalmát, a kötelező és az ajánlott tankönyveket, jegyzeteket és szépirodalmat, valamint az általános tájékoztatást szolgáló műveket gyűjti. A könyvtár egyik fontos feladata az egyetemen készült szakdolgozatoknak, diplomamunkáknak, egyetemi doktori és PhD értekezéseknek, az egyetemi oktatók publikációinak, az egyetem saját kiadványainak gyűjtése és megőrzése.

1.4. Civil szféra

Az évek előrehaladtával mind nagyobb számban vesznek részt a város- és közösségépítésben a helyi egyesületek, klubok, alapítványok, civil közösségek, igen aktívak a kultúra területén is. A Polgármesteri Hivatal civil referense mintegy 220 veszprémi civil szervezettel tart kapcsolatot, melynek több mint a fele folytat kulturális jellegű tevékenységet, de valós számuk vélhetően ennél is többre tehető, hiszen 780 civil szervezet van hivatalosan bejegyezve Veszprémben.

Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata a többször felülvizsgált Civil Konceptióban fektette le a civil társadalom szervezeteivel való kapcsolattartás szabályait, valamint az együttműködés fejlesztésére alkalmazott eszközrendszer jellemzőit. Az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatainak ellátásában számít a civil szervezetekre, amelyek közösségépítő munkájukon kívül egyre többet segítenek különböző szakmai feladatok ellátásában is. Az együttműködés anyagi bázisát a civil szervezetek támogatására a 2003-ban 16 millió forinttal létrehozott pályázati alap jelentette. Az összeg felével a civil szervezetek működéséhez, programjaihoz járult hozzá az önkormányzat, másik felét a Civil Ház működtetésére, nyugdíjas szervezetek, kiadványok támogatására fordította. 2004-ben a kulturális célra fordított összeg meghaladta a pályázati alap 50 %-át, s ez az arány, jellemzően megmaradt a későbbi években is. Az önkormányzat ezekre, illetve hasonló célokra éves költségvetési rendeletében meghatározott összeg erejéig minden évben biztosítja a megpályázható keretet. Ennek összege 2016-ban 5 900 000 forint, a 2017. évi előirányzat 8 470 000 forint volt.

A megpályázható célok köre alig változott, jellemzően program, rendezvény megvalósítása, nemzetközi kapcsolatok ápolása, pályázati alap biztosítása, működési költségekhez való hozzájárulás.

Szinte valamennyi civil szervezet működésében kötődik a város valamely kulturális intézményéhez. Jutányosan helyet, termet, infrastruktúrához kedvezményes hozzáférést kapnak, amit produktummal, produkcióval viszonznak a befogadó intézmény saját szervezésű, és nemegyszer a város kisebb-nagyobb eseményein.

1.5. Helytörténet

A helytörténeti kutatás, függetlenül attól, hogy nem intézményesült, valójában a helyi kultúra kiemelt ügyként kezelendő területe: ezt 1990 óta tudatosan is vallja, s gyakorlatában is követi a veszprémi városvezetés. A veszprémi történeti kutatás jelentős múltra tekint vissza és számos forrásból táplálkozik ugyanakkor a helyi műhelyekben ma is újabb és újabb művek keletkeznek. A jelentősebb szerzők közül kiemelhető (a teljesség gényen ékül) Korompay György, Kralovánszky Alán, Rainer Pál vagy éppen Gutheil Jenő (1977-ben) és Hungler József könyvének korábbi (1986-os) megjelentetése, amely mintegy előkészítette, megalapozta a helytörténet iránti kitüntetett figyelmet. Az 1990-es évektől sorban jelentek meg a kiváló, egy-egy témát alaposan körüljáró dolgozatok. 1993-ban megjelent a **Veszprémi Szemle** várostörténeti folyóirat első száma, amely évi négy számmal és tematikus kiadványokkal jelenleg is a helytörténeti kutatás aktív műhelye.

2008-ban általános iskolai lakóhelyismereti tankönyv jelent meg³, amely sikerrel beépült a helyi iskolák tanrendjébe. 2013-ban jelent meg a Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára gondozásában a **Veszprémi Kaleidoszkóp**-sorozat első kötete, melyet 2017-ig további három követett. E könyvek egy-egy veszprémi városrész – Cserhát, Vásárállás, Püspökkert, valamint Jeruzsálemhegy – történetét dolgozzák fel gazdag, részben lakossági gyűjtésű képanyaggal illusztrálva.

1.6. Nemzetiségi kultúrák

A nemzetiségek kultúráját, hagyományait őrző helyi civil kulturális szervezetek – közöttük is kiemelkedő a német nemzetiség sokoldalú tevékenysége – önmaguk számára a hagyományápolásban, a többségi társadalom irányában pedig kultúrájuk megismertetésében, népszerűsítésében jeleskednek. A város egész közössége előtti megmutatkozás egyik legfontosabb, valamennyi nemzetiség részvételével zajló eseménye a Gizella-napok nemzetiségi programja; melyeken felül az örmény kisebbségi önkormányzat évi két tematikus napja emelhető ki.

1.7. Kiemelt művészeti együttesek

Veszprém városa 1996-os kulturális koncepciójában vezette be a kiemelt művészeti együttesek fogalmát. Jelenleg öt ilyen együttest tart számon: a **Gizella Nőikart**, a **Liszt Ferenc Kórustársaságot**, a **Mendelssohn Kamarazenekart**, a **Veszprém–Bakony Táncegyüttest** és **Veszprém Város Vegyeskarát**.

Az öt kiemelt együttestel kezdetben rövidebb időszakokra, majd 2004-től ötéves időtartamra kötött prémium támogatási szerződést az önkormányzat, legutóbb 2014-ben. A kiemelt együttesek körét az önkormányzat közművelődésről és a művészeti tevékenység támogatásáról szóló 14./2012. (III.30.) számú rendelete a következőképpen határozza meg:

„6.§ (1) Az Önkormányzat egy-egy szakterületen legalább tíz éve működő, országos minősítésű, magas színvonalon dolgozó és önálló jogi személyiségű (egyesület, alapítvány) amatőr, félhivatásos művészeti együttest – kérésére – kiemelt együttes kategóriába sorolhatja. A kiemelt együttesek köre nyitott, önkormányzati döntéssel bővíthető, szűkíthető. (3) A kiemelt művészeti együttesek támogatására fordítható keret és az egyes együtteseknek biztosított támogatási összeg az éves költségvetési rendeletben kerül meghatározásra.”

A támogatás fogalma feltételezi a kikötések nélkülséget, azt, hogy a támogatott a támogatásért cserébe nem köteles nyújtani semmiféle szolgáltatást. Ugyanakkor a kiemelt együttesek az őket, működésüket szponzoráló közösség számára egyfelől mintegy köszönetképpen, másfelől az őket felnevelő-kibocsátó közösséggel, közönség felé való kapcsolattartás, visszacsatolás részeként évi maximum négy alkalommal térítésmentesen fellép. E rendszer az együttesek számára a külső szponzorok megszólításához önkormányzati referenciát, garanciát biztosít.

1.8. Irodalmi folyóiratok

Az irodalmi élet hagyományos gyűjtő- és fókuszpontjai a folyóiratok és azok szerkesztősegei. Az elektronikus médiumok és az internet megjelenésével azonban a hagyományos papíralapú médiumok egyre inkább fogyatkoznak, és elveszítik befolyásoló szerepüket. Ezt tükrözi a veszprémi irodalmi kiadványok élete is: az **Új Horizont** és a **Mediterrán Világ** (volt **Pro Philosophia**) megszűnt. Folyamatosan megjelenik – bár rendszeres anyagi nehézségek által kísérve – az **Ex Symposion**, a

³ Bőszéné Szatmári-Nagy Anikó: *„A tudományosság és kultúra bölcsője” Veszprém város története a kezdetektől napjainkig*. Veszprém Megyei Jogú város Önkormányzata – Művészetek Háza, Veszprém, 2008.

helytörténeti fókuszú **Veszprémi Szemle**, valamint a Művészetek Háza Veszprém gondozásában kiadott **Vár Ucca Műhely**. Utóbbi évente 4 számmal megjelenő szépirodalmi folyóiratként, a köréje szerveződő alkotói körrel egyfelől a helyi szellemi műhely szerepét hivatott betölteni. Másfelől, kiadóként, jelentős a lokális művelődéstörténet ápolásában, az elfeledett vagy kevésbé ismert személyiségek és teljesítmények köztudatba emelésében, kanonizálásában elért eredménye (Vár Ucca Műhely Könyvek), valamint a veszprémi, vagy pannon táji kötődéssel rendelkező kortárs irodalom megjelentetése. A Vár Ucca Műhely a Nemzeti Kulturális Alap és Veszprém önkormányzatának támogatásával jelenik meg.

Több folyóirat is a Pannon Egyetem Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kara gondozásában jelenik meg. Ezek közül kiemelendő a város legfiatalabb folyóirata, a 2015-ben alapított **Séd – Veszprémi Kritikai Lap**, amely a város kulturális eseményeit és termékeit szemlézi, Veszprém önkormányzatának támogatásával. Szintén a Pannon Egyetem adja ki az **Iskolakultúra**, valamint a **Topos** folyóiratokat.

1.9. Rendezvények

Veszprém az utóbbi másfél évtizedben több fontos, igazán ismertté és népszerűvé vált, jól azonosítható, csak városunkra jellemző fesztivált indított el és vitt sikerre. Újabban a Királynék városát már „fesztiválvárosként” is emlegetik, aminek oka egyfelől néhány kiemelkedő rendezvény kedveltsége és zajos sikere, másrészt a teljes rendezvénypaletta időbeli és jellegbeli gazdagsága is. Amint a kiemelt művészeti együttesek magas színvonalú teljesítménye mögött is meghúzódik a sok kisebb-nagyobb együttes térben és időben is széles skálán mozgó teljesítménye, úgy a nagyrendezvények, kiemelt fesztiválok háttérben is sok kisebb-nagyobb rendezvény tapasztalata, sikere munkál.

A **kiemelt fesztiválok** körébe sorolt nagyrendezvényeknek két jól megkülönböztethető típusa van: az egyikbe a külső szervezők, a másikba a meghatározóan intézményi háttérrel rendelkező szervezők rendezvényei tartoznak. A külső szervezők fesztiváljainak közös jellemzői: biztos alapot nyújtó, a rendezvény léptékéhez képest azonban kisebb mértékű önkormányzati támogatással, meghatározóan pályázati és szponzori finanszírozással működnek. Ide sorolható az Utcazene Fesztivál, az Auer Fesztivál és a VeszprémFest, a város fesztiváletetének fő zászlóshajói. E rendezvények egyaránt nagyszámú közönséget szólítanak meg, minden egyéb tekintetben igen heterogén csoportot alkotnak, eltérő profillal és célcsoportokkal.

A másik rendezvényi körbe a több közművelődési elemet vagy korlátozottan piacosítható elemet tartalmazó, valamint a réteggkultúrát képviselő **nagyrendezvények** sorolódnak: Gizella-napok, Táncfesztivál, Kabóciádé, és – bár nem tartoznak a kiemelt kategóriába – a Szent Mihály-napi búcsú, az Illatos Advent, illetve a Vivace Nemzetközi Kórustalálkozó. A kiemelt fesztiválok támogatásának rendjét az önkormányzat közművelődésről és a művészeti tevékenység támogatásáról szóló 14./2012. (III.30.) számú rendelete szabályozza, körükről 2017-2018 fordulóján várható újabb döntés:

„7.§ (1) Az Önkormányzat nemzetközi és országos jelentőségű kulturális fesztiválokat, idegenforgalmi vonzerővel bíró, jelentős múlttal rendelkező kulturális nagyrendezvényeket a kiemelt fesztivál kategóriába sorolhatja. A kiemelt fesztiválok köre nyitott, önkormányzati döntéssel bővíthető, szűkíthető. (3) A kiemelt fesztiválok támogatására szolgáló keret és az egyes fesztiválok számára biztosított támogatási összeg az éves költségvetési rendeletben kerül meghatározásra.”

A nagyrendezvények körén kívül eső, azt mintegy **kiegészítő rendezvényi kínálat** igen gazdag, rengeteg eseti, egyszeri lehetőséget is tartalmaz. Az állandó, vagy visszatérő kínálatból csak

példaként néhány fontos, kedvelt rendezvény: Múzeumok Éjszakája, Turisztikai Évadnyitó, Magyar Kultúra Napja, Költészet Napja, Ünnepi Könyvhét, Gyermeknap, Kulturális Örökség Napja, Kabóca Mesefesztivál, Illatos Advent, Karácsonyi koncert, Gyulafirátót és Kádárta városrészi közösségi rendezvényei falunapokkal, szüreti vigassággal stb. – és természetesen a nemzeti ünnepek.

1.10. A kultúrafinanszírozás egyedi vonásai Veszprémben

Veszprém kulturális életének szervezésében, illetve finanszírozásában jelentős fordulópontot jelentett az a profiltisztítási folyamat, amely elsősorban a Veszprémi Programiroda 2013-as létrehozásában öltött testet. A strukturáló folyamat alap gondolata a közművelődés – mint törvényi kötelezettség – bizonyos mértékű keresztfinanszírozása volt, for-profit tevékenységek bevonásával. Míg korábban a Városi Művelődési Központ feladatkörébe tartozott szinte minden közművelődési feladat ellátása, addig utóbb e portfólió kettévált, és a városi nagyrendezvények szervezése a Veszprémi Programiroda feladata lett – mely rendezvények jellemzően nem termelnek bevételt. Egyúttal a Programiroda rendelkezésére áll ugyanakkor a részben önkormányzati tulajdonú Hangvilla Multifunkcionális Közösségi Tér is, melynek kapacitásait a Programiroda üzleti alapon szervezi és értékesíti. Ez utóbbi tevékenység termeli azokat a bevételeket, amelyek bizonyos mértékig képesek keresztfinanszírozni a korábban említett városi nagyrendezvényeket, ekképp mérsékelve azok önkormányzati finanszírozásigényét. A Veszprémi Programiroda programszervező tevékenységének lukrativitását ösztönzi, hogy gazdálkodása szabadabb, mint a városi fenntartású kultúraszervező intézmények zömének, ekképp érdekelt a sikeres for-profit működésben.

A piaci szemlélet effajta megjelenése Veszprém kulturális életében előzményekkel, illetve pozitív kisugárzó hatásokkal is bír, több más kultúraszolgáltató intézmény, illetve program is magánérős alapokon állva működik a városban. Ezek között említhető a VeszprémFest, az Auer Fesztivál, illetve az Expresszó Klub és Koncerttér is. Fontos kiemelni ugyanakkor hogy e magánszereplők kultúraszervező és -katalizáló hatása jelentős mértékben személyfüggő, azaz hosszú távú sikeres működésük nem garantált.

2. Helyzetértékelés

Veszprém kulturális örökségének gazdagsága egyben felelősséget is jelent. A művészeti, spirituális, történelmi, tudományos értékekből, a helyi szokásokból, a nemzetiségi hagyományokból, illetve az ezek összekapcsolódásából létrejövő programok ápolása, gazdagítása és naprakészen tartása jelentős feladat. Ennek teljesítésében a város saját intézményhálózatára, valamint sokszínű, önszerveződő civil szférájára egyaránt számíthat.

Az e szereplőknél a fentiek nyomán felmerülő fejlesztési szükségletek azonosításához SWOT-elemzés készült. Ennek tartalma részben korábbi kiadványokból és helyzetértékelésekből, részben intézményvezetőkkel és a veszprémi kulturális élet egyes kulcsszereplőivel folytatott interjúkból és írásos egyeztetésekből, részben a város Európa Kulturális Fővárosa 2023-pályázatához kapcsolódó véleménygyűjtő munkákból áll össze. Az e forrásokból nyert tudásbázist felhasználva áll össze a veszprémi kulturális szféra belső erősségeinek és gyengeségeinek, valamint külső lehetőségeinek és veszélyeinek listája. E mátrix segít meghatározni a lehetséges stratégiai célokat és intézkedéseket, amelyek a 0. és 4. fejezetekben olvashatók.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<p>Általános</p> <p>A táj és a lakosság kulturális sokszínűsége</p> <p>A város által elfoglalt közigazgatási és kulturális vezető szerep</p> <p>Erős civil szféra</p> <p>Erős és jól pozícionált testvérvárosi kapcsolatok</p> <p>Fizetőképes kereslet a zenei rendezvényekre</p> <p>Gazdag történelmi örökség</p> <p>Jól beágyazott kulturális intézmények és rendezvények</p> <p>Jól képzett, az országos mutatóknál magasabb iskolázottságú lakosság</p> <p>Kiemelkedő zenei hagyományok, irodalmi és képzőművészeti élet</p> <p>Kreatívipari kezdeményezések jelenléte</p> <p>Nagyrendezvények (fesztiválok) országos ismertsége</p> <p>Nyitottság a párbeszédre az önkormányzat és a kulturális élet szereplői között</p> <p>Nyitottság közösségi összefogásokra a kultúra területén</p> <p>Önkormányzati kezdeményezőkézség kulturális alapú fejlesztésekben</p> <p>Széles spektrumú kulturális kínálat</p> <p>Intézmények</p> <p>A Hangvilla a zenei élet központi helyszínéként tud szolgálni</p> <p>Aktív irodalmi műhelyek több intézményben (pl. Pannon Egyetem – Sziveri Intézet, Művészetek Háza)</p> <p>Aktív zenei műhelyek (Veszprém Város Vegyeskara, Mendelssohn Kamarazenekar, Liszt Ferenc Kórustársaság, Veszprém–Bakony Táncegyüttes, Gizella Nőiakar, zeneiskolák, székesegyházi kórus stb.)</p> <p>Állandó egyetemi programkínálat és öntevékeny csoportok</p> <p>Erős fesztiválbrandek (VeszprémFest, Utcazene Fesztivál, Auer Fesztivál)</p> <p>Erős helytörténeti aktivitás (pl. MNL Veszprém Megyei Levéltára)</p> <p>Innovatív kultúrafinanszírozási megoldások (pl. Veszprémi Programiroda)</p> <p>Kiemelkedő kortárs művészeti kínálat (pl. Vass-gyűjtemény, Művészetek Háza Veszprém)</p> <p>Közönszervezési erőfeszítések szinte minden</p>	<p>Általános</p> <p>A művészeti – főként: zenei – képzés csökkenő súlya</p> <p>Az egyetemi hallgatók kevéssé vesznek részt a város életében</p> <p>Fiatal felnőttek csekély bevonódása a közművelődés intézményrendszerébe</p> <p>Gazdasági szereplők korlátozott társadalmi felelősségvállalása</p> <p>Párhuzamosságok a kulturális életben</p> <p>Rendezvények idején kívül alulhasznosított Vár, belváros</p> <p>Szolgáltatások és infrastruktúrájuk nem minden esetben állnak összhangban</p> <p>Térségi kulturális együttműködések szűk köre</p> <p>Intézmények</p> <p>Digitalizáció alacsony szintje</p> <p>Hiányos látogatói adatbázisok, esetleges igényfelmérések</p> <p>Kabóca Bábszínház: önálló épület hiánya</p> <p>A képzőművészet fejlődését bemutató, állandó kiállítás hiánya</p> <p>Önálló zeneművészeti szakközépiskola megszűnése</p> <p>Szűkös finanszírozási mozgástér</p> <p>Művészek Veszprémbe vonzásának és helyben tartásának – ösztöndíjak, lakhatás – hiányozó lehetőségei</p>

<p>intézményen belül</p> <p>Közösségi terek többszintű kínálata (pl. Agóra VMK, Hangvilla, EKMK könyvtárai)</p> <p>Laczkó Dezső Múzeum erős térségi kultúraszervező jelenléte</p> <p>Rendezvényhelyszínek többszintű kínálata (pl. Veszprém Aréna, Hangvilla, Agóra VMK)</p> <p>Többszintű, gazdag színházi élet, benne a kisgyermeket igényes kulturális élményekhez juttató Kabóca Bábszínházzal és két, különböző megközelítéseket alkalmazó prózai tagozatú színházzal is</p> <p>jól képzett az országos mutatóknál magasabb végzettséggel rendelkező lakosság</p> <p>kialakult jó gyakorlatok és szokások</p> <p>a kínálatba jó beágyazottsággal rendelkező kulturális intézmények és programok</p>	
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<p>Az új kulturális negyed projektjének küszöbön álló megvalósulása</p> <p>Balatoni turizmus melletti komplementerszerep erősítése</p> <p>CSR-lehetőségek, mecenatúra körének bővítése</p> <p>Digitalizáció</p> <p>Európa Kulturális Fővárosa 2023-cím elnyerése: új források, magasabb ismertség</p> <p>Intézmények közösségi térként való megjelenésének bővítése</p> <p>Kihasználatlan városi területek identitásának erősítése a kultúra által</p> <p>Korszerű kommunikációs platformok integrált, tudatos használata</p> <p>Közösségi szerepvállalás és finanszírozás megfelelő és átlátható használata</p> <p>Kreatívipar erősítése, kultúrateremtés és gazdaság erősebb összekapcsolódása</p> <p>Művészeti ágak széles körének beépítése az iskolai képzés melletti kiegészítő lehetőségek közé</p> <p>Nemzetközi marketingtevékenység erősítése</p> <p>Térségi kulturális együttműködések erősítése</p> <p>Vallási turizmusban rejlő lehetőségek</p> <p>Vár funkcióinak bővítése</p>	<p>Célcsoportok szelektív elérése, új csoportok és szubkultúrák megszólításának sikertelensége</p> <p>Fiatal felnőttek sikertelen megszólítása</p> <p>Finanszírozási bizonytalanságok, elsősorban a külső, pl. állami források terén</p> <p>Kultúrateremtő és -fogyasztó közönség utánpótlásának hiánya</p> <p>Létező közművelődési megközelítések gyors avulása</p> <p>Művészek alkalmazása, helyben tartása nem valósul meg kellő mértékben</p>

3. A stratégia jövőképe

A Veszprém településfejlesztési koncepciójában megfogalmazott jövőkép – melyet e stratégia is követ – az élhető város, a társadalom, a gazdaság, a kultúra és a települési környezet témaköreit foglalta magába. Alább idézett víziójában kiemelve láthatók a város kulturális életére vonatkozó kitételek:

*„A városlakók számára Veszprém **élhető város** marad, amely megfelelő lakáskörülményeket és közlekedést, a lakosság képzettségének megfelelő munkahelyeket, egészséges környezetet, szociális- és közbiztonságot, az élet minden területén esélyegyenlőséget nyújt. **A jövőben a város társadalmá legyen befogadó és nyitott, értékeit a látogatókkal szívesen megosztó, környezettudatos. Veszprém gazdasága tovább erősödve egyre szorosabbra fűzi a kapcsolatait a helyi önkormányzattal és közös projekteket valósít meg a Pannon Egyetemmel az innováció és kutatás-fejlesztés, valamint a kreatív ipar területén. Ez az egymásbafonódás biztosítsa, hogy Veszprém országos jelentőségű felsőoktatási központ maradjon, amely megfelelő tudásbázis és kreativitás forrása, amelyen belül a színvonalas nevelés, oktatás és kutatás terén kimagasló eredményeket érhetnek el, hatékony térségi integráció révén a város megmaradjon a régió legfontosabb gazdasági központjának, a gazdasági szereplőket kedvező feltételek fogadják, rugalmas és alkalmazkodó legyen. A város a jövőben is ápolja a kultúrát, hagyományait, ezáltal „a királynék városa”-ként az ország egyik legjelentősebb kulturális és művészeti központja maradjon, megőrizze sajátos identitását, megvédje és továbbfejlessze értékes és egyedülálló természeti és épített környezetét, megerősítse turisztikai vonzerejét.**”*

A kiemeléssel jelölt, releváns említések az alábbi kultúraspecifikus jövőképelemeket határozzák meg:

- Élhető város
- Értékeit a látogatókkal szívesen megosztó társadalom
- Országos jelentőségű felsőoktatási központ, megfelelő tudásbázis, kreativitás forrása, színvonalas nevelési, oktatási és kutatási profillal
- Sajátos identitását megvédő és továbbfejlesztő, országosan kiemelt jelentőségű kulturális és művészeti központ, a királynék városa, egyedülálló természeti és építészeti környezettel, turisztikai vonzeróval

4. A stratégia átfogó céljai

A helyzetértékelésben azonosított szempontok alapján hat olyan cél fogalmazódik meg a város számára, melyek irányítúként szolgálhatnak a kulturális területen tett intézkedések végrehajtása során. E hat cél a következő:

1. **Versenyképes lakóhely**
2. **Örökségvédelem**
3. **Kreatívipar fejlesztése**
4. **Versenyképes turizmusgazdaság**
5. **Kulturális közösségépítés**
6. **Közönségfejlesztés és művészeti képzés**

Az egyes célokhoz beavatkozási területek tartoznak, melyek az adott cél megvalósítására leginkább alkalmasként felmerülő irányokat foglalják össze. Az egyes beavatkozási területeket megvalósítani képes konkrét beavatkozások listája az 5.1. fejezetben szerepel.

4.1. Versenyképes lakóhely

Egy város megtartóerejében, különösen a magasan kvalifikált, jelentős munkaerőpiaci értékű népesség megtartásában alapvető jelentőséggel bír a város kulturális program- és tevékenységkínálata. Veszprém esetében ezeknek nem csupán hasonló méretű városok kínálatával kell versenyeznie, hanem népesebb, nagyobb gazdaságú városokéval is, hiszen elsősorban ilyenek bírnak elszívó hatással Veszprém ellenében. A versenyképes, vonzó kulturális élet – Veszprém egyedülálló természeti és épített környezetével karöltve – nem csupán a város meglévő lakosságának megőrzését szolgálhatja, hanem az ország képzett, kreatív munkavállalói számára reális alternatívaként megjelenve a város gazdasági erejét, gazdasági diverzitását is erősítheti.

A célhoz kapcsolódó beavatkozási területek:

4.1.1. Korszerű kommunikációs platformok alkalmazása

– az egyes kulturális intézmények, a város, illetve a városlakók közti információcsere szervezésére.

4.1.2. Ügyfélközpontú működés

– az egyes kulturális intézményekhez és azok szolgáltatásaihoz való hozzáférés minél szélesebb körű biztosítása, minél szélesebb közönségelérés, a felhasználói igények észszerű lekövetése.

4.1.3. Művészek, kultúraszervező szakemberek Veszprémbe vonzása

4.1.4. Egyetemek tudástökéjének bevonása

– Veszprém kulturális életének működtetésébe és fejlesztésébe, az egyes felsőoktatási intézmények tudományos tevékenységének kultúraszervezési és -fejlesztési profilú hasznosítása.

4.1.5. Kínálati diverzifikáció

– Veszprém kulturális palettájának bővítése, alkalmi és rendszerszerű jelleggel egyaránt, elsősorban intézmények és rendezvények képében, de ide értve a mainstream és szubkulturális közösségépítést, illetve a kreatív alkotás lehetőségeit kínáló tevékenységeket, valamint utóbbiak kereskedelmi becsatornázását is.

4.2. Örökségvédelem

A város természeti, épített és más kulturális, közösségi, természeti és szellemi értékeinek megőrzése egyszerre szolgálja a helyi identitás erősítését, a lakóhelyi vonzerő fenntartását (lásd 0), valamint a helyi kreatívipar számára értékes erőforrások biztosítását. Nem csupán a megőrzés és fenntartás cél; az örökség sokoldalú, integrált használata, alkalmazása, fejlesztése is kiemelt jelentőséggel bír a város valós potenciálja kiaknázása szempontjából.

A célhoz kapcsolódó beavatkozási területek:

4.2.1. A Vár funkcióbővítése

– a történelmi örökség megtartásával és minél teljesebb bemutatásával, egyszersmind olyan tartalmak elhelyezésével, amelyek elősegítik a terület minél szervezettebb újrakapcsolódását Veszprém mindennapi életébe; többek közt elérhetőségének javításával.

4.2.2. Örökségismertető, örökségbemutató interaktív programok

4.2.3. Helyi értékek nyilvántartása

– Veszprém fizikai, szellemi és természeti értékeinek többszintű, naprakész követése, azok közösségi szintű megőrzésének és fenntartásának támogatása.

4.2.4. Értékmegőrzés

– Veszprém veszélyeztetett műemlékeinek, kiemelkedő helyi értékeinek állagmegóvása és fenntartása, illetve más fenntartó esetén fenntartásának katalizálása; hozzáférhetőségük javítása.

4.2.5. Kapacitás és funkció párosítása

– funkció nélkül maradt történelmi épületek hasznosítása; saját hely nélküli funkciók elhelyezésekor történelmi épületek előnyben részesítése; újszerű és interaktív tartalmak megtelepedésének ösztönzése e helyszíneken is.

4.3. Kreatívipar fejlesztése

A város kulturális kínálatában egyre hangsúlyosabban jelen kell lennie azoknak az elemeknek, amelyek a kreatív gazdaság kiépüléséhez szükséges intézményi és társadalmi ökoszisztéma részei, és amelyek hozzá képesek járulni magas hozzáadott értékű tevékenységek megtelepedéséhez és bővüléséhez.

A célhoz kapcsolódó beavatkozási területek:

4.3.1. Városi pilotprojektek

– tematikus elképzelésekhez kapcsolódó fejlesztések, amelyek katalizátorként, pozitív példaként hatnak, illetve megrendelőként lépnek fel kreatív és innovatív kulturális, köztéri, közéleti stb. megoldások felé.

4.3.2. Együttműködések kialakítása a piaci szektorral

– magántőke becsatornázása olyan kulturális városfejlesztési projektekbe, amelyek esetén arra lehetőség nyílik, elsősorban technológiai innovációk meggyökereztetésére koncentrálni.

4.3.3. Ösztöndíjak, vállalkozási támogatások

– új, kreatív kultúrafogyasztási, szabadidős és egyéb, a városi közéletre pozitívan hatni képes projektek, tevékenységek számára, elsősorban inkubációs jelleggel.

4.4. Versenyképes turizmusgazdaság

Veszprém kulturális kínálatát illeszteni kell a tágabb térség, a Bakony–Balaton régió turisztikai kínálatához, meg kell találni azokat a sajátos kulturális szolgáltatásokat, melyek erősítik a régiós turisztikai célok elérését, meg tudják szólítani akik a táj egésze nyújtotta, magas színvonalú szolgáltatások iránt fogékony célcsoportokat. Ennek egyik eszköze a régióra, különösen Veszprémre hosszabb ideje jellemző, európai színvonalú fesztiválgazdaság fenntartása és tökéletesítése.

A célhoz kapcsolódó beavatkozási területek:

4.4.1. Nemzetközi marketingaktivitás

4.4.2. Belföldi kommunikáció és marketing

4.4.3. A vallási turizmusban rejlő lehetőségek mélyebb kihasználása

– Veszprém intenzív egyházi múltjára és jelenére, az itt található kiterjedt tárgyi és szellemi örökségkincsre alapozva.

4.4.4. Nemzetközi kooperációk ösztönzése

– veszprémi kultúraszervező és -biztosító intézmények, illetve rendezvények számára, országhatárokon átívelő szakmai partnerségek, koprodukciók katalizálása.

4.5. Kulturális közösségépítés

A kulturális intézményrendszer a városi és tágabb térség közösségépítésének kovásza; olyan programokat, közösségi tevékenységeket, közösségeket kell építenie, amelyek erősítik a lokálpatriotizmust, csökkentik az elidegenedést, új kapcsolatok katalizálásával kreatív energiákat szabadítanak fel.

A célhoz kapcsolódó beavatkozási területek:

4.5.1. Identitásépítő projektek

– úgy az öszveszprémi, mint a városrészi identitásokat illetően.

4.5.2. Közösségi összefogások koordinálása

– alulról építkező kezdeményezések, crowdfunding akciók stb. felkarolása, nyilvánosság biztosítása, szükség esetén ösztönzése és városi szerepvállalással történő támogatása.

4.5.3. Közösségi terek biztosítása

– a 4.2.5. beavatkozási területtel összhangban gondolva a város számos, szabad kapacitást rejtő történelmi épületeire is.

4.6. Közönségfejlesztés és művészeti képzés

Cél a művészeti érdeklődés fenntartása, a művészetre, kultúrára nyitott közönség megtartása, ekképp Veszprém jelentős művészeti intézményi kapacitásainak megőrzése, igényekre reflektáló módon naprakészen tartása, a városi hagyományokra épülő okos fejlesztések implementálása.

A célhoz kapcsolódó beavatkozási területek:

4.6.1. Iskolán kívüli művészeti kompetenciafejlesztés

– minden korosztály számára, széles körű hozzáférést biztosítva.

4.6.2. A művészeti oktatás kiemelt súlyának fenntartása

4.6.3. Helyi kulturális marketing

– Veszprém kulturális kínálatának célzott kommunikációja a városiakok különféle csoportjai számára.

4.7. Horizontális beavatkozási területek

Az alábbi két beavatkozási terület nem köthető valamely konkrét célhoz a fent nevesített hat közül, hanem azok mindegyikéhez kapcsolódva emelnek ki olyan kihívásokat Veszprém életében, melyek figyelembe vétele minden megvalósításra szánt projekt esetében lényeges feladat.

4.7.1. *Egész évben egyenletes programkínálat*

Veszprém magas színvonalú kulturális programkínálata ugyan az év jelentős hányadát lefedi, az egyes rendezvények súlya, illetve a kínálat sűrűsége azonban elsősorban nyárra fókuszál, míg egyes hónapok kifejezetten holtszезonnak számítanak e tekintetben is. Cél, hogy a kínálat úgy intenzitása, mint jelentősége szempontjából egyenletesebben oszoljon el az év során; természetesen az adott program sajátosságainak, illetve a célközönség időrugalmasságának figyelembe vétele mellett.

4.7.2. *Kulturális aktivitások térségi kiterjesztése*

Veszprém – méreténél, kulturális jelentőségénél, történeti szerepénél és számos más oknál fogva – számos község és kisebb város számára szolgál hagyományos központként, ide értve a közművelődésben és a kultúrafogyasztásban játszott szerepet is. E szerep nem minden esetben érvényesül olyan mértékben, mint azt a város tágabb környékének kulturális ellátottsága indokolná, és célszerű minden releváns és plauzibilis esetben keresni annak a lehetőségét, hogy egy adott kulturális, közművelődési projekt megvalósítása során partnerségek szülessenek Veszprém természetes vonzáskörzetének településeivel. A kívánt végeredmény a város kulturális kínálatának eljuttatása e vonzáskörzetbe, szélesítve a kultúrafogyasztók táborát, egyszersmind megerősítve Veszprém régiós szerepét.

Intézkedések		Kapcsolódó célok és beavatkozási területek																						
		Versenyképes lakóhely					Örökségvédelem					Kreatívipar fejlesztése			Versenyképes turizmusgazdaság				Kulturális közösségépítés			Közönségfejlesztés és művészeti képzés		
		Korszerű kommunikációs platformok alkalmazása	Ügyfélközpontú működés	Művészek, kultúraszervező szakemberek Veszprémbe vonzása	Egyetemek tudástökéjének bevonása	Kínálati diverzifikáció	A Vár funkcióbővítése	Örökségismertető, örökség-bemutató interaktív programok	Helyi értékek nyilvántartása	Értékmegőrzés	Kapacitás és funkció párosítása	Városi pilotprojektek	Együttműködések kialakítása a piaci szektorral	Ösztöndíjak, vállalkozási támogatások	Nemzetközi marketingaktivitás	Belföldi kommunikáció és marketing	A vallási turizmusban rejlő lehetőségek mélyebb kihasználása	Nemzetközi kooperációk ösztönzése	Identitásépítő projektek	Közösségi összefogások koordinálása	Közösségi terek biztosítása	Iskolán kívüli művészeti kompetenciafejlesztés	A művészeti oktatás kiemelt súlyának fenntartása	Helyi kulturális marketing
40	Korlátozottan látogatható helyszínek (Várbörtön, egyes egyházi helyszínek) megnyitása	2018-2020					x																	
41	Korosztályosan tagolt néptáncképzés általános bevezetése	folyamatos				x															x	x		
42	Kórusok alakulásának és működésének kiemelt ösztönzése	folyamatos						x	x												x	x		
43	Könyvtár-munkapontok: mikrovállalkozások inkubálása	2020-2030										x												
44	Kötetlen modernművészet-fogyasztási kurzusok	folyamatos	x																		x			
45	Közösségfejlesztő módszerek, jó gyakorlatok szisztematikus gyűjtése és alkalmazása	folyamatos	x							x								x	x					
46	Közösségi tervezési pilotprojektek elindítása	2020-2030	x	x						x								x						
47	Kreatív közösségi alkotóműhelyek alakulásának, működésének ösztönzése	folyamatos				x				x	x								x					
48	Kreatívipari vállalkozástámogató iroda, inkubációs intézmény indítása	2020-2030										x												
49	Kultúrafogyasztási fizikai akadálymentesítés	folyamatos	x																					
50	Kulturális CSR katalizálása a helyi vállalkozások körében	folyamatos									x													
51	Kulturális Negyed-projekt megvalósítása, benne a Veszprémi Petőfi Színház funkcióbővítő megújításával	2018-2022	x	x		x			x	x	x									x			x	
52	Laczkó Dezső Múzeum rekonstrukciója, környezetének rendezése	2020-2022	x								x									x				
53	Lakossági visszacsatolás-gyűjtő és véleménynyilvánító rendszer működtetése	folyamatos	x	x																				
54	Levéltári iratok kormányhivatali integrációja, digitalizációja, nyitottabb kutathatósága	folyamatos	x	x				x																
55	Lobbitevékenység igazgatási intézmények Váron kívüli elhelyezéséért	folyamatos					x				x													
56	Lobbitevékenység szállodai kapacitások bővítéséért	folyamatos					x				x													
57	Megüresedő kultúraszervezői, intézményvezetői pozíciók széles körű pályáztatása	folyamatos			x																			
58	Menedzsment- és vállalkozási ismeretek a közoktatásban	folyamatos	x								x													
59	Művészmozi indítása	2020-2022	x			x					x									x	x			
60	Nemzetiségi kultúrák kiemelt figyelemmel kísérése, támogatása	folyamatos									x													
61	Nemzetközi műterem- és alkotóház-bérelti pályázatok	folyamatos			x												x							
62	Népi kézművességgel foglalkozók számára vállalkozási és menedzsmentismeret-képzések, műhelymunkák indítása	2020-2030			x							x												
63	Nyitott alkotóműhelyek	2020-2030			x		x														x			
64	Óraadó művészeti oktatói pozíciók országos meghirdetése	folyamatos			x																x	x		
65	Őnálló épület a Kabóca Bábsház számára	2020-2022	x			x					x									x				
66	Pályázati alap civil szervezetek részére identitásépítő projektekre	folyamatos																x	x					
67	Small Size Day: kisgyermekkorú művészetadási programcsomag	2018-2030					x										x							
68	Szabadidősport-lehetőségek biztosítása, kapcsolódó önszerveződések támogatása	folyamatos					x												x					
69	Szegmentált marketingcsomagok összeállítása	folyamatos											x	x										
70	Tematikus városismereti séták és beszélgetések fenntartása, bővítése	folyamatos						x										x						
71	Turisztikai csomagokat fejleszteni képes kooperációk kialakulásának elősegítése	folyamatos											x	x										
72	Turisztikai szempontból releváns intézmények, szervezetek, vállalkozások számára minőségi képzések	folyamatos	x										x	x									x	
73	Utcatárlatok szervezése	folyamatos				x		x	x		x							x						
74	Városi és régiós programgyeztető és -szervező felület	folyamatos				x																	x	
75	Városi képtár létrehozása	2023-2030				x					x									x				
76	Városi kulturális intézmények energetikai és infrastrukturális megújítása	2020-2030	x																	x				
77	Városi kulturális intézmények informatikai fejlesztése	folyamatos	x	x							x													
78	Városi wifihálózat	2018-2020	x																					
79	Vendéglátóipar és kulturális intézmények egymásra épülésének erősítése	folyamatos					x				x													
80	Vendégtársulatok, vendégelőadások, vendégkiállítások fogadása	folyamatos					x										x							
81	Verancsics-napok: ifjúsági tudományos ötletpályázat	2020-2030									x	x								x				
82	Veszprém város monográfiájának megalkotása	2018-2030																		x				
83	Veszprém-mobilalkalmazások	2018-2030	x								x						x	x					x	

Horizontális beavatkozási területek	
Egész évben egyenletes programkínálat	
Kulturális aktivitások térségi kiterjesztése	

5.2.A végrehajtás szervezeti keretei

Jelen kulturális stratégia Veszprém további stratégiai dokumentumaival összhangban, azokhoz illeszkedve született. Ennek megfelelően végrehajtási keretei is e kontextushoz igazodnak, elsősorban Veszprém integrált településfejlesztési stratégiájához, mely általános érvénnyel jelöli ki számos, a város életét formáló stratégiai cél megvalósításának szervezeti kereteit. Célszerű, hogy a kulturális stratégiában megfogalmazott célok ugyanezen keretekhez illeszkedjenek. Az általános jellegű menedzsmentfeladatok ellátása (pl. a célok nyomon követése, a megvalósítási döntésekhez kapcsolódó szakmapolitikai döntés-előkészítés), valamint az önkormányzat egyes szervezeti egységeivel és gazdasági társaságaival való kapcsolattartás így a Polgármesteri Kabinetiroda kompetenciájába tartoznak.

Az egyes projektek menedzsmentjének delegálása projektfüggő. Míg feltétel, hogy a szerepet kompetens, projektmenedzsment- és -megvalósítási gyakorlattal rendelkező szervezetek töltsék be, a konkrét kiválasztás minden esetben a Polgármesteri Hivatal kompetenciája. Projektmenedzsment-szervezetként elsősorban létező, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok, valamint dedikáltan egy adott projekt menedzsmentje céljából létrehozott projektcégek merülhetnek fel.

Jelentős szervezeti kivételt jelent az Európa Kulturális Fővárosa 2023-cím elnyerése, mely esetben Veszprém városa (regionális, civil és állami szerepvállalás mellett) létrehoz egy nonprofit gazdasági társaságot, amely a teljes EKF-program átfogó felügyeletéért lesz felelős. E társaság egyfelől önmaga is felelős lehet egyes – az 5.1. fejezet felsorolásában félkövér betűkkel szedett, EKF-relevanciával bíró – konkrét projektek menedzsmentjéért; de általában is átvállalja a Polgármesteri Kabinetirodától a címviseléshez szorosan kapcsolódó – fent kiemelt – projektek összességének általános jellegű menedzsmentfeladatait, valamint az önkormányzat egyes szervezeti egységeivel és gazdasági társaságaival való kapcsolattartást. A kulturális stratégia egészének koherens felügyeletét az EKF-menedzsmentért felelős társaság, valamint ezek vonatkozásában a Polgármesteri Hivatal közti szoros, személyi átfedésekben is megnyilvánuló kooperáció biztosítja; például egy alpolgármester az EKF-menedzsmenttársaság taggyűlésének is része lesz, dedikált koordinátori szerepkörrel. Amennyiben Veszprém nem nyeri el az Európa Kulturális Fővárosa 2023 címet, e bekezdés relevanciáját veszti.

5.3.Monitoring

Akárcsak a végrehajtás szervezeti kereteit illetően, úgy a kulturális stratégia monitoringjában is a Veszprém integrált településfejlesztési stratégiájában foglalt megközelítésmód az irányadó. Erre alapozva a kulturális stratégia megvalósításának előrehaladását az ITS-ben e feladatra kijelölt, a Polgármesteri Hivatal Stratégiai Irodáján belül működő Projektkoordinációs Csoport követi nyomon.

E nyomonkövetési tevékenység három fő elemre bontható:

- 📌 *Indikátorok tényértékeinek gyűjtése:* a kulturális stratégia céljaihoz rendelt mutatók (lásd Nem található cél! fejezet) kiindulási értékeinek, illetve éves változásainak összegyűjtése, szükség esetén előállításuk megszervezése.
- 📌 *Előrehaladási beszámolók készítése:* éves rendszerességgel, a Polgármesteri Hivatal és a Közgyűlés számára.
- 📌 *Korrekciós javaslatok összeállítása:* az indikátorok kvantitatív, illetve a célkitűzések teljesülésének kvalitatív értékelése az éves előrehaladási beszámolók részeként, az így felmerülő beavatkozási szükségletek azonosítása.
- 📌 *Felülvizsgálatok koordinációja:* az előrehaladási beszámolókon felül bizonyos időközönként szükséges a kulturális stratégia teljes körű felülvizsgálata – így a kulturális élet leírásának frissítése, a célrendszer korrekciója, a megvalósításra javasolt projektek indikatív listájának

aktualizálása. E felülvizsgálatok célszerűen önálló projektként hajthatók végre, melyeket a Projektkoordinációs Csoport felügyelete mellett megbízott szakértők végeznek el. Az első felülvizsgálat időpontja 2019 első negyedéve, amikor már tudható lesz, hogy Veszprém elnyerte-e az Európa Kulturális Fővárosa 2023-címet, míg a második felülvizsgálat 2024-re ütemezhető (egyfelől öt évvel követve az első felülvizsgálatot, másfelől lehetőséget nyitva az esetlegesen elnyert EKF-cím primer hatásainak lekövetésére.)

5.3.1. Indikátorok

Tekintettel arra, hogy jelen stratégia nem konkrét cselekvési tervet, kötött menetrend szerint megvalósítandó projektlistát fogalmaz meg, az egyes meghatározott átfogó célok kapcsán sem közvetlen tevékenységekre reflektáló outputindikátorok, inkább az adott cél egészének előrehaladását vizsgálni hivatott eredményindikátorok segítik a monitoringtevékenységet.

Indikátor	Kapcsolódó cél	Mértékegység	Forrás
Felsőfokú végzettséggel rendelkező népesség aránya, a megyei jogú városok átlagához képest	Versenyképes lakóhely	százalékpont	KSH
Helyi fizikai, szellemi és természeti értékek rögzített körének ismerete a város lakossága körében, a 2018-as bázisévhez képest	Örökségvédelem	százalékpont	saját adatfelvétel
Üzleti és kulturális értéket egyidejűleg teremtő tevékenységek száma Veszprémben, a 2018-as bázisévhez képest	Kreatívipar fejlesztése	darab	desk research
Kiemelt városi fesztiválok teljes látogatottsága, a 2017–2018-as évek átlagához képest	Versenyképes turizmusgazdaság	ezer fő	partneri adat-szolgáltatás
Pozitív veszprémi identitással rendelkezők aránya a város lakosságán belül, rögzített mérési mód mellett, a 2018-as bázisévhez képest	Kulturális közösségépítés	százalékpont	saját adatfelvétel
Tetszőleges szintű művészeti képzésben vagy kompetenciafejlesztésben való rendszeres részvétel a város lakossága körében, a 2018-as bázisévhez képest	Közösségfejlesztés és művészeti képzés	százalékpont	partneri adat-szolgáltatás

5.4. Partnerség

Fontos szempont, hogy a kulturális stratégia az egész városé legyen, összeállítását és megvalósítását hivatali belügy helyett osztársadalmi érdekként, közös célként jelenjen meg. E célt a stratégia összeállítása során széles körű intézményi és társadalmi partnerségi véleménygyűjtés volt hivatott megalapozni (részben az EKF-pályázat összeállítása részeként, részben önállóan). Hasonlóan fontos ugyanakkor, hogy e nyitottság a stratégia érvényességének ideje alatt is fennálljon, többek közt az alábbi szempontok érvényre juttatása révén:

- **Nyilvánosság:** a kulturális stratégia – a város jó gyakorlatának megfelelően – elérhető Veszprém weboldalán; elfogadásáról hírt adnak az önkormányzat rendelkezésére álló kommunikációs csatornák, valamint az önkormányzat közleményt ad ki a helyi médiumok számára.
- **Véleményezői panel összeállítása:** olyan alkotók, intézmények és civil szervezetek felkérése, amelyek kultúratermelői, -közvetítői és -fogyasztói szempontból is megfelelően reprezentálják Veszprém kulturális életének sokszínűségét; e szereplők bevonása az éves

előrehaladási beszámolók összeállításába, véleményük csatolása a Polgármesteri Hivatal és a Közgyűlés felé összeállítandó beszámolóhoz. A felkérendő személyek és szervezetek körét a Polgármesteri Kabinetiroda Kulturális Csoportjának – az említett sokszínűség figyelembe vételével tett – javaslata alapján a Polgármesteri Hivatal Stratégiai Irodáján belül működő Projektkoordinációs Csoport, a stratégia monitoringjának fő felelőse állítja össze.

- *Nyílt felülvizsgálat*: széles körű partnerségi bevonás biztosítása a kulturális stratégia 2019-es, valamint 2024-es felülvizsgálata során; az aktuális infokommunikációs technikáknak is megfelelő nyílt és széles körű véleménygyűjtésre, széles körben hirdetett fórumokra, valamint a város kulturális és civil szervezeteinek proaktív, célzott megkeresésére alapozva.
- *Térségi partnerség*: szintén a kulturális stratégia nyitottságát, valós igényekhez és lehetőségekhez való igazodását szolgálja, ha annak tartalmi véleményezésébe a felülvizsgálati alkalmak során, azaz 2019-ben és 2024-ben Veszprém a saját vonzáskörzetét, elsősorban a Veszprémi járás településeit is bevonja.

6. Felhasznált források

- *A kreatívipar mint erőforrás. A kreatív ágazatok mai és jövőbeni hozzájárulása Magyarország versenyképességéhez.* Hétfa Elemző Központ – Design Terminál, 2014.
- Bószéné Szatmári-Nagy Anikó: *„A tudományosság és kultúra bölcsője” Veszprém város története a kezdetektől napjainkig.* Veszprém Megyei Jogú város Önkormányzata – Művészetek Háza, Veszprém, 2008.
- *Európa Kulturális Fővárosa 2023 Veszprém – pályázati anyag* (2017)
- *Veszprém Megyei Jogú Város Kulturális Konceptiója 2014–2020* (2014)
- *Veszprém Megyei Jogú Város Ifjúsági Konceptiója* (2014)
- *Veszprém Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégia* (2014)
- Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének – többszörösen módosított – 14/2012. (III.30.) önkormányzati rendelete a közművelődésről és a művészeti tevékenység támogatásáról
- *Veszprém Megyei Jogú Város Marketingstratégiája* (2012)
- *Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzatának Gazdasági Programja 2015-2020* (2015)
- *Veszprém Megyei Jogú Város Településfejlesztési Konceptiójának Felülvizsgálata*, II. kötet (2014)
- *Veszprém város és a balatoni régió térségi kreatívipari helyzetértékelése* (2017)

...továbbá számos interjú és írásos egyeztetés intézményvezetőkkel és a veszprémi kulturális élet más kulcsszereplőivel.

7. Melléklet

Kulturális hagyomány és innováció Veszprémben

Háttér tanulmány

Szerkesztette:

Albert József és Leveleki Magdolna

Veszprém, 2017

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	41
Színházi és irodalmi élet Veszprémben.....	42
Színházi élet.....	43
Irodalmi élet.....	50
Veszprém zenei élete.....	54
Közgyűjtemények Veszprémben.....	68
Művelődési/közösségi jellegű intézmények.....	82
Képzőművészet Veszprémben.....	92

Bevezetés

Tanulmányunk a Veszprém Város Európa Kulturális Fővárosa című pályázathoz nyújt háttér információt a Megyei Jogú Város kulturális életéről. Kutatásunk célja az volt, hogy a veszprémi fontosabb kulturális mezők, „termékek” és előállításuk történeti áttekintését adja a legfontosabb szereplők bemutatásával. Ennek jegyében áttekintettük a város irodalmi, színházi és zenei életének, képzőművészetének, valamint a közgyűjtemények és a művelődési ház jellegű intézményeknek a szerepét a hagyományokra és a kulturális innovációkra egyaránt fókuszálva.

Célja volt munkánknak az is, hogy feltárjuk a különböző szervezetek közönségkapcsolatát, társadalmi beágyazottságát, megtudjuk, hogy a rendezvények, programok mely társadalmi csoportokat érnek el, mely társadalmi rétegekből verbuválódnak a kultúrafogyasztók, a könyvtárlátogatók, kik alkotják a zenei, színházi, irodalmi programok, képzőművészeti kiállítások közönségét, illetve mely társadalmi csoportok maradnak távol tőle.

Fontos küldetés lehet - nem csupán a város jövője, hanem a kulturális pályázat szempontjából is - megmutatni, hogy a különböző kulturális mezőkben tevékenykedő szervezetek, intézmények miben jók, milyen nehézségekkel küzdenek, illetve miben látják az előrelépés lehetőségét? Lényeges kérdése az anyagnak az is, hogyan lehet a távolmaradókat megszólítani? Milyen technikai, infrastrukturális, szervezeti fejlesztések szükségesek ahhoz, hogy a kulturális javak társadalmi értelemben a jelenleginél jobban szétterüljenek? Más oldalról nézve, hogy a veszprémi polgárok minél szélesebben részesüljenek a kultúrából, s nemcsak mint közönség, hanem mint aktív cselekvők, résztvevők amatőrként vagy professzionális módon.

Kutatási módszereink elsősorban az interjúkészítés és a dokumentumelemzés voltak. Igyekeztünk beépíteni munkánkba a város kulturális életével foglalkozó korábbi elemzéseket, korabeli sajtócikkeket, intézmények, szervezetek beszámolóit, tervezeteit. Fontos tanulsága volt kutatásunknak, hogy viszonylag kevés valóban hasznosítható elemzés, adatbázis áll rendelkezésre a tények megismeréséhez. Az intézmények a legszükségesebb adatszolgáltatási kötelezettségeknek tesznek eleget, arra már nincs kapacitásuk, hogy átfogóan elemezzék közönségkapcsolataikat, módszertanilag megalapozott vizsgálatokat végezzenek.

Tanulmányunk néhány megfontolásra érdemes megállapítását összegezve azt mondhatjuk, a legszélesebb társadalmi rétegeket kiszolgáló intézmények kétségtelenül a könyvtárak és a művelődési ház jellegű intézmények. Míg az utóbbiak körében az elmúlt évtizedekben technikai, infrastrukturális és szociológiai értelemben egyaránt jelentős változások történtek - a megújult közösségi házak egy része lakótelepi környezetben működik -, a városban szintén szórta elhelyezkedő, a központi könyvtárhoz szervezetileg kapcsolódó fiókkönyvtárak technikailag elmaradnak a kor követelményeitől és a központi könyvtár színvonalától is. Pedig látogatottságuknál és vállalt szerepkörükénél fogva képesek lennének a kultúraközvetítésre nem csupán lokális értelemben, hanem a digitális feltételek biztosítása által tágabb értelemben is. A felhasználók felől megmutatkozó igények is a rendelkezésre álló számítógép-park megújítását igénylik. A társadalmi különbségek növekedésének már most is egyik lényeges faktora a digitális eszközök elérhetősége. Az ebben meglévő különbségek városrészek, társadalmi rétegek közötti különbségeknek a mutatója.

Míg a könyvtári hálózat fejlesztésében kulcskérdés a fiókkönyvtárak decentralizált fejlesztése, a képzőművészet területén éppen a város központi intézménye, a korszerű városi kiállítóhely, galéria hiányzik. De hiányoznak a kulturális életben a humán erőforrások is. A művészeti – zenei, képzőművészeti - középiskolák hiánya éppúgy érezteti negatív hatását, mint ahogyan az intézmények kiszolgáló munkaköreiben közmunkások foglalkoztatása.

A tanulmányokból egyértelműen kiderül az is, hogy néhány művészeti területen Veszprém jelentősége országosan is kiemelkedő, ezek a zenei élet, a színházkultúra, az irodalom, a képzőművészet, a néptánc és a társastánc. Veszprém egy 60 ezer fős középváros, amelynek például három színháza van, kiemelkedő színvonalú felnőttkórusai, elismerésre méltó differenciált koncert élete, olyan zenei nagyrendezvényei, amelyek országos hírűek, amelyek nemcsak a veszprémiek számára fontosak, hanem az egész tágabb régióknak is. Olyan nemzetközi és országos jelentőségű fesztiválok színhelye Veszprém, mint az Európa Cantat, a Vivace Nemzetközi Kórustalálkozó, a Nemzetközi Éneklő Hét, az Auer Lipót tiszteletére szervezett nemzetközi (hegedű)fesztivál, a Veszprém Fest, az utcazenei fesztivál, a kortárs táncművészeti fesztivál, és még sorolhatnánk.

Ugyanakkor láthatóvá váltak a hiányosságok is, például az iskolai kóruskultúra egyenetlensége, visszaesése, az egyetemi hallgatóknak a város kulturális életébe való integrálatlansága, az egyetemi karok szellemi potenciáljának kihasználatlansága. Üdítő kivétel az Éjszakai egyetem rendezvénysorozat, amelyre invitálják a veszprémi érdeklődőket is. Ennek kiszélesítése, rendszerré érlelése – hasonlóan az angol egyetemek Extra Mural- tanszékeinek gyakorlatához – minőségi fejlődést jelentene az egyetemi ismeretterjesztésben, valamint a város és az egyetem kapcsolatában.

A város közművelődésében hézagpótló, új színfoltot jelen a Boldog Gizella Főegyházmegyei Gyűjtemény és a Szaléziánium működése. A Gyűjtemény tevékenysége egyfelől egy szerves fejlődés és együttműködés megszakítása utáni „rehabilitáció”, másfelől a vallási értékek, a szakrális művészetek méltó térnyerése. A vallási turisztika intézményi feltételeinek megteremtésével egy sor innovatív elem megjelenítésére, kibontakoztatására nyílt kiváló lehetőség.

Az utóbbi években átalakult, racionálisabbá és hatékonyabbá vált a veszprémi közművelődési intézményrendszer működése, a feladatok elosztása. A pozitívumok mellett azonban vannak hiányosságok is, amelyeket jó lenne kiküszöbölni. Kiemelésre érdemes megállapítása az anyagnak a kultúraszervezés koordinálása, illetve annak hiányosságai, mint például a programokban meglévő párhuzamosságok, a kulturális intézmények már-már egészségtelen versenye a közönségért, amely az erőforrások elfecsérléséhez és színvonalcsökkenéshez vezet.

Végezetül köszönjük a tanulmányban szereplő intézmények vezetőinek, munkatársainak, hogy rendelkezésünkre álltak, időt fordítottak az interjúkra, és dokumentumaikhoz hozzáférést biztosítottak.

Az elkészített elemzés öt szerző munkája. Az irodalmi, színházi életről Ladányi István, a Pannon Egyetem Irodalom- és Színháztudományi Intézet igazgatója, a város zenei életéről Erdélyi Ágnes karnagy, zenetanár, Veszprém Város Vegyeskarának művészeti vezetője írt, a képzőművészet veszprémi helyzetéről Hegyeshalmi László képzőművész, kurátor, a Művészetek Háza igazgatója készített anyagot, a közgyűjtemények és a művelődési jellegű intézmények tevékenységét Albert József és Leveleki Magdolna szociológusok vizsgálták, és fogalmazták meg tapasztalataikat.

A Szerkesztők

Színházi és irodalmi élet Veszprémben

(Ladányi István)

Színházi élet

Veszprémben három állandó színház működik, a Kabóca Bábszínház, a Pannon Várszínház és a Veszprémi Petőfi Színház.

A városban a színház fogalma alatt egészen a közelmúltig jóformán kizárólagosan a Veszprémi Petőfi Színház épületét és a benne működő társulatot értették. Az itt működő más színházi formák és színházként is működő terek ezt nem írták felül. A Kabóca Bábszínház működése, majd a Pannon Várszínház létrejötte árnyalja ezt a képet, de a színház máig elsősorban a Petőfit jelenti. A Hangvillában elfoglalt minőségi játszóhelyével és mára színvonalasabb környezetével, továbbá másfél évtizedes dinamikus működésével a Pannon Várszínház presztízse, városi elfogadottsága nem megkérdőjelezhető, a társulat és előadásai is hozzátartoznak a színházról alkotott képzetekhez. A Kabóca Bábszínház a veszprémi köztudatban a gyermekeknek játszó színházként szerepel.

Veszprémi Petőfi Színház

A Veszprémi Petőfi Színház az előadó-művészeti szervezetek minősítését tartalmazó miniszteri rendelet szerint Kiemelt minősítésű színházművészeti szervezet.

Nagyszínpadán és a Latinovits–Bujtor Játékszínben évadonként 8-10 felnőtt- és gyermekelőadást mutat be, továbbá vendégelőadásokat is vásárol. Két játszóhelyén és külső játszóhelyeken az utóbbi három év átlagában évi mintegy 260 előadását (ebből mintegy 160 saját előadás) több mint 80.000 néző látta. Ezek mintegy 80%-a a veszprémi nagyszínpadon valósult meg. A Játékszín előadásai mintegy 5%-ban részesülnek a nézőszámból, a vendégjátékként megvalósított előadások aránya mintegy 10% a nézőszámban.

A színház állandó társulata 11 fő közalkalmazott színművészből és 7 nyugdíjas állandó társulati tagból áll, közülük 9 fő diplomás, 6 fő színész I. minősítésű színművész. A színházat Oberfrank Pál igazgató és Kellerné Egresi Zsuzsanna igazgatóhelyettes vezeti, rajtuk kívül 53 műszaki dolgozót, 15 fő adminisztrációs és értékesítő munkatársat, 10 művészeti munkatársat, továbbá 17 megbízási szerződéssel foglalkoztatott nézőtéri dolgozót foglalkoztat a színház.

Az 1908-ban épült szecessziós színházépület többfunkciós építményként sokáig más reprezentatív funkciókat is ellátott, és társulat nélkül, befogadószínházként működött. A Veszprém Megyei Petőfi Színház állandó társulata 1961 őszén alakult meg.

A veszprémi színházi hagyományokat elsősorban a Petőfi Színház kortárs magyar drámai bemutatói és ősbemutatói jelentik, már az 1960-as évektől, Németh László, Illyés Gyula ősbemutatóival. Az 1970-es, 1980-as években kortárs magyar drámák egész sorát mutatták itt be, Illyés több műve mellett Szakonyi Károly, Csurka István, Száraz György, Dobozi Imre, Sarkadi Imre, Lengyel József, Vámos Miklós, Páskándi Géza, Gyurkó László, Tamási Áron, Lászlóffy Csaba, Sütő András, Lázár Ervin, Spiró György, Csukás István, Schwajda György, Szörényi--Bródy stb. műveit.

A rendszerváltást követően előtérbe kerültek a színházak fenntartásában is az üzleti szempontok, amelyek kevésbé kedveztek a kortárs darabok bemutatásának, illetve a színház sajátos közösségi szerepvállalása is módosult. A politikai áthallásokkal kommunikáló színházi nyelv háttérbe szorult, az értelmiségi találkozóhely funkció is lecsökkent, és Veszprém színháza leginkább a hagyományokra büszke városi polgárok igényes színházává formálódott. A változásoknak része lesz a prózai színház

mellett a zenés és mozgásművészeti színházi elemekkel is dolgozó előadások sora, rendszeressé válnak a musicalek, illetve újra rendszeressé válik az operett. A színház a prózai darabok mellett nagyobb arányban játszik zenés és táncos műveket. Krámer György vezetésével megalakul a Veszprémi Táncműhely (1998 óta Krámer György révén először a Petőfi Színház, 2002-től a Pannon Várszínház égisze alatt országos kortárs tánc- és összművészeti fesztivált rendeznek).

A veszprémi színházi hagyományok részei lesznek a színház vezetéseért, az igazgatói székért folytatott küzdelmek is. 1990–1991-ben Kapás Dezső és Vándorfi László között zajlik küzdelem, amelyből végül 1991-ben Vándorfi László kerül ki nyertesként, és 2001-ig ő határozza meg a város színházi életét. 2000. június 15-én a fenntartó megyei önkormányzat a színház pénzügyi hiánya miatt megvonja a bizalmat Vándorfi Lászlótól, és Kolti Helga színművészt bízzák meg a színház igazgatásával, ő nyeri az időközben kiírt igazgatói pályázatot is, és november 19-től öt évre kap igazgatói megbízást. A színház anyagi nehézségei azonban nem oldódnak meg, a takarékosági intézkedésekből következő változások, a csökkenő előadásszám, a művészeti irányváltásokkal való próbálkozások következtében drasztikusan csökken a bérletesek és a fizető nézők száma. 2005-ben nem hosszabbítják meg Kolti Helga igazgatói megbízását, az igazgatói pályázatot Rácz Attila nyeri. Műsorpolitikája a szórakoztatás és értékközvetítés ötvözését hangsúlyozza, a színház továbbra is értéknek tekint a hetvenes években a magyar színházi életben betöltött szerepére, de igazodni próbál a megváltozott közönségigényekhez. A színház működtetése kapcsán realitássá válik a korábban felmentett igazgató, Vándorfi László által létrehozott és működtetett Pannon Várszínház. A pénzügyi nehézségek továbbra is fennmaradnak, egyre többször merül fel a színházi vezetők részéről a fenntartói felelősség kérdése, vagyis a szembenézés azzal, hogy a színházat nem tudja eltartani a közönsége. Rácz Attila 2007 nyarán megválnak a színházról, és átmenetileg Majzik Tímea marketingvezető irányítja a színházat, Kőváry Katalin művészeti vezetésével. 2008. január 1-jétől Bujtor István és Eperjes Károly kap megbízást a színház vezetésére, előbbi igazgatóként, utóbbi művészeti vezetőként. Vezetésükkel a színház a bizonyított sikerdarabok köré építi a repertoárját, ápolva a színház kortárs dráma iránti hagyományos elkötelezettségét is. A színházi marketing része lesz a vezetők személyes hírneve és az ezáltal Veszprémbe hozott sztárok, máshol sikert aratott előadások is. Bujtor István tragikus halála nem töri meg a vele elkezdett változásokat, a helyébe 2010. január 28-ától megválasztott Oberfrank Pál a korábbi vezetés által elkezdett munkát folytatja. 2012. január 1-jétől Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata veszi át a fenntartói szerepkört a Veszprém Megyei Önkormányzattól.

A színház az 1990-es években folyamatosan küzd a bérletesek számának növeléséért, illetve megtartásáért, a klasszikus és kortárs drámák mellett jelentős arányban mutat be közönségcsalogató szórakoztató darabokat, keresi azokat a színházi formákat, amely a színházon belül vagy a színházon kívül nagyobb tömegeket képes megszólítani – kísérletezik a népszínházi működés hagyományosabb és újabb változataival. A kilencvenes évek második felében évi 500 körüli előadásszámmal 26 ezerre növekszik a bérletes nézők száma. Ez az ezredfordulóig tart, az ezt követő vezetőváltások, takarékosági intézkedések, a csökkenő előadásszám, a színházi repertoárral való kísérletezések, a konkurens Pannon Várszínház tevékenysége és föltehetőleg további tényezők nyomán folyamatosan csökken a bérletesek és a nézők száma. A 2008-as igazgatóváltás óta a népszínházi működés eredményesebb változatai valósulnak meg. A rövid ideig tartó Bujtor–Eperjes-időszak az országosan sikeres darabokkal, a máig tartó Oberfrank-vezetés a hazai és nemzetközi klasszikus darabok, a sikerdarabok, a musicalek és operettek, a diákságot megcélzó és bevonó előadások és a kortárs magyar darabok megfelelő arányait keresve, továbbá rendszeresen ütemezett vendégelőadásokkal valósít meg a közönségszámban is megmutatkozó eredményes népszínházi formát. A színház évek lassú építkezésével mára évi 19.100-ra tornázta vissza bérleteseseinek számát.

A közönséggel való kapcsolattartásra minden lehetséges eszközt igénybe vesznek a hagyományos tájékoztatási formákon túl, nyílt napokkal, a bérletesek éjszakájával, divatbemutatóval, egészségnappal, a hátrányos helyzetűekhez való odafordulásra érzékenyítő fesztivállal próbálva megszólítani a közönséget.

A Veszprémi Petőfi Színház mai vezetése a korábbi két, illetve egészében öt évtized tapasztalatait figyelembe véve, kifejezetten közönségbarát beszédmóddal, a veszprémi közönségigényeket nem lebecsülve, azokat méltányolva, „Közösségben a közönséggel” jelszóval törekszik a jó közönségkapcsolatokra. A mai vezetés a jelen áttekintés kapcsán lefolytatott háttérbeszélgetésben a színházra igényt tartó közönség és az adóforintok iránti felelősségről beszél, mint olyan tényezőkről, amelyek megelőzik a repertoárt, a művészi szándékokat és egyáltalán az aktuális vezetést. „A színház korábban kezdődött, nem velünk”, fogalmaz az aktuális direktor. 110 éves az épület, több mint 60 éves a társulat, a közönségnek megvannak a színházi igényei és szokásai. A veszprémi közönség igényes és öntudatos, továbbá nem szereti, ha tanítják, ha kísérleteznek vele. A mai színházi vezetés a magáénak vallja a kortárs magyar dráma iránti elkötelezettség veszprémi hagyományait. Ez a repertoár alapján a Játékszín előadásaiiban érvényesül, a nagyszínházi előadások esetében esetleg olyan előadások képviselik a kortárs drámát, mint a Szabó Magda Abigéljából készült musical, a Levelek a lövészárokból dokumentumjátéka, illetve egy-egy vendégjáték. Kortárs magyar drámát láthatólag nem lehet eredményesen fenntartani a nagyszínpadon, a játékszín sajátos tere ugyanakkor az alternatív és kísérleti színházi előadásokhoz illik, és olyan közönség számára elfogadható, amely nem igényli a színháztól az ünnepélyes környezetet.

A színház a sokéves veszprémi tapasztalatokhoz és a játszóhelyek adottságaihoz igazodva a sok műfajú népszínházi elképzelés szerint hirdeti meg bemutatóit: közönségsikerre számító musicalek, zenés játékok, operettek, ismert, külföldi szerzőtől klasszikus vagy 20. századi prózai darabok, revü jellegű szórakoztató összeállítások, házi olvasmányok és más gyermekdarabok kerülnek a nagyszínház repertoárjára, hazai és külföldi kortárs szerzők akár rövidebb szériára számító darabjait pedig játékszíni környezetben mutatják be. Eredményes kísérletnek látszanak a világsikert arató filmek nyomán megrendezett bemutatók: A király beszéde szakmai és közönségsikert aratott a 2016/2017-es évadban, Funtek Frigyes rendezésében; a 2017/2018-as évadban ugyanő állítja színpadra a Holt költők társasága című filmsikerre épülő előadást.

A színház fontosnak tartja az országos színházi jelenlétet, ezért a fővárosi vendégjátékok mellett eredményesen van jelen más vidéki színházakban, nemcsak az intézmények közötti megállapodások, hanem pl. Százhalombattán közönségszavazás nyomán. A veszprémi repertoárt pedig más színházak vendégelőadásai bővítik.

A veszprémi színház jövőképében fontos szerepe van az épület 2018-ban induló rekonstrukciójának, az opera veszprémi meghonosításának (ezt az igényt szolgálja ki és fejleszti az Operabarátok Köre). A színház tervei között szerepel a más művészeti ágakkal történő erőteljesebb együttműködés, az egyetemmel tervezett együttműködés közös konferenciák, rendezvények formájában, a színház értelmiségi találkozóhellyé tétele, továbbá a színház működéséhez nélkülözhetetlen háttérszaktmák képzésének elősegítése.

A színház tervezett rekonstrukciója a színházépület eredeti tervei alapján valósulna meg, megnyitná a színházépületet a színházkert felé. A rekonstrukció korszerűsítést (forgószínpad, süllyesztő, korszerűsített zenekari árok, világítás, hangtechnika) és a színház rendelkezésére álló terek bővítését is magába foglalja az Óvári Ferenc utcán elhelyezkedő további ingatlanok bevonásával.

A színház biztonságos működését lehetővé teszi önkormányzati fenntartású kiemelt szervezetként történő besorolása a Kiemelt minősítésű színházművészeti szervezetek közé. Ugyanakkor az önkormányzati fenntartás, a pályázatokon való eredményes részvétel, a tao-támogatás is rendkívül feszes költségvetést tesz csak lehetővé, a személyi állomány esetében például főrendező, rendező, dramaturg alkalmazása nem látszik célszerűnek. A társulat gerincét régi veszprémi színészek alkotják, nem jellemző a jelentős fluktuáció. Az egyes előadások szerepigényének kielégítéséhez rendszeresen szerződtetnek vendégszínészeket. A társulat bővítése, továbbépítése nehéz, a színészek szívesebben szerződnek egy-egy szerepre a társulathoz, mintsem állandó alkalmazásba. Ebben a színészek közalkalmazotti besorolása sem motiválja őket. A jelenlegi működési forma helyett a színház működésmódjának jobban megfelelő nonprofit kft.-vé való átalakulást tervezik.

A tao-támogatás pozitív fejlemény a színházak fenntartásában, de a tao-bevételekre tekintettel a fenntartó csökkentette a színház támogatását. A tao hátrányaként nevesíti a színház vezetése a tao-támogatás közvetítésének elüzetiesedését, a közvetítői díjakat, illetve a véges tao-források kiterjesztését a kifejezetten üzleti jellegű, nem közszolgálati feladatokat ellátó rendezvényekre, nagy közönségbevétellel rendelkező fesztiválokra. A színház tagja a tao-val való visszaéléseket elkerülni kívánó Tiszta Tao Társaságnak.⁴

Pannon Várszínház

A Pannon Várszínház léte több szálon kapcsolódik a Petőfi Színházhoz. Előzménye a Sümegen működtetett várszínház, amelyet Vándorfi László még a Petőfi Színház igazgatójaként hozott létre az 1990-es évek elején. Ennek regionális kiterjesztésével jött létre először a nyári szezonra koncentráló, a régió várait kulturális tartalommal megtölteni kívánó konstrukció, ami nem csupán várjátékokat, hanem színházi előadásokat és más kulturális tartalmakat kínált az idegenforgalmi időszakban. Ilyen volt például a sümegi és a veszprémi várban megrendezett passió 1991 és 1993 között. A színház önmeghatározása szerint az indokolja az elnevezését, hogy Veszprém, Veszprém megye, az egykori Pannónia váraihoz, történelmi helyszíneihez kapcsolódó események, személyiségek, értékek korszerű színházi megjelenítésére vállalkozik, emellett ösztönművészeti alkotómódszerével reagál a közelmúlt és jelenünk konfliktusaira.

A Pannon Várszínház létrehozását 2001-ben kezdeményezte Vándorfi László, amikor az akkori fenntartó megyei önkormányzat felmentette a Petőfi Színház igazgatói tisztségéből. A Pannon Várszínház Színművészetfejlesztési Közhasznú Társaság 2001. február 16-án alakult. Nagyvázsony Község, Várpalota Város Önkormányzatai, az Internmed Bt. és Vándorfi László alapították. Jelenleg nonprofit kft.-ként működik, közszolgáltatási szerződéses viszonyban Ajka város önkormányzatával, Veszprém város működési támogatásával, megyeszerte több játszóhelyet látva el repertoárjával. Az előbbi támogatásokon és a jegybevételeken túl pályázatokon nyert forrásokból, továbbá az üzleti szférából érkező tao-támogatásokból biztosítja működését. Fő játszóhelye a veszprémi Hangvilla színpada, amelynek használatáért bérleti díjat és rezsiköltséget térít az épületet működtető cégnek.

⁴ Források:

- Poór Ferenc: 50 év Thália szolgálatában. A Veszprémi Petőfi Színház állandó társulatának története. Kiadja a Veszprémi Petőfi Színház, Veszprém, 2014.
- Beszélgetés Oberfrank Pál igazgatóval és Kellerné Egresi Zsuzsanna igazgatóhelyettessel, 2017. június 5. Készítette: Ladányi István
- A színház jelenlegi működéséhez kapcsolódó számadatok Kellerné Egresi Zsuzsanna igazgatóhelyettes által megküldött adatok.
- A színház honlapja: <http://www.petofiszinhaz.hu/>

A színház 2012 óta tánctagozattal rendelkező, az EMMI állásfoglalása szerint önkormányzati színház. A színház számára jelentős veszteség, hogy 2012 óta kikerült a közvetlen állami finanszírozást jelentő színházak köréből, és nem szerepel a minősített előadó-művészeti szervezetek körének meghatározásáról szóló 5/2012. (VI. 15.) EMMI rendeletben felsorolt szervezetek között. A jelen tanulmányhoz készített háttérbeszélgetés során a színház vezetése különösen kedvezőtlen fejleményként ítélte meg, hogy a színház létét biztosító EMMI színházi kuratórium jórészt a színház előadásainak ismerete nélkül dönt a támogatásairól.

A színház a kockázatvállalás és a kompromisszumok dinamikájában fogalmazza meg saját működését. Komoly közönség-, illetve pénzügyi kockázatokat jelent a nagyszámú modern, illetve kortárs magyar előadás vállalása. A színház önképének fontos eleme, hogy Pilinszky János *Urbi et Orbi* című művével indította Veszprémben a működését, illetve küldetésének meghatározó elemeként tekint a kortárs magyar drámára. A színház 16 éves fennállása alatt összesen 103 bemutatójából 70 magyar, 58 kortárs szerző műve. 31 ősbemutatója volt. A színház repertoárján jelentős a zenés-táncos előadások, musicalek, zenés játékok aránya. Ebben minden bizonnyal jelentős szerepet játszik a közönségigény az ilyen előadásokra, ugyanakkor az igazgató mozgás- és látványelemekkel dolgozó színházfelfogása is, ami a '80-as évektől jellemző rendezéseire. Kockázatvállalásuk sikereként értékelik az olyan előadásokat, mint Peter Weiss *Equus*ának a bemutatása vagy Géczy János *Bunkerrajzoló* című művének, illetve a Molnár Ferenc Pál utcai fiúk című műve alapján készült Dés László–Gesztai Péter–Greccsó Krisztián-féle zenés játék színpadra állítása.

2012. augusztus 17-től kéttagozatú színházként, prózai és tánctagozattal működnek. Küldetési nyilatkozata szerint a színház minden korosztályt meg kíván szólítani, az óvodásoktól a felnőttekig korszerű befogadóvá nevelni közönségét, továbbá a rétegszínházi törekvések mellett a népszerű, zenés produciókat is a korszerű alkotómódszerek elfogadtatására történő törekvésként határozzák meg. Zenés előadásaikra jellemző a magyar szerzők és az élő zene alkalmazása. A színház így határozza meg küldetését: „Ars poeticánk lényege, hogy műfajra való tekintet nélkül a kortárs művészetek eredményeit egyesítő, hagyományainkat újszerű szemlélettel hitelesítő, a műfaji határokat újraértelmező produciókat hozzunk létre.”

A Pannon Várszínház vitte tovább 2001-től a Petőfi Színházban Krámer György kezdeményezésére indított kortárs táncfesztivált.

A színház alkalmazásában 21 fő dolgozik, egyéb, vállalkozási jogviszonyban további 37 fő. Előadó-művészeti feladatkörben 45 személy dolgozik, ebből 17 fő színész. A társulat a színház nyilvántartása szerint 83%-ban diplomás vagy Színész I. kategóriájú művészekből áll, 60,9% a munkavégzésre irányuló jogviszonyban foglalkoztatott szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező művészek száma. A társulat gerincét 2010 óta munkaviszonnyal foglalkoztatja a színház.

A színház évadonkénti 5 felnőtt és 2 gyermek-, illetve ifjúsági bemutatójából összeálló repertoárjára átlagban évi 60 ezer néző vált jegyet.

A színház vezetése úgy látja, hogy Veszprémben van létjogosultsága három színháznak, ugyanakkor a színházi repertoárról szóló egyeztetéseket szükségesnek tartaná. Amennyiben nagyobb lenne a színház pénzügyi mozgástere, bátrabban fordulnának a kortárs kísérleti előadó-művészeti formák, összművészeti produciók felé. A színház feladatai között látják a közönség ízlésének alakítását, új színházi eszközök fokozatos elfogadtatását. Különösen fontosnak tartják az új nemzedékek folyamatos megszólítását. A színház odafigyel a hátrányos helyzetű csoportok megszólítására is, illetve a közönségét is érzékenyíteni kívánja arra, hogy odafigyeljen ezekre a csoportokra.

A színház jövőjét és városi jelenlétét tekintve a színház vezetése különösen fontosnak tartaná a színészek helyzetének javítását, Veszprémben letelepített színészek nagyobb számát, számukra méltó, a szakmai munkát elősegítő helyzet biztosítását. Az EKF-folyamattól azt remélik, hogy lehetővé teszi a város színházi jövőjének és kultúrájának aktívabb alakítását, kortárs szerzők, színházi kísérletek idevonzását, komolyabb művészi kockázatok vállalását. Amennyiben lehetősége nyílna erre, a színház olyan produkciók létrehozására törekedne, amely elősegítené több művészeti ág művészeinek a kreatív foglalkoztatását. Ez hozzájárulhatna a veszprémi identitás pozitív elemeinek az érvényesüléséhez, amit Vándorfi László abban lát, hogy kritikus helyzetekben össze tud fogni, illetve kimozdul az általában jellemző bezárkózásából, és nyitottan, befogadóan viszonyul azokhoz, akik a városban kívánnak tevékenykedni.⁵

Kabóca Bábszínház

A Kabóca Bábszínház 2001. január 1-je óta működik hivatásos bábszínházként. Veszprém Megye Önkormányzata és Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata alapította, közös intézményként, 50-50% finanszírozási vállalással. Az alapítás előzménye az 1992-től Veszprémben működő Kabóca Bábstudió volt. A hivatásos bábszínházzá alakulás az állami bábszínházi normatíva igényelhetőségével függött össze.⁶ 2007. december 31-i hatállyal a megyei önkormányzat felmondja a bábszínház fenntartására kötött társulási megállapodást. 2008-tól a város lesz a bábszínház fenntartója. 2008. március 1-jén a Kabóca Bábszínház jogutódjaként megalakult **Veszprém Kabóca Bábszínház és Gyermekek Közművelődési Intézmény**, 100%-os városi fenntartású intézményként.

A Kabóca Bábstudiót Sarkadi Nagy László és Végh Zsolt alapították. A Kabóca Bábszínház alapítója és első igazgatója Sarkadi Nagy László. 2005-től három évig Kovács Gábor igazgatja az intézményt. 2008. március 31-i hatállyal, a fenntartóváltással összefüggésben lemond igazgatói megbízatásáról. Átmenetileg Csorba Judit vezeti az intézményt megbízott igazgatóként. Az ekkor kiírt igazgatói pályázat nyertese Székely Andrea, aki 2008. július 1-jétől igazgatja a színházat, jelenleg második igazgatói ciklusát tölti az intézmény élén.

A magyar bábszínházi hagyományoknak megfelelően elsősorban a gyermek korosztályokat szólítja meg, a kisbabáknak, óvodásoknak, iskolásoknak és kamaszoknak szóló előadásaival. Repertoárjuk klasszikus és modern, magyar és külföldi bábos és bábos feldolgozásra alkalmas irodalmi anyagokra épül, prózai és zenés előadásokkal.

A színház több helyen játszott a megalapítása óta, jelenlegi fő játékhelye az Agóra Városi Művelődési Központ. A háttérbeszélgetések alapján megállapítható, hogy a színház nem elégedett jelenlegi játékhelyével, az előadásaik és bábszínházi szemléletük által létrehozott világtól jelentősen eltérő környezetben, más együttesekkel és előadókkal közös színpadon kell létrehozni előadásaikat és megszólítani közönségüket. Ugyancsak problémaként azonosítják a bábszínház szempontjából az Agóra városrészi elhelyezkedését, ahonnan nehezebb a kapcsolattartás a város távolabb eső részeinek iskoláival és gyermekeivel. A belvárosban nagyobb nézőszámmal tartották előadásaikat, színházpedagógiai munkájukat pedig sokkal eredményesebben végeznék egy olyan közegben,

⁵Források:

- Beszélgetés Vándorfi László igazgatóval, 2017. június 8.; 2017. június 12.
- A színház jelenlegi működéséhez kapcsolódó számadatok Székely-Szügyi Zsuzsanna gazdasági munkatárs által megküldött adatok.
- Poór Ferenc: 50 év Thália szolgálatában. A Veszprémi Petőfi Színház állandó társulatának története. Kiadja a Veszprémi Petőfi Színház, Veszprém, 2014.
- A színház honlapja: <http://www.pannonvarszinhaz.hu>

⁶ <http://www.vpmegye.hu/kgy2007/20070913/17.pdf>

amelyet a bejáratától a fogadótéren át a színházteremig a maguk színházi világának megfelelően rendeznének be, hogy a környezet megfelelően ráhangolja a gyermekeket az előadások illúziójára.

Az intézmény vezetője, Székely Andrea a Kabóca működése kapcsán meghatározónak tartja a város méreteiből következő közvetlenebb viszonyokat, a színháznak a város kulturális életében betöltött jelentőségét, azt, hogy egy nagyvárosi bábszínháznál nagyobb figyelmet kap. Ugyanakkor nemcsak jelen lehet ezáltal lenni a város életében, hanem jelen is kell lenni olyan városi rendezvényeken, eseményeken, amelyeken a művészi előadásnak inkább illusztratív vagy a programot színesítő szerepe van, és háttérbe szorulnak az előadás saját művészi céljai.

A színház önképéhez hozzá tartozik a Kabóca Házikó program, amely különleges kialakítású játéktérbe és babaszínházi előadásokra hívja a három éven aluli gyermekeket és szüleiket. Ennek működtetését is sokkal sikeresebben meg tudnák valósítani egy központi elhelyezkedésű, a közterületekkel jobban kommunikáló színházépületben.

A nagy nyilvánosság előtti megmutatkozás jelenlegi leglátványosabb formája a Kabóciádé Családi Fesztivál, amelyet Minősített Fesztivál elismerésben részesített a Magyar Fesztivál Szövetség. Ez a város frekvenciált helyszínein valósítja meg a bábos és gyermekszínház és a játék, a gyerekekkel való művészeti foglalkozás formáit.

A bábszínház a feladatának tartja a gyermekek művészi és szociális nevelését, érzékenyítését. A színházi bemutatók keretében és ezen túl drámapedagógiai elhivatottsággal végzik feladataikat, keresve azokat a formákat, ahol a kultúrához nehezebben hozzáférő vagy attól elzárt csoportoknak is kulturális élményt nyújthatnak, illetve a drámapedagógia eszközeivel segíthetik a gyermekeket problémáik feldolgozásában. A gyermekek minden rétegéhez el kívánnak jutni a köznevelési intézményeken keresztül is, de más csatornákon is. Különösen ambicionálják a színházépületen kívüli játékformákat, a közterületek használatát. Fontosnak tartanák a városközpont előbb használatát, sokkal inkább gyermekbarát kialakítását, ahol a bábszínház is helyet kaphatna olyan saját épületben, amely egészében képviselné a színház értékrendjét, és látható módon nyitva állna a gyermekek előtt. A színház vezetése fontos drámapedagógiai feladatokat lát a bábszínház előtt, amelyet a város zárt légkörével, a problémák elfedésének hagyományaival kapcsolnak össze. Feladatokat lát a perifériára szorultak megszólításában és gondozásában, kulturális élményekhez juttatásában.

A színház a saját otthonának hiányán túl működési gondként azonosítja a színházak közti egyeztetés hiányát, ami nemcsak a két felnőtt színház, hanem a Kabóca számára is probléma. A bevételkényszer tovább nehezíti az előzményekből adódó együttműködési hiányt. A Kabóca a gyermekközönségért folytatott harc egészségtelen formáit látja, a színpalak mögötti működésmódokkal.

A színház legfontosabb partnerei az óvodák és az iskolák. Velük kapcsolatban az a tapasztalatuk, hogy a pedagógusok gyakran kevésbé motiváltak a színházzal való kapcsolattartásban, esetenként pedig ütköznek az ízlésvilágok, és a pedagógusok „rendelni” kívánnak a színháztól, és nem mindig fogékonyak a kortárs művészeti intézmény által indított kezdeményezésekre, szűrőként működnek a színház és a gyermekek között. A kérdés mindenképp további vizsgálódásokat igényel.⁷

⁷Források:

- Beszélgetés Székely Andrea igazgatóval, 2017. június 8. Készítette: Ladányi István
- A színház honlapja: www.kabocababszinhaz.hu

A veszprémi színházak közti feszültségek

A veszprémi színházi életéről szóló háttérbeszélgetések jelentős részben a Veszprémi Petőfi Színház és a Pannon Várszínház közti konfliktusról szóltak. Jelen beszámoló nem tudja vállalni a jelzett konfliktus mélységeinek, történetének, mai összefüggéseinek a feltárását. A kérdés dimenziói a szakmai és szervezeti problémákat áttekintő megoldásokat kívánnak, amelyek pozitív üzenetet tudnak közvetíteni Veszprém kulturális életével kapcsolatban.

A színházi élet és előadóművészet más formái

A professzionális színházak mellett a városban évtizedes múlttal működik az id. Pintér Tibor által 1958-ban alapított Váci Mihály Irodalmi Színpad, Sz. Csordás Éva vezetésével. A magyar költészet kanonizált klasszikus és modern értékeit közvetítik, illetve a város és a régió szerzőinek műveit adják elő önálló műsorok keretében, illetve évfordulós és más ünnepek keretében.

Az egyetemen Bécsy Tamás által alapított színháztudományi képzés, illetve az újonnan indult dráma- és színházismerettanár képzés a színházi szakma, a színháztudomány és a drámapedagógia művelőinek műhelye, de a város színházi életére csak mérsékelten tudott hatást gyakorolni. A színháztudományi tanszék alapítását követően, Bécsy Tamás veszprémi működése idején a szakma láthatóan jelen volt a város és az egyetem életében, az alapító professzor nyugdíjba vonulása, majd halála után a Bécsy-tanítványok nem tudták fenntartani ezt az erős veszprémi jelenlétet. A legerőteljesebb hatást a hallgatók színházi érdeklődése jelentette, akik közül többen a város színházi életének résztvevői. A Színháztudományi Tanszék működéséből nőtt ki a Teleszterion Színházi Műhely, amely 2007 és 2011 között működött az egyetem falai között, és előadásaikkal jelen voltak a diák- és egyetemi színpadok országos találkozóin. Megfelelő próba- és játszóhely hiányában 2011-ben Pápára tették át székhelyüket. Távozásuk egybeesik a veszprémi színháztudományi képzés iránti csökkenő érdeklődéssel.

Az egyetem 2013-ban indult ötéves dráma- és színházismeret-tanári képzése ismét vonzani kezdte a városba a színházcsinálás iránt elhivatott hallgatókat. Több próbálkozás után 2016-ban ismét létrejött egy rendszeresen működő egyetemi színpad, amely kilépett a városi kulturális térbe is, illetve országos egyetemi színpadi találkozót is szervezett 2016 őszén. Tagjaik közül többen Veszprémben képzelik el a jövőjüket.⁸

Irodalmi élet

Veszprém irodalmi élete az itt működő folyóiratok és az irodalmi rendezvényeket szervező intézmények működésével jellemezhető leginkább. Az értékes alkotói életművel rendelkező szerzők is leginkább ezekhez kapcsolódnak.

A városban szépirodalmi jellegű könyvkiadással a Művészetek Háza foglalkozik, a keretében működő Vár Ucca Műhely folyóirat Vár Ucca Műhely könyvek sorozatának fenntartásával, évente néhány kiadvánnyal. Kritikai és irodalomtudományi jellegű munkákat is ez az irodalmi műhely jelentet meg alkalmanként, illetve a Pannon Egyetem Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kara 2010-ben elindított Universitas Pannonica könyvsorozata irodalom-, nyelv- és társadalomtudományi köteteinek sorozata a 35. köteténél jár.

⁸ Források:

- <http://www.vers.hu/muhely-tit>
- <http://magyarweb.uni-pannon.hu>
- <http://szinhazweb.uni-pannon.hu/>
- <http://teleszterionszm.blogspot.hu/>

A magyar irodalmi életre jellemző folyóirat-központúság Veszprém irodalmi életére is jellemző. A rendszerváltás előtt is több folyóirat-indítási próbálkozás volt, kevés sikerrel.

A néhány füzetet megért *Veszprémi Irka* (1975--), majd a szintén rövid életű *Visszhang* (1985–1986) folyóirat után az 1990-ben alapított Új Horizont volt Veszprém első, hosszabban fennmaradt folyóirata.

Új Horizont

Az 1973 és 1989 között megjelent Horizont című megyei kulturális közlönyt megújítva hozta létre Raffai István főszerkesztő. A régió irodalmának képviselője mellett kárpát-medencei kitekintéssel, továbbá a nyugati magyar diaszpórára külön figyelmet fordítva, sajátosan „népfrontos” szándékokkal, meghatározóan konzervatív ízlésvilág jegyében jelent meg a folyóirat, szabálytalan ütemben, átlagosan kéthavonta, 2006-os megszűnéséig. Az alapvetően egyszemélyes műhely rendszeresen adott ki könyveket is.⁹

A város legrégebb óta, 25 éve megjelenő irodalmi folyóirata az Ex Symposion (www.exsymposion.hu). A délszláv háború következtében Magyarországra, majd Géczy János kezdeményezésére Veszprémbe települt vajdasági magyar értelmiségiek hozták létre 1992-ben, az 1965-ben Újvidéken alapított Új Symposion folyóirat sajátos folytatásaként. Főszerkesztője Bozsik Péter, a folyóirat helyben élő szerkesztője még Ladányi István, arculattervezője és rendszeres szerzője Fenyvesi Ottó, a folyóirat állandó munkatársai között szerepel(t) a városból és régiójából Géczy János, Brassai Zoltán, Györgydeák György, Kádár Tibor, Tóbiás Krisztián, Pintér Viktória és mások. A kárpát-medencei kitekintésű folyóirat aktívan jelen van a magyar folyóiratközegben, és rendszeresen bemutatja számaint Veszprémben is. Évi négy tematikus összeállítást jelentet meg, változó, 750–300 példányban. Az utóbbi évek csökkenő példányszámaint ellensúlyozza honlapjának látogatottsága, tízéves honlapja 560.000 látogatónál tart. A folyóirat korábbi lendülete az utóbbi évtizedben a források beszűkülésével megtört, de továbbra is aktív résztvevője a város kulturális életének, illetve fővárosi, vidéki és határon túli bemutatói Veszprém kulturális életének kiterjesztései. Működését elsősorban a Nemzeti Kulturális Alap folyóirat-támogatása biztosítja. Két évtizedes kihagyás után Veszprém MJV Önkormányzata 2017-ben a folyóirat továbbélését lehetővé tevő támogatásban részesítette a 25 éves periodikumot.¹⁰

Vár Ucca Tizenhét Évkönyv

A Vár Ucca Tizenhét negyedévkönyv 1993 és 1999 között jelent meg, Géczy János alapító főszerkesztésével, és a tematikus számaint elsősorban a város kulturális életét, múltját meghatározó személyiségeknek szentelte (Csikász Imre, Vetési Albert, Vetési László, a Cholnoky fivérek, Ányos Pál, Verancsics Faustus, Eötvös Károly, Auer Lipót stb.) A folyóirat országos terjesztésű volt, Veszprémben pedig hozzájárult a város múltjának jobb megismeréséhez, kulturális identitásának alakításához. Az egyes tematikus számok azóta is fontos kutatási kiindulópontok.

A folyóirat kiadója a veszprémi Művészetek Háza volt. A folyóirat szerkesztőjének gondozásában jelent meg a Vár Ucca Tizenhét könyvek sorozata is, számos veszprémi és környékbeli szerzőnek biztosítva megjelenési lehetőséget. A negyedévkönyvből nőtt ki a Vár Ucca Műhely folyóirat.¹¹

⁹ Forrás: <http://www.inaplo.hu/uhm/>

¹⁰ Források:

■ www.exsymposion.hu

■ Ladányi István szerkesztő személyes információi

¹¹ Forrás: A folyóirat évfolyamai: 1993–1999.

Vár Ucca Műhely

A Vár Ucca Tizenhét folyóirat máig működő folytatásaként jött létre 2000-ben. Alapító főszerkesztője Fenyvesi Ottó, szerkesztője Kilián László, kiadója a Művészetek Háza. Szintén negyedévente jelenik meg, tematikailag szabad számokkal, klasszikus szerkezetű folyóiratként, vers, széppróza, esszé, tanulmány, kritika műfajokkal. Jellemzők rá a versfordítások, főleg délszláv, de más közép-európai irodalmakból, illetve esetenként más világirodalmi közegekből is, és külön figyel a szubkulturális jelenségekre. Országos terjesztésű és érdeklődésű folyóirat, de feladatának tekinti Veszprém és régiója publikációs potenciáljának kiszolgálását. Erősebb nemzedéki kötődései nincsenek, de kifejezetten nyitott a fiatal alkotók megfelelő minőségű műveinek a publikálására. Az utóbbi években csökkent a folyóirat körüli élő mozgások intenzitása, a világhálón való láthatósága sem egyértelmű: a folyóiratnak nincs honlapja, a Művészetek Háza honlapján sokéves bemutatkozó szöveggel van jelen, nem aktív a közösségi oldalakon sem. A folyóirat új számai viszont elérhetők a főszerkesztő Fenyvesi Ottó jól szerkesztett honlapján.¹² Működését Veszprém MJV Önkormányzata és az NKA támogatása teszi lehetővé.

A Vár Ucca Műhely a folyóirat alkotói körére épülő könyvsorozatot is megjelentet.¹³

Iskolakultúra, Topos, Veszprémi Szemle, Séd – Veszprémi Kritikai Lap

A Pannon Egyetem MFTK által megjelentetett több mint negyedszázados **Iskolakultúra** folyóirat jelentős arányban közölt irodalmi tárgyú tanulmányokat, esszéket, kritikákat. A Géczy János főszerkesztésével kiadott folyóirat megjelenése szünetel, veszprémi kiadásának sorsa bizonytalan. Honlapján az indulástól máig elérhetők a folyóirat megjelent számai, a 2016. decemberi számmal bezárólag.¹⁴

Irodalom- és kultúratudományi jellegű folyóirat a Pannon Egyetem MFTK Angol-Amerikai Intézete által szerkesztett **Topos** folyóirat. A 2012-ben alapított folyóiratnak eddig négy száma jelent meg, legutóbb 2015-ös évszámmal.¹⁵

Veszprém város szélesebb értelemben vett irodalmi kultúrájának része a **Veszprémi Szemle** helytörténeti folyóirat is. Publikációinak egy része a város irodalomtörténetét érintik, szerzői között ott van a város több irodalmára is. Az 1993-ban Tölgyesi József által alapított folyóirat Csizsár Miklós főszerkesztésével jelenik meg, és a folyóirat fontos támasza a mögötte álló Veszprémi Szemle Alapítvány Faa Judit elnökletével. A rendkívül jól menedzselt helytörténeti folyóirat bemutatói a várostörténet iránt érdeklődők nagy számát mozgatják meg, a helytörténeti folyóirat jól látható az online térben is, honlapja példaszerűen rendezett, vonzó és friss.¹⁶

Veszprém kulturális életének legfiatalabb folyóirata a 2015-ben alapított **Séd – Veszprémi Kritikai Lap**. Évi 4 számmal jelenik meg, és a város kulturális eseményeit, kiadványait szemléli, bírálja. A lap célja a városi kulturális közbeszéd alakítása, az argumentáltan értékelő bírálatok kultúrájának támogatása. Szerzőként a városi értelmiség széles rétegeit szólítja meg, bemutatói ennek az értelmiségnek találkozóhelyei. A Pannon Egyetem MFTK kiadásában jelenik meg, Veszprém MJV Önkormányzata támogatásával. Demel Eszter, Géczy János, Gopcsa Katalin, Ladányi István és Perlaki Claudia szerkesztik, a szerkesztőség munkáját az egyetemen működő Sziveri János Intézet

¹² [www.http://fenyvesiotto.hu/varutca.html](http://fenyvesiotto.hu/varutca.html)

¹³ [www.http://fenyvesiotto.hu/varutca.html](http://fenyvesiotto.hu/varutca.html)

<http://www.arthouseweb.hu/index.php/irodalom/var-ucca-muhely> A folyóirat évfolyamai: 2000–2016.

¹⁴ <http://www.iskolakultura.hu>

¹⁵ <http://toposjournal.hu>

¹⁶ Forrás: <http://www.veszpremiszemle.hu>

koordinálja. Az ezer példányban nyomtatott lap példányai jelen vannak a város kulturális színterein, a lap céljainak megfelelően a példányok 90%-a Veszprémben jut el az olvasókhoz, a fennmaradó rész az országban, illetve a határon túli magyar területeken tájékoztat a veszprémi kulturális mozgásokról. A folyóirat nem alakított ki saját honlapot, számai a Sziveri János Intézet honlapján elérhetők, a közönségkommunikációt is ez a felület és a folyóirat Facebook-profilja látja el.¹⁷

Irodalmi rendezvények

Veszprémben több intézmény, szervezet, vállalkozás és magánszervezet szervez irodalmi eseményeket.

A Művészetek Háza rendezvényei részben a helyben élő irodalmároknak biztosítanak bemutatkozási és találkozási lehetőséget, másrészt az egyetemes magyar irodalom képviselőit is rendszeresen hívják Veszprémbe könyvbemutatóra, irodalmi beszélgetésre, felolvasásra. Fesztiválszerűen szervezik meg az országos könyvhetet követően a veszprémi ünnepi könyvhét eseményeit, a tavaszi Irodalmi piknik keretében veszprémi alkotóknak biztosítanak találkozási lehetőséget, Olvasólámpa sorozatukban pedig a megszokott irodalmi beszélgetések helyett ismert íróknak felolvasóestet szerveznek. A közönségkommunikációban a sajtónak eljuttatott információkra, elektronikus levelezésre és a közösségi oldalakra építenek, az intézmény honlapja egyáltalán nem jeleníti meg az irodalmi rendezvényeket.

Az Eötvös Károly Megyei Könyvtár a könyvtári munkához kapcsolódó szakmai rendezvényeken túl rendszeresen szervez író-olvasó találkozókat, akár sorozattá szervezve (5 órás tea), akár egyedi eseményként meghirdetve. Meghívásaik figyelembe veszik a könyvtár olvasóinak ízlését (a kölcsönzési adatokat), ugyanakkor a folyóiratokban zajló irodalmi és kritikai közbeszéd kánonalakító tendenciáit is. Rendezvényszervezőként jól használják a hagyományos (sajtó, plakátok, levelezés) és az újabb kapcsolattartási eszközöket (közösségi oldalak), eseményeik látogatottsága magas.

Az Agóra Városi Művelődési Központ elsősorban a helyi irodalmi élet alkotóinak kínál bemutatkozási lehetőséget, otthont ad a TIT Váci Mihály Irodalmi Színpad működésének.

A Pannon Egyetem Modern Filológiai és Társadalomtudományi Karán az irodalomtudományi konferenciák mellett elsősorban az Irodalom- és Kultúratudományi Intézet (Trialógusok, Akció-Dikció), az Antropológia és Etika Tanszék (Éjszakai Egyetem) szervez irodalmi rendezvényeket. A Sziveri János Intézet a folyóirat-kutatás és a kortárs irodalom követésének műhelye (Sziveri-napok, Íróportrék, Kritikai beszélgetések, Folyóirat-bemutatók, Folyóirat-követők). Az egyetem irodalmi rendezvényei az egyetemi hallgatók mellett Veszprém irodalmi érdeklődésű közönségét is megcélazzák a kortárs irodalom jeles hazai és határon túli alkotóinak meghívásával. A kar a város intézményeivel együttműködve 2011 és 2015 között élénk visszhangot kiváltva szervezte meg a határon túli magyar kultúrákat reprezentáló Magyar Napokat.

A Molnár Sándor által működtetett Utas és Holdvilág Antikvárium több mint egy évtizede rendszeresen szervez irodalmi rendezvényeket, a magyar irodalom jeles hazai alkotóit bemutatta, amelyek értelmiségi találkozóhellyé tették az antikváriumot.

Az Ex Symposion folyóirat a bemutatóira hívott vendégeivel, az egyetemmel közösen szervezett Trialógusok sorozattal járul hozzá a város irodalmi életéhez.

¹⁷ Forrás:

■ <http://sziveriintezet.mftk.uni-pannon.hu/?cat=9>

■ Ladányi István szerkesztő személyes információi

A Pannon Egyetem Közművelődési Titkársága, illetve Kultúraszervező Csoportja versmondóműhelyével, az egyetemi hallgatók irodalmi alkotásainak bemutatási lehetőségével és alkalomszerű irodalmi rendezvényekkel van jelen, elsősorban az egyetemi hallgatókra figyelve.

Az OdaLÖKött KÖLTészet (Slam Poetry Veszprém) a slam költészeti próbálkozásainak kínál kereteket, aktív városi jelenléttel és közösségimédia-használattal.

Összefoglalva elmondható, hogy a város irodalmi életét több intézmény és szervezet alakítja, ezek működése ugyanakkor erősen személyfüggő. A város az ország irodalmi térképén néhány itt élő alkotó és irodalomszervező révén ismerhető fel, műhelyei nagy egyéni erőfeszítések révén működnek, az irodalmi élet intézményesültsége, rendszerszerű működése korántsem tekinthető biztonságosnak.¹⁸

Veszprém zenei élete

Erdélyi Ágnes

Mottó:

„Minthogy a művészet gyakorlati megnyilvánulásai, a művészi alkotások életfeltételeiket a társadalom életéből merítik, az egyes kultúrák és kultúrkorszakok művészete a lehető legszorosabb összefüggésben van a társadalom életével”

(Molnár Antal, zenetörténész)

Veszprém zenei múltja, intézményei, jelentős személyiségei

Városunk zenei életének kutatása, vizsgálata, publikálása több évtizede elmélyülten folyik. Különböző státusszal és nézőponttal, de azonos elhivatottsággal rendelkeztek mindazon egyháztörténetek, aktív muzsikuskok, vagy lelkes lokálpatrióták, akik mára sok értékes kiadványban tárták fel a veszprémi zenei élet évszázadait.

Pfeiffer János, Szigeti Kilián, majd Rakos Miklós, M. Tóth Antal fajsúlyos könyvei, Zámbo István, Lechner László összegző írásai mára a püspökség alapításától kezdve egészen a XX. századi rendszerváltásig teszik közzé, tárják elének a muzsika veszprémi jelenlétének hétköznapjait, ünnepeit.

Jelen tanulmánynak nem célja ezek részletes ismertetése, csupán az, hogy a történelmi-társadalmi folyamatok érzékelése érdekében vázlatosan végig vezessen a város zeneművészeti aktivitásának útján.

Az ősforrás az egyházi zene – a Székesegyház zenei élete

Időrendben Veszprémet tartják az első magyar püspökségnek, amelyet 1000 körül Szent István alapított. Már a kezdetektől működött mellette a káptalani iskola, virágzott a szabad művészetek – artes liberales – tanítása. Rangját, hírnevét Párizs egyetemével állítja egy sorba egy királyi oklevél. Kézikönyvként, tankönyvként használták a Pray-kódexet, amely lapjain kiemelkedő nyelvemlékünk: a

¹⁸ Források:

- <http://www.arthouseweb.hu>
- www.vmkvp.hu
- www.mftk.uni-pannon.hu
- <http://utasesholdvilagantikvarium.hu>
- <http://kultura.uni-pannon.hu/>
- <https://www.facebook.com/odalokott/>

Halotti beszéd mellett korabeli gregorián énekek, Mária himnuszok is megjelennek, neumaírással. A korban elterjedt mindkét notáció fellelhető a kódex lapjain: a St. Gallen-i neumákat bajor, délnémet papoktól tanulhatták, a metzi notáció a francia kapcsolatokat jelzi. Az ének és zeneelmélet tanítást, később a többszólamú ének gyakorlatot ebben a korban az éneklőkanonokok vezették.

Nagy fejlődést hozott a XV. századi Veszprémben Vetési Albert püspökségének az időszaka, amikor, követve Mátyás király humanista udvarának példáját, fizetett énekeseket és zenészeket szerződtettek. Orgonát építettek (1469), bevezették a nyugaton már hamarabb elterjedt többszólamú éneklést és a népnyelvű énekeket a liturgiában. A középkor vége teljes virágzásban találta a székesegyház zenei életét, amelynek a törökdúlás vetett véget.

II. Szulejmán 1552-ben bevette, és szinte teljesen elpusztította a várat. Csak a székesegyház szentélye és altemploma maradt meg. A török hódoltság határa hol Veszprémnél, hol a Balatonnál húzódtott, a városnak végvári szerep jutott. A 17. század elején a Bocskai-felkelés után a protestánsok teljes vallásszabadságot kaptak, a reformátusok a külső várban templomot és iskolát építettek, megalapozva ezzel a protestáns kultúrát a városban. Megindult a katolikus restauráció is, lassan fejlődött a zenei élet, de a püspökség még sokáig Sümegen székelt, mert Veszprémet a várórség lakta. A második török támadás 1682-ben, majd a Rákóczi-szabadságharc során 1704-ben a császári hadsereg megtorló akciója szinte teljesen elpusztították Veszprémet. Alig maradt a városban ép ház, és csupán 1-2 ezer lakos.

A szatmári békével 1711-ben az egész országban elindult az újjáépítés. Volkra Ottó püspök meghívására letelepült Veszprémben a piarista rend, kolostort és iskolát építettek, nagyon fontos szerepet vállaltak a város szellemi és kulturális felvirágoztatásában. A barokk-kori Veszprém meghatározó püspökei Padányi Bíró Márton és Koller Ignác voltak. Fellner Jakab építéssel együtt ők alakították ki a Vár mai arculatát. 1762-ben a pécsi püspökség példája alapján itt is megalakult a székesegyház ének- és zenekara, ekkor telepítették az első hivatásos zenészeket a városba, s kezdetét vette az ún. „szimfonikus egyházzene százada”. Az integráló, minden újat felkaroló és támogató erő változatlanul a püspökség volt. Az európai műveltségű főpapok külföldi útjaik során megismerték az európai műzenét, és városunkban is megteremtették kortársaik zeneműveinek bemutatási lehetőségét, részben további külföldi muzikusok letelepítésével, részben hiteles kották beszerzésével. A városban főleg az iparosok, a kereskedők és a zenészek között volt nagy a német, a cseh, a morva és később a zsidó származású polgárok aránya.

Kiváló muzikusok álltak a székesegyház zenei együttesének élén. A 18. század közepén például Istvánffy József, nagy tehetségű orgonista-karnagy, akinek fia Istvánffy Benedek a korszak legnagyobb magyar zeneszerzője lett. 1800 és 1832 között szolgált a székesegyházban a francia származású Kemény (Gemin) Ferenc, karmester, orgonista, akinek zenés miséi nyitányokkal, szimfóniatételekkel valóságos hangversenyélményt nyújtottak. A fizetett zenekar mellett megszervezte a műkedvelő zenészek közreműködését is. 1825-től vezették az előadott művek jegyzékét (Elenchus), így pontosan ismerjük a másfél évszázad alatt a veszprémi székesegyház kórusán elhangzott összes zenét. A Haydn, Mozart, Rossini művek előadása nagy zenei teljesítményt jelentett a káptalani zenekar részéről, de ugyanakkor ezek a tételek alaposan megnyújtották a mise időtartamát, és meglehetősen távol álltak a liturgia szellemétől is, ami úgy tűnik, ebben az időszakban elfogadott volt.

Az első hangversenyek és a verbunkos hagyomány

Kemény Ferenc indította el a hangversenyéletet a templom falain kívül is. Az 1813-ban és 1816-ban az akkor még a várban lévő régi megyeháza dísztermében rendezett két részes óriás műsorok a „Musikalische Akademie” címet viselték. Ezeknek plakátjai ma már a magyar zenetörténet értékes dokumentumai. A műsor magas nemzetközi színvonalat jelez, amely akkoriban jellemző volt

Veszprém zenei életére. Többek között Beethoven III. „Eroica” szimfóniája, egy Mozart zongoraverseny, amelyet az akkor mindössze 9 éves Bezerédj Amália Kemény Ferenc növendéke játszott, aki a korszak nagy tehetségű költőnője lett. Saját műveiket adták elő Heberle Antal csákányjátékos, a saját fejlesztésű, akkoriban népszerű fafúvós hangszeren, és a híres hegedűs, Ruzitska Ignác. Ruzitska - a székesegyház országos tekintélyű karmestere - tanára volt a veszprémi születésű Ridley-Kohn Dávidnak, aki pedig a szintén itt született Auer Lipót mestere lett. Auer Lipót (1845-1930) hegedűművész, zenepedagógus mindmáig ható, világhírű hegedűiskolát teremtett Szentpétervártól New Yorkig.

Fontos szerepe volt Veszprémnek a verbunkos történetében. Ez a nemzeti érzéseket hordozó, ekkor még a magyarság ősi zenéjének ismert stílus gyorsan terjedt a hazafias érzelmű, politikailag legaktívabb köznemesség ünnepein, táncestélyein, megyebálokon. Ruzitska és a Pápán működő vármegyei ügyvéd, a református(!) Kocsi Sebestyén Gábor 1823-1832 között létrehozta és működtette a *Veszprémvármegyei Zenetársaságot*, célul tűzve ki a magyar zeneművek közrebocsátását. Eredmény a verbunkos zene egyik legjelentősebb kottasorozata lett, a Magyar Nóták Veszprém Vármegyéből, amely 15 füzetben 135 dallamot adott közre, Ruzitska Ignác által fortepianóra alkalmazva. A gyűjteményben a képzett muzikusok: Bihari János, Csermák Antal, Lavotta János, Rózsavölgyi Márk és Ruzitska művei mellett találunk kompozíciókat aljegyzőtől, vármegyei birtokostól, egyetemi hallgatótól, orvostól is. Ez azt jelenti, hogy a verbunkos széles társadalmi bázissal rendelkezett, mindenekelőtt a köznemesség és a városi polgárság körében. A Vármegyei Zenetársaság karolta fel a morva származású zseniális hegedűs, zeneszerző: Csermák Antal emlékét is, akinek rövid, hanyattatott élete itt Veszprémben ért véget.

A Harmónia

A fúvószene hagyománya a 18. századig nyúlik vissza, amikor a rezidenciális szimfonikus zenekarok mellett mozgékonyabb, csak fúvósokból álló, a mai katonazenekarok elődjének tekinthető együttesek születtek. A veszprémi zenekart Harmónia néven a 19. század elején említik, ám mivel a székesegyház zenészei az ottani hangszereiken játszottak, ez gyakorlatilag a székesegyházi együttes részeként működött. A repertoárjegyzékben találunk példát a fúvósenekar templomi szertartáson való közreműködésére is, de feltehetően felvonulásokon, népünnepélyeken vagy egyéb társadalmi eseményeken is szolgálatot teljesített. Az 1860-as évek elejéig tudunk a Harmónia működéséről.

Változó történelem, változó zenélési gyakorlat az egyházban

Az 1848-49-es esztendőkből - hasonlóan az egész országhoz – Veszprémbe is szólt a Rákóczi-, Kossuth- és Klapka induló, a szabadságharc leverése után azonban teljesen új korszak kezdődött. Bár a székesegyházban még hangzottak el zenekaros misék, de fokozatosan előtérbe került a katolikus egyház zenei reformja: a ceciliánus mozgalom által szorgalmazott, gregorián-alapú, egyszerűbb, főként vokális zenélés.

Veszprémbe legtöbbet Behm József orgonakíséretes choral-miséit énekelték, amelyek követték ezt a zenei stílust. A szimfonikus zenekar visszafejlődött, a támogatásukat megszorították, a legjobb muzikusok máshol keresték a boldogulást.

A püspökség ekkor már nem kívánta felvállalni az európai zene és a városban meglévő lehetőségek integrálását. Néhány évig működhetett a káptalani zeneiskola, de azt is megszüntették. A székesegyházban Ritter Lőrinc karnagysága idején ment végbe az egyházzenei reform. Pendli István karkáplán vezetésével gregorián kórust alakítottak, amely az 1938-as budapesti Eucharisztikus Világkongresszuson már Anty Illés teológia tanár vezetésével énekelhetett. *Brodzky Ferenc*, az 1916-tól működő városi zeneiskola akkori igazgatója, Czapik püspök felkérésére 1941-ben tervezet

készített egy székesegyházi fiú-énekkola felállítására, amit azonban a székeskáptalan anyagi okokból nem tartott megvalósíthatónak.

A székesegyház zenei működésének még egy említésre méltó korszaka volt a 20. században, amely *Horváth Cirill* cisztercita pap és tanult egyházkarnagy, zeneszerző munkásságához kötődik. 1945-től újjászervezte az énekkart, amelyből az egyházi szolgálat mellett kinőtt egy 80 fős kitűnő vegyeskar, *Veszprémi Kórus* néven 1948-ban nagy sikert aratott az Országos Centenárium Dalosfesztiválon. A „fordulat éve” utáni politika ismét elsorvasztotta a székesegyház zenei életét, amely csak az utóbbi évtizedben kezd ismét jelentősebbé válni.

A világi zene kibontakozása Veszprémben - A kiegyezéstől a háború végéig

A veszprémi polgári zenekultúra az egyházi zene oldalhajtásaként virágzott ki. Jó alapot adott hozzá az iskolai oktatás, serkentette a város polgárságának zene iránti igénye, és az egyesületi élet térhódítása. A polgári életforma kialakulásának az 1867-es kiegyezés utáni társadalmi viszonyok különösen kedveztek. Polgári énekkarnak tekinthető együttest, dalárdát *Mátrai László* székesegyházi karnagy vezetett először az 1870-es években. 1893-ban a *Zenekedvelő Egyesület* karnagya lett, felléptek az 1887-ben átadott új Megyeháza nagytermében és vidéken is.

A Rákóczi-szabadságharc bicentenáriuma (1903) hazafias mozgalom indult Rákóczi emlékének ápolására, megmozdult a polgárság, országsszerte ünnepélyeket rendeztek az iskolák, egyesületek. Veszprémben ekkor alakult a Rákóczi-dalkör, *Gaal Sándor* énektanító vezetésével. Később *Veszprémi Dalegyesület* néven bekapcsolódott az országos dalármozgalomba, a versenyeken többszöri első helyezés után 1927-ben Szegeden a legmagasabb országos elismerést, az uralkodó által alapított *Királydíjat* is elnyerte. Előadói stílusában az európai „Liedertafel” hagyományt követte. A dalegyesület egy kisvárosi polgári egyesület társas életének hagyományai szerint működött. Mint férfikar, jogászok, tisztviselők, papok, pedagógusok és iparosok köréből verbuválódott. A tagság idővel annyira bővült, hogy újtárá indította a polgári dalárdát, majd az iparosdalárdát. Az iparosság jól szervezett, öntudatos közössége volt a város társadalmának, a városi színházban kiváló színi előadásokat és elegáns iparosbálokat is rendeztek.

A hangszeres zenei életet a városi zeneiskola megalapítása (1916), a Veszprémi Kamarazenetársaság megszervezése (1918), és a Veszprémi Szimfonikus Zeneegyesület (1933) életre hívása fémjelzi. A század első felének legjelentősebb muzsikusi áldozatos közösségi és igényes zenei munkát végeztek (Kecskeméthy Margit, Orsolya Mária, ifj. Farkas Ernő, Gaal Sándor, Kecskés Lajos, Brodszky Ferenc, Révfy Géza, Balogh István, Rhosóczy Rezső, Pekárdy Pál, Endrődy Alfréd, Fejérdy István).

A virágzó dalármozgalmat, a hangszeresek összefogását, értékes munkáját a világháború, és az azt követő évek társadalmi és kulturális változásai megtépázták, átalakították.

Újjáépítés – a szocializmus évei

A II. világháború után a zeneélet lassan talált magára. Hermann László székesfehérvári zenekonzervatóriumi tanár 1948-ban írt hivatalos jelentéséből egyebek között a következőket tudjuk meg:

„A város lakosainak száma 21.000. A vármegye területén szívesen kultiválják az éneket és a zenét. A Szabadművelődési Felügyelőség az 1947/48-as szezonban Veszprém zeneéletét a tehetségkutató versenyek(!) megrendezésén kívül 1.303 forinttal segítette. A Veszprém vármegyei népdalgyűjtésről felvilágosítást tudnak adni (két név) a Kelet-Európai Tudományos Intézet Néptudományi Osztályán. A

városi zeneiskola jelen iskolai évvel fejezi be fennállásának 14. esztendejét. Beírt növendékeinek száma: 180. Énekes, zongorás, hegedűs, a tanári kar 5 főből áll. Az intézet az átszervezésre megérett.

Veszprémben jelenleg 3 énekkar működik: Iparosdalárda, 50-60 fővel, Veszprémi Kórus (vegyeskar) kb. 50 fővel, és az egyházközségi vegyeskar 15-20 taggal. Az ifjúsági kórusok közül kiváló teljesítményt nyújtanak az Angolkisasszonyok és a Szt. Vince Irgalmas Nővérek tanintézetének leánykarai (a Kék Madár énekkar Mater Szcucynsky) és a Piarista Gimnázium diákkara (Balogh Ferenc igazgató vezetésével). A városi színház üzemképes. Hangverseny céljára hasznosíthatják a színházat. Hangversenycélra még nagyszerűen megfelel a Ranolder-intézet 460-500 személyt befogadó terme. A városban működő és kb. 26-28 tagot számláló zenei együttes inkább csak kiszélesített szalonzenekar. Endrődy Alfréd rk. tanító ügyesen vezet. Kétségtelen, hogy együttesének 12-14 olyan tagja van, akik a máris erősen szorgalmazott veszprémi szimfonikus zenekarnak bizonyára erősségei lesznek. A karvezető figyelmét haladóbb szellemű irányzatra felhívtam és kértem, hogy a szalonzenekari mezőny likvidálását kezdje meg.

Végül legyen szabad megjegyeznem, hogy Veszprém városa és környéke megértő készséggel és áldozathozattal várja zenei életének átállítását.” (Székesfehérvár, 1948. június 6-án)

Innen indult tehát Veszprém zenei életének újabb felvirágzása.

1953-ban az országban Kecskemét után másodikként megalapították a Kodály zenepedagógiájára épülő *Ének-zenei Általános Iskolát*, alapító karnagya *Nagy Lídia* volt. 1955-től *Szilvássy László* igazgató irányításával folytatta munkáját a *városi zeneiskola*, amely ekkor vette fel *Csermák Antal* nevét. Hamarosan megsokszorozta a tanári kar létszámát, megszervezték a megyebeli gyermekek zenetanulásának területi elosztását.

1956-ban friss zeneakadémiai diplomával tért haza városába *Zámbó István* karnagy, aki azonnal szervezni kezdte a város ének- és zenekarát. Megszólította a dalárdák még meglévő tagjait, a Veszprémi Kórus tagjait, volt piarista iskolatársait, és zeneiskolai kollégáit. A zeneiskola igazgatója, az ének-zenei alapítója, Délczeg Béla az akkoriban működő Tűzoltózenekar vezetője, és Brusznay Árpád, a néhány éve szervezett városi pedagóguskórus vezetője mind melléálltak. 1956. szeptember 25-én az ünnepélyes alakuló közgyűlésen 76 személy írta alá a belépési nyilatkozatot, ezzel megalakult *Veszprém Város Ének- és Zenekara*. Gaal Sándor, a veszprémi dalos társadalom nagy öregje meghatott szavakkal adta át a karnagyi pálcát fiatal kollégájának, Zámbó Istvánnak.

Az együttes szervezeti felépítése hasonló volt a korábbi egyesületi szerveződéshez, de önálló gazdálkodással az államszocializmus keretei között nem rendelkezhetett. Fenntartója először a város művelődéséért felelős színház, majd a Jankovics Lajos Művelődési Ház, s később, 1973-tól hosszú időn át a *Georgi Dimitrov Megyei Művelődési Központ* voltak.. A művészeti vezető mellett a fenntartó által fizetett szakemberek segítették a zenei munkát, de volt az együtteseknek a tagság által választott társadalmi vezetősége is, akik a közösségi élet szervezését végezték. A szimfonikus zenekar „fél-hivatásos” rendszerben dolgozott, a hangszeres muzikusok főállásuk kiegészítéseként zenekari próbapénzt kaptak. A művészeti vezető Zámbó István mellett meghatározó szerepe volt a koncertmesternek, amely feladatot a kezdetektől Káté István hegedűtanár, később a zeneiskola igazgatójaként is lelkesen látta el. A művészeti csoport társadalmi helyzetének, történelmi korszakra jellemző politikai vonásait, történéseit részletesen olvashatjuk a kórus 40 jubileumi évkönyvében Dr. Papp Sándor, egykori elnök cikkében: „Veszprém Város Vegyeskara mint társadalmi szerveződés” címmel.

Hatalmas hazai és nemzetközi sikereket elérve 25 éven át vezette a testvér-együtteseket Zámbó István. Kultúrtörténeti kuriózum az arezzo-i kórusverseny három első díja, amely 1965-ben a Kodály

szellemében újjáépített magyar kóruskultúrát és zenei nevelést egy csapásra világhírűvé tette. Az ének- és zenekar különálló saját repertoárt épített, de ugyanolyan súllyal vezették be közös előadásban a hangversenyéletbe az oratóriumokat is. A megye zenei életében kiemelkedő, kezdeményező és ösztönző szerepet játszottak, az Országos Filharmónia, mint hangversenyszervező intézmény teljes ifjúsági bérletsorozatokat és felnőtt hangversenyeket bízott az együttesekre. A zenekar 1965-től a kétévente országos kamarazenekari fesztiváloknak volt házigazdája, itt találkoztak a kortárs zeneszerzők az ország legjobb zenekaraival. Számtalan ősbemutató helyszíne volt Veszprém ez időben. Fontos kapcsolatépítés történt az európai énekkarok háború után született nemzetközi szövetségével, az Europa Cantat-tal is, amelynek keretében még a „vasfüggöny mögött” két nemzetközi Éneklő Hetet rendezett Veszprém (1968-ban és 1971-ben). A hatalom képviselői szerint azonban ezek túlságosan jól sikerültek, azaz veszélyesen nyitottra tárták a kapukat, így a következő nemzetközi fesztivált már csak a rendszerváltás után rendezhette meg a kórus.

Veszprém Város Ének- és Zenekara negyedszázados töretlen sikersorozatának Zámbo István 1982-ben történt fővárosba távozása vetett véget. Ennek közvetlen előzménye volt egy be nem váltott kultúrpolitikai ígéret az általa eltervezett „Zeneház” alapításáról, amely Veszprém zenei iskoláit és együtteseit egy professzionális szervezeti egységbe foglalta volna. A terv része volt a zeneművészeti szakközépiskola megnyitása is, amit szintén későbbre halasztott a kultúrpolitikai felső vezetés. Zámbo István távozásakor az énekkar és zenekar útjai különváltak, Katona Tibor karnagy vette át a kórus művészeti vezetését, a zenekar karmestere néhány évig Németh Gyula, majd pedig Jármay Gyula volt.

Röviden szóljunk a nagy együttesek mellett ez időben működő egyéb zenei műhelyekről is. 1958-ban Nagy Lídia alapította a Veszprémi Munkáskórust, amelyet öt évvel később Kollár Kálmán hegedűtanár – karnagy vett át. Liszt Ferenc Kórustársaság néven majd fél évszázadig énekeltek a keze alatt dalosai, rengeteg hazai és nemzetközi sikert elérve. Kórusfesztiválokat szerveztek, nagy odaadással adták elő és vették lemezre a veszprémi székesegyház feltárt kottatárának kincseit, egészen Kollár Kálmán 2012-ben bekövetkezett haláláig.

A Liszt Kórusból 1977-ben vált ki, és nagyon szép szakmai utat járt be a 35 éven át működő Hóvirág Énekegyüttes. Rostetter Szilveszter, Nyírő Gábor, majd Hajnóczy Miklós vezették a kamarakórust, igényes, magas szintű kamaraéneklést mutattak be minden koncertjükön, turnéikon és lemezeiken is. Az összetartó éneklő baráti társaság 2012-ben lépett utoljára színpadra.

A kórusélethez szorosan hozzátartoztak az iskolai és ifjúsági kórusok. Kodály és növendékeinek országosan megszervezett munkája nyomán minden(!) iskolában nagy létszámú énekkar működött. Elindultak az Éneklő Ifjúság találkozók, a KÓTA (akkor: Kórusok Tanácsa) rádiófelvételeket, minősítő versenyeket rendezett külön kategóriákban a normál- és ének-zenei iskolák együtteseinek, valamint a középiskolásoknak. Veszprémben az ének-zenei gyermekkara Rohonyi Katalinnal, és a Dózsa iskola „normál” osztályosainak kórusa Csabó Csaba karnaggal voltak rendre a legsikeresebbek. De volt kiváló leánykar a Kállai Éva Egészségügyi Szakközépiskolában, a Közgazdasági Szakközépiskolában is, és vegyeskar a Lovassy Gimnáziumban. Ebből nőtt ki a Tóth Mária énektanár, karvezető által kinevelt Dowland Kamarakórus, majd később a Bel Canto énekegyüttes. Szintén a Lovassyból indult az éneklő és citerázó legények együttese a „Virtus”, amely lemezt adott ki és a Kóta népzenei díját is elnyerte. A Vegyipari Egyetemen a kezdetek óta volt énekkar, első vezetője: Zsírosné Pásztor Klára énektanár, aki megalapította a veszprémi énekkarok évenkénti találkozóját, a Tavaszi Éneket. 1969-től évtizedeken át az egyetemi kamarakórus rendezésében minden tavasszal találkozót tartottak a város énekkarai. Ma a Pannon Egyetem kamarakórusát Veres Györgyné Petrőcz Mária vezeti.

1983-ban a Veszprém megyei tanács megalapította a régóta tervezett zeneművészeti szakközépiskolát. Eleinte a Lovassy Gimnáziumban kaptak helyet, aztán önálló épületbe költözhetett

az iskola, a Völgyhíd térére. Számos kiváló hangszeres tanár költözött ekkor a városba, a fiatal muzsikuskoknak zenekarai, kórusai alakultak, akik rendszeresen megjelentek a város hangversenyein előadóként is.

Veszprém zenei életéhez mindig hozzátartozott a fúvószenekar. 1970 körül alakult az Erkel Ferenc Városi Fúvószenekar Fehér József kürtös vezetésével, aki a szimfonikus zenekarban is játszott. Rövid ideig a balatonfüredi Adorján József, majd 1978-tól a fiatalon Veszprémbe került Szuromi Miklós lett a karnagy. Az állami, társadalmi ünnepek, koszorúzás, térzenék állandó szereplői voltak. A városi művelődési központ fenntartásában működtek egészen a veszprémi Légierő Zenekar 1985-ben történt megalapításáig, Ekkor az Erkel Ferenc Fúvószenekarra már nem volt szükség. Működött viszont az 1975-ben Környei János által alapított, zeneiskolás fiatalokból álló Veszprémi Ifjúsági Fúvószenekar, amelyet 1982-től szintén Szuromi Miklós vezetett, sok sikerrel, egészen a 40. jubileumig.

A professzionális hangversenyéletet Veszprémben is az Országos Filharmónia szervezte. A helyi muzsikuskok szerepeltetése mellett eljutottak ide is Magyarország legnívósabb zenekarai, hangszeres szólistái. Miként a mai napig, külön bérletsorozatot szerveztek az iskolásoknak és a zenekedvelő felnőtteknek. A reprezentatív nagy koncertek az Egyetem Aulájában kaptak helyet, kiváló akusztikájú, nagy térben. 1973-ban adták át a művelődési központ Dózsa György úti épületét, ennek színháztermében is rendszeresen voltak hangversenyek, bár ott az akusztika sokkal kedvezőtlenebb volt. A rendszerváltásig Veszprém templomai semmilyen módon nem vettek részt a hangversenyéletben, még a legnépszerűbb karácsonyi műsorokat is világi helyszíneken kellett rendezni.

Veszprém zenei élete a szabad Magyarországon – 1989-től napjainkig

Ezen történeti tanulmány összeállítója, mint karnagy éppen a rendszerváltás hajnalán, 1989 januárjában került Veszprémbe, egy ekkor még különlegesnek számító karnagyi-pályázat eredményeképpen, amit Veszprém Város Vegyeskara írt ki. Innentől szem- és fültanúja a város gazdag, de igen változékony zenei közéletének. A mindnyájunk számára izgalmas történelmi időszak sok meglepetéssel és bizonytalansággal járt, ami a zenélés anyagi és szervezeti körülményeit is illeti. Még pár évig „lendületből” dolgoztak az iskolai együttesek, szerveződtek a hangversenyek, de már „beszűrődött” a szabad világ hangulata: van praktikusabb elfoglaltság is a zenélésnél. A sorozatos oktatási reformok eredményeképpen az iskolákból néhány év alatt az énekléssel együtt eltűntek az énekkarok is.

A hivatásos zenei életet pedig kitétték a szabad piacra: nincs pénz a fenntartásra, mindenki álljon meg a lábán, adja el a produkcióját, vagy találjon hozzá szponzorokat.

A meghatározó zenei műhelyek és a város kapcsolata

Veszprém Város Vegyeskara az 1982-es és 1989-es karnagyváltások megrázkódtatásai után hamar talpra állt. A szimfonikus zenekarral együttműködésben még mindig rendszeresek az oratórium hangversenyek, karácsonyi koncertek az egyetemen és önálló a cappella műsorok, most már a város templomaiban is. Lassanként kinyílt a világ, el lehetett kezdeni nagy terveket szőni. Ilyen lett az Europa Cantat 3. Nemzetközi Éneklő Hét Veszprémben 1992 nyarán, ahová Erdélyből, Észtországból, az újaegyesült Németországból, Amerikából és még számtalan országból érkezett a mintegy ezer dalos. A vegyeskar sok év után újra elfoglalta a helyét a nemzetközi kóruséletben. A demokratikusan választott új magyar parlament egyik első törvénye az egyesületi törvény visszaállítása volt, így újra lehetőség nyílt az ún. civil közösségek önállósulására. A vegyeskar 1992-ben az elsők között

jegyeztette be a Baráti Kör Egyesületét, amely aztán alapja lett az 1997-ben megtörtént teljes leválásnak az akkor már nehézkesen működő fenntartó - fenntartotti kötelékből.

Ebben az időben alkotta meg a város új önkormányzata a művészeti élet támogatására szolgáló „kiemelt művészeti együttes” státuszt, amely külön szabályzat alapján minden évben meghatározott városi támogatást nyújt az eleinte 4, most már 5 művészeti együttesnek. (Mendelssohn Kamarazenekar, Veszprém Város Vegyeskara, Liszt Ferenc Kórustársaság, Veszprém-Bakony Táncegyüttes és a Gizella Nőikar) Az önkormányzat ennek ellentételezéseként minden együttestől kér városi jelenléteket, ún. szolgálatokat, így a város reprezentatív művészeti megjelenését a művészeti csoportok biztosítják. Ez a rendszer országosan is különleges és elismerésre méltó, azt jelzi, hogy Veszprém város vezetése felelősséget vállal a művészeti élet létfeltételeinek megteremtéséért.

1997-től tehát Veszprém Város Vegyeskara egyesületként önálló gazdálkodást folytat: tagdíjat szed, támogatásokat fogad, szervezi a programokat a „koncertélet piacán”, bevételt teremtve. Az egyesület legfőbb tisztviselői - az elnök: jelenleg Bélafi László (aki a mostani karnagy 1989-ben történt megválasztása óta mindvégig az első ember volt a kórus társadalmi vezetőségében), - a gazdasági vezető és az elnökség további tagjai. Az ügyvezető titkár, a karnagy és az állandó korrepetítor gyakorlatilag az egyesület alkalmazottai. A kórus most is meghatározó szerepet tölt be a város és a megye zenei életében. A székhelyét a 2013-ban átadott Hangvillába helyezte, amelynek rezidens együttese. 2002-ben megalapította az utánpótlást nevelő ifjúsági vegyeskarát (VVV Vokál), 2016-ban az autentikus népdaléneklés tanítására a Dúdoló Népzenei Műhelyt. A mintegy 70 tagból álló vegyeskarnak – különböző kórusformációkban is - évente összesen 15-20 fellépése van, önálló és nagyzenekaros oratórium-koncerteket, zenei előadásokat, fesztiválokat szervez, utazik országon belül és kívül is.

Még egy dolog, ami valószínűleg kuriózum a vegyeskarnál: a dokumentáció. Már az alapítástól kezdve olyan mélységű és minőségű dokumentum-gyűjtemény birtokosa, amelyből 10 évente különleges értékű, kultúrtörténetileg is jelentős jubileumi évkönyveket ad ki, most legutóbb a 60. jubileumára.

A testvér-együttes Veszprémi Szimfonikus Zenekar élete nem alakult ilyen kedvezően. 1985-ben a zenekar fiatal tagjai Kovács Péter vezetésével kiváltak, és megalapították a Veszprémi Vonóegyüttest, amely néhány év múlva a Mendelssohn Kamarazenekar nevet vette fel. A megmaradt szimfonikus zenekar továbbra is a városi művelődési központ fenntartásában működött, de új lendületet nem tudott venni. A fővárosból ingázó karmester nem érezte eléggé sajátjának az együttest, belső szervező erő nemigen volt, a művészi konkurencia pedig nagy lett a fiatal, mozgékony és nagyon magas színvonalú vonóegyüttesrel. Talán úgy fogalmazhatnánk, hogy a szimfonikus zenekar egyfajta pénzügyi és szervezeti végelgyengülésben, 1994 elején csöndben megszűnt.

A Mendelssohn Kamarazenekar több mint három évtizede élvonalbeli együttes Magyarországon. A szervezeti formája egyesület. A város kiemelt művészeti együttese, és mint professzionális együttes részesül a nemzeti és kiemelt zenekarok központi költségvetési támogatásából is. Évente 50 hangversennyel meghatározó a jelenlétük a Veszprém megyei koncertéletben, állandó szereplők az ország, és Európa koncerttermeiben. 2013 óta a zenekar a Hangvilla rezidens együttese, bérleti hangversenysorozatai vannak, kb. 660 állandó hangverseny látogatóval. 2015 nyarán rendezte meg az első Auer Hegedűfesztivált, amely nyaranta a vonószene világhírességeit hozza Veszprémbe.

A Liszt Ferenc Kórustársaság hamarosan szintén 60 éves múlttra tekinthet vissza.

A kb. 30 énekesből álló vegyeskar szintén kiemelt művészeti együttese a városnak, egyesületként működik. Kollár Kálmán halála után énekesei együtt maradtak, rövid ideig Vinczeffly Adrienn volt,

majd 2014 óta Kővári Péter fiatal orgonista – karnagy lett a kórus művészeti vezetője. Folytatják az évtizedek óta hagyományos hangversenyeket a Székesegyházban, az új karnaggal ismét minősítőversenyeken vesznek részt, folytatják a lemezkiadások sorát, ismét megrendezik a Romantikus kóruszenei fesztivált.

A legfiatalabb kiemelt zenei együttes a mintegy 20 énekest számláló Gizella Nőiakar, 15 éves jubileumot ünnepelt ebben az évben. Karnagya Borbásné Gazdag Gabriella, aki korábban a zeneművészeti szakközépiskola tanáraként a szép sikereket ért el a Reneszánsz Kamarakórus és a Leánykar vezetésében. A Gizella Nőiakar értékes színfoltja a veszprémi hangverseny -életnek, a repertoárja színes, sokféle rendezvényen alkalmazható. Megmérettek már minősítésen és versenyeken is, szép eredménnyel, képviselik a veszprémi kóruskultúrát az országban és külföldön.

Kicsiny, jelenleg még útját kereső formáció az „Opusz Énekegyüttes”, néhány éves fennállásuk óta több önálló műsorral mutatkoztak be. Jelenleg Kővári Péter a művészeti vezetőjük.

A veszprémi hangszeres együttesek közül kitűnik még a Légierő Zenekar, amely a honvédség fontos eseményeinek szolgálata mellett a nemzeti és egyházi ünnepeken rendszeres szereplő. Karnagya Katona János alezredes, aki egyformán szívén viseli az értékes katonazene, a nemzeti egyházi ének és a modern fúvószeneművészet előadását. A professzionális együttesnek „Big Band” formációja is működik, amely a dzsessz stílusáig is elvezeti a fúvószenek hallgatóit.

A Veszprémer Klezmer Band kiváló amatőr muzikusokból álló autentikus zsidó népzenei játszó négy tagú együttes. 1995-ben alakultak, az eltelt két évtizedben komoly ismertséget szereztek a hazai zsidó kulturális és népzenei körökben, de számtalan külföldi turnén is részt vettek. Rendszeres résztvevői Veszprém hagyományőrző kulturális eseményeinek.

Egyházzene Veszprémben a 21. század elején

A szocializmus évtizedeiben gyakorlatilag elsorvadt a valaha európai rangú egyházzenei gyakorlat városunkban. A katolikus szentmiséket néhány kivétellel igen gyenge kántori szolgálat látta el, és nem volt jobb a helyzet a protestáns templomokban sem. Jelentősebb egyházi énekkar nem volt.

A rendszerváltás éveiben Dr. Balázs Pál a teológiai oktatás újjászervezése mellett azonnal nekilátott, hogy az egyházzene is fiatal munkatársakat képezzenek. Megalapította a hittudományi főiskolán a Musica Sacra szakot, ahol 1992-től mintegy tíz éven át folyt egyházzenei, karnagyi és énektanári képzés. Bár az érsekség anyagi okok miatt ezt a szakot beszüntette, - csak kántorképző tanfolyamokat szerveznek -, Veszprémben mégis profitáltunk belőle, mert több kiváló képességű muzikus maradt itt egyházi és egyéb pedagógiai munkát végezni.

A Székesegyház zenei élete az utóbbi tíz évben kezd ismét fellendülni, mert a plébánia vezetője Nagy Károly kanonok zenét szerető és támogató lelkipásztor. Zsilinszky Cecília a kántor-orgonista, aki nemcsak a misék magas szintű szolgálatával, hanem a Szent Mihály kórus megalapításával, nevelésével is sokat tesz az ősi egyházi központ szertartásainak méltó színvonalához. Rendszeresen rendeznek egyházzenei koncerteket a város együtteseinek közreműködésével, orgonaesteket, templomi kórusok találkozóit, és befogadnak minden Veszprémbe muzikálni érkező vendéget, aki a történelmi helyszínen a szent zenét szeretné megszólaltatni. Az ínséges évtizedek után ismét érezhető, hogy a bazilika a veszprémi egyházi élet szellemi és művészeti központja.

A többi katolikus templomban is működnek liturgikus kórusok, változó életkorú, általában diplomás értelmiségi énekesekkel és diákokkal. A legmagasabb zenei színvonalon a Regina Mundi templom Scholája működik, amelyet Rostetterné Nagy Rita karnagy vezet évtizedek óta. A felnőtt fiatalok mellett a Szilágyi Keresztény iskola gyermekei is itt ismerkednek meg a liturgikus szolgálattal. Idősebb

hölgyekből áll a Magyarok Nagyasszonya templom kórusa, amelyet a szintén Veszprémben tanult Kondor Kolos kántor vezet. A Szent László templom énekkara az utóbbi időben az egyházzene fiatalosabb vonalát képviseli, vezetőjük Csóka Richárdné.

A Szent Margit templom régebben nagy létszámú kórusa ma csak az egyszerűbb liturgikus szolgálatot látja el. Nagyszerű koncertételeket szervez azonban a templom orgonistája: Rostetter Szilveszter, aki 12 éve minden nyáron „Orgonavarázs” címmel szerkeszt hangversenysorozatot. Maga is rendszeresen ad orgonakoncerteket itthon, de elismert orgonista országszerte. Az elmúlt évtizedekben erős szellemi és pedagógiai kapcsolat fűzi lengyel katolikus egyházzeneszerekhez, maga is tanít Krakóban, erősek a lengyel-magyar orgonista és kóruskapcsolatok. Rostetter Szilveszter aktív muzsikusi munkája mellett említésre méltó zeneszerző is! Egyre többen éneklük kórusműveit, és nagy sikerűek a Szilágyi Haranggyűttes számára írt kompozíciói is.

A protestáns templomainkban kisebb a közösség és a zenei lehetőségek is. Az evangélikusoknál az istentiszteletek méltó szolgálatát Kiss Szilvia kántor látja el, aki a nagyobb ünnepekre alkalmi hangszeres és énekes közreműködőkkel állítja össze a zenei programot. Minden évben március 21-én: Bach születésnapján összegyűlnek a város muzikusai és kantátákból, korálokból hangversenyt adnak a zene óriásának tiszteletére.

A két református templomunkban is csak alkalmi egyházzenei szolgálatok vannak, de több lelkes muzsikos is van a városban, akik ezt szívügyüknek tekintik, mint Veres Györgyné Petrőcz Mária énekművész, karnagy és Dóczy Péterné nyugalmazott zongoratanár. 26 éve folyik Pápán a kántorképzés, az ott tanuló fiatal zenészek gyakran szolgálnak a veszprémi gyülekezetekben.

Az iskolai zene helyzete

A gyermekek zeneoktatásának változatlanul két intézmény a legfontosabb központja, az ének-zenei általános iskola – ma a Simonyi Zsigmondról elnevezett iskola egyik tagozataként működik -, és a Csermák Antal Zeneiskola. Az ének-zene tagozat helyzete a rendszerváltás után megrendült, ekkor költöztették el a belvárosból az egykori Kiss Lajos Általános Iskolába. Ám mivel itt szép környezet és változatlan szakmai ügyszeretet fogadta a gyermekes családokat, ezért a terjedő szemléletmód, hogy nem fontos az ének-zene, a tagozatot mégsem söpörte el. Minden évfolyamban van egy osztályra való diák, akiknek családjában fontos az éneklés és a művészetek aktív gyakorlása. Ez azért is megemlítené, mert Magyarországon a rendszerváltás óta tömegével szűntették meg az ének-zenei osztályokat az általános iskolákban! A tagozaton nagyon eredményes a Kicsinyek Kórusa – Baráth Péterné vezetésével, jó színvonalú a Simonyi Gyermekkar – Mike Veronika karnagy irányításával, és általában is mondható, hogy Kodály elvei szerinti „jó és teljes emberek” kerülnek ki a zenetagozat osztályaiból.

A Csermák Antal Zeneiskola 100 éves lett. A fentebb sorolt statisztikai jellemzőket most újra számba vehetjük: jelenleg 874 növendéket 64 zenepedagógus tanít. A múlt eredményeit félmjelzi, hogy a mai tanárok közül 26 kolléga volt egykor az iskola diákja. Jelenleg a Veszprém belvárosi épületen kívül több külső helyszínen is tanítanak kollégák, néhány veszprémi iskolában, és távolabbi községekben, kisvárosokban. A klasszikus hangszerek közül - benne foglalva a magánéneket is, mint hangszer - 20 akusztikus hangszeren tanulhatnak a növendékek. A zeneiskola aktívan részt vesz, sőt fontos alakítója Veszprém zenei életének. Hangszeres tanszakai külön is rendeznek hangversenyeket, szólisták bármikor, bárhol szerepeltethetők, és együttese a legmagasabb szinten is képesek képviselni a várost. Komolyabb részletezés nélkül meg kell említenünk az 1997-ben Dóczy Péter által alapított, egy évtizede Demel Eszter irányítása alatt működő Gárdonyi Zoltán Ifjúsági Vonószenekezt, akik országos és nemzetközi megmérettetéseken is az élvonalban állnak. Zeneiskolai növendékek énekelnek a VVV Vokál ifjúsági vegyeskarban is, akik szintén széles kapcsolatokkal rendelkeznek a kulturális palettán.

Éppen újjászületőben van a Veszprémi Ifjúsági Fúvószenekar, Zeitler Dénes fiatal katonazenész vette át a nevelésüket a nyugdíjba vonult Szuromi Miklóstól. Új szín az iskolában a népzene tanszak, együttesük igen keresett lett a táncházak, szabadtéri népzenei programok, népdalénekesek körében. A zeneiskolát gyakran képviselik a falakon kívül a magánénekes növendékek. A tanszak most nyugdíjba vonuló kiváló tanára Ötvös Károly. Neveléséből számtalan kiváló énekes szólista született, akik operaházak és hangversenytermek művészei Budapesttől Londonig. Az énekesek mostanában teljes szcenírozott előadásokat is tartanak, tanáruk az új generációból: Ötvös Cseke Noémi. Mozgékony, és változatos műsorral rendelkezik az Írisz Kisegyüttes, akik a fiatal kolléga Ruha Arnold vezetésével főként könnyűzenei számokat adnak elő akusztikus hangszereken.

Különleges történet lett az 1983-ban megalapított, nagy eredményeket elért Dohnányi Ernő Zeneművészeti Szakközépiskola sorsa. Igazgatói névsora: Rostetter Szilveszter, Zámbo István, Rostetterné Nagy Rita és Kovács Péter, akik a legmagasabb színvonalon menedzselték az intézményt. Mégis a rendszerváltozás utáni évtizedekben végbement demográfiai apály, a zenei képzés súlytalanabbá válása és a zenetanárok megélhetési gondjai összességében oda vezettek, hogy hosszú évek óta egyre kevesebb diák járt az iskolába, és egyre kevésbé lehetett megtartani a jó tanárokat a városunkban. Az 1980-as években országosan végbement „konzi-nyitási” hullám az ellenkező fázisba fordult, és ebben sajnos a veszprémi iskola az első lett. Még egy évfolyam tanul a zeneiskolával összevont intézményben, de új osztály már nem indul. A zeneiskola feladata lesz ezután - mint volt ez régebben – a zenei pályára készülő középiskolások tehetséggondozását végezni.

A város egyéb általános iskoláiban és középiskoláiban a zenei nevelés a minimális szinten működik. Kevés az éneklő gyermekcsoport, kórusnak nem is igen hívhatjuk őket. Gregorián schola működik az érsekség által fenntartott Padányi iskolában, itt a gimnazistáknak is van együttese. Jól működik a Lovassy Gimnázium kórusa, változó intenzitással a Vetési Gimnáziumé. A Lovassynak pár éve vonószekara is van, lelkesen dolgoznak Kebesek-Zuber Éva hegedűtanár vezetésével. A középiskolásoknak két évente ad lendületet a Helikoni Ünnepek népszerű seregszemléje Keszthelyen.

Országosan is kuriózum a Veszprémi Középiskolai Oratóriumkórus. A rendszerváltás után lett lehetőség arra, hogy az 1956-os forradalomban mártírhalt halt Brusznai Árpádról méltóképpen megemlékezzen a város. Mivel Ő a Lovassy Gimnázium tanára volt, aki a zenét is szerette és művelte, adódott az ötlet, hogy hangversennyel emlékezzenek róla. A Brusznai Alapítvány minden év januárjában koncertet rendez az egyetem aulájában, amelyen a város középiskoláiból erre az alkalomra verbuvált és betanított óriás vegyeskar énekel. Ez a munka a fiataloknak óriás élmény, az emlékezőknek pedig reménység a jövőben.

Teljesen új, különleges zenei jelenség a 2004 óta működő Szilágyi Harangegyüttes. Az Amerikából elterjedt műfaj nagyon népszerű a templomokban és hangversenytermekben is. Albertné Balogh Márta énektanár vezetésével már két generációs a zenélő csoport, a középiskolás korúak egyre bonyolultabb műveket is elő tudnak adni. Nem véletlen, hogy Rostetter Szilveszter, orgonista, zeneszerző több művet is komponált számukra. A közeljövő várostörténeti jelentőségű munkája lesz, hogy a veszprémi Tűztorony óra-zenéit a harang-együttessel rögzítik, így minden idő-jelzéskor a Szilágyi iskolások bronz harangjainak muzsikáját fogjuk hallani az elkövetkező évtizedekben!

A professzionális koncertélet és a fesztiválok

Amint évtizedek óta, most is az országos Filharmónia a klasszikus-zenei hangversenyek első számú rendezője. Bérletes sorozata a Hangvilla 2013-ban történt megnyitása óta annak hangversenytermében zajlanak. A filharmóniai koncerteknek egy bizonyos városi értelmiségi kör a látogatója, nagyjából ez megegyezik a Mendelssohn bérletek hallgatóságával. Mivel ezek a koncertek

piaci áron fizetendők, inkább a 40 évesnél idősebb, tehetősebb polgárok veszik meg a bérleteket. Egyetemista diákot, sokgyermekes családot nemigen találunk. Kicsit más a helyzet a bérleten kívüli rendezvényekkel, ott a hallgatóság életkora sokkal változatosabb.

A Hangvillában működő Veszprémi Programiroda statisztikájából a következő derül ki:

a klasszikus-zenei nagy hangversenyek száma évente 22-26 között van, ami egy hónapban átlagosan két hangversenyt jelent. Ennyire van is fizetőképes néző. Amikor torlódtak a hasonló jellegű rendezvények, azt valamelyik előadás nézőszáma már megsínylette.

Még egy fontos adat: a Hangvilla megnyitása óta eltelt 3 és fél évben ezeket a hangversenyeket összesen 46270 zenebarát hallgatta.

A legjellemzőbb rendező intézmények: Nemzeti Filharmónia, Mendelssohn Kamarazenekar, Veszprém Város Vegyeskara és a Veszprémi Programiroda.

Egy azelőtt kevésbé ismert, bemutatott zenei stílus felvirágzása látható Veszprémben és környékén azóta, hogy 2004-ben a zeneiskolába jött tanítani Nagy Csaba, gitár és lantművész. „Recercare – Régizenei Műhely” néven megteremtette a középkori és reneszánsz zene előadásának bázisát. Hamarosan csatlakoztak hozzá azok a hivatásos muzsikusok, akiknek szintén ez a zenetörténeti korszak áll művészetük fókuszában. Kallai Nóra gambás, Király Nóra hárfás, Vikman Pál, Suda Magdola énekesek, és az Orlando Énekegyüttes, amely régóta a 16. századi vokálpolyfónia előadása mellett kötelezte el magát. A Recercare hangversenyei már távolabbról is idevonzzák a régi zenét játszó muzsikusokat, és a hallgatóságot. A Veszprémvölgyben található Kolostorok és kertek csodálatosan felújított környezete autentikus helyszínt biztosít ennek a zenének. Már öt nyáron rendezték meg a Régi Zene Napokat, ahova a magyar régi zene játékosok és világnagyságok is örömmel eljönnek koncertezni. Az év többi időszakában a Dubniczay palotában és a Balaton felvidék műemlék templomaiban is adnak zenés esteket. Évente kb. 30 fellépésük van, belépőjegyes koncertektől a jótékonyági eseményekig. Pályázatokból és eseti támogatásból szervezik az előadásait, amelyeknek már országos híre van. Különleges, értékes munkájukat 2016-ban a megyei Prima díjjal ismerték el.

Azt mondják: *Veszprém fesztiválváros*. Ebben a tanulmányban nem foglalkozunk azonban a könnyűzenei rendezvényekkel és fesztiválokkal. Ha a klasszikus zenét felmutató nagy rendezvényekre gondolunk, akkor is van miről számot adni, de ezek csak jóval kisebb hírnevet bírnak felmutatni a népszerűbb stílusokkal szemben.

Hosszú története van a kórusfesztiváloknak Veszprémben. A már említett Europa Cantat Éneklő Hetek (1968, 1971, 1992, 1996) után Veszprém Város Vegyeskara, a Városi Művelődési Központ önkormányzati és komoly pályázati segítségekkel a 2000. évtől kezdve „Vivace” címmel 11 alkalommal tartott nemzetközi kórustalálkozót. Ausztrália kivételével minden kontinensről(!) érkeztek kórusok. Bemutatták a világ dalainak örömteli válogatását hiszen ez volt a fesztivál témája: „Az élet örömei”. A veszprémi vár színpadán együtt énekelt minden évben a 400 fős nemzetközi összkar, egymás dalait, egymás nyelvén.

A Vivace fesztiválok rendszerességét a fő szervező: C. Szalai Ágnes nyugdíjba vonulása, a VMK Dózsa György úti épületének más célú felhasználása és a pályázati lehetőségek drasztikus csökkenése megakasztotta. A vegyeskar közben költözött, átmeneti zeneiskolai tartózkodás után a Hangvillában talált otthonra. Az új feltételek között 2015-ben ismét rendezett Vivace-t, de ez jóval kevésbé lehetett tömeges és látványos. Meg kell találni újra, a megváltozott feltételekhez

alkalmazkodva az anyagi, szervezeti és közösségi formákat, hogy ezt a nagyon hangulatos, dalos-baráti szeretettel teli rendezvényt folytatni lehessen!

A kórusfesztiválok másik vonulata a Liszt Ferenc Kórustársaság Romantikus Kórusfesztiválja. Ez is sok évtizedes múltra tekint vissza, bár nem volt annyira rendszeres már Kollár Kálmán karnagysága idején sem. A Romantikus fesztiválok nem annyira a veszprémi közönségnek szóltak, inkább a résztvevő kórusok műhelymunkájára fókuszáltak. Mindig volt ebben is közös éneklés, és szakmai előadás, eszmecsere is. A Romantikus Kórusfesztivált 2016 őszén új karnagyával újra megrendezte a Liszt Ferenc Kórustársaság, de itt is kísérletezni kell még az adottságok és a zenei tartalom összeegyeztetésével.

A klasszikus-zenei fesztiválok sorában legújabb az Auer Hegedűfesztivál, amit azonban a fent említett két kórusfesztiválhoz semmiképp nem lehet hasonlítani. A fesztivál célja bemutatni a hegedű és a vonóhangszerek világát, világszínvonalon! Az egy hetes koncertsorozat fantasztikus művészek koncertjeiből áll, amelyeket a veszprémi közönség komoly árú belépőjegyekért hallgathat meg. Ilyen szempontból hasonlít a VeszprémFest koncertjeire. Az egész országból sokan eljönnek városunkba ezekért a hangversenyekért. Nagy állami támogatás van a fesztivál mögött, amelynek művészeti vezetését a Mendelssohn Kamarazenekar és Kováts Péter végzik. Az Auer Fesztiválon belül van egy pedagógiai vonal is, kurzusok, fiatal hangszeresek bemutatkozói, szakmai beszélgetések során bekapcsolódhatnak, tapasztalatokat szerezhetnek a jövő generációi is a Hegedű világában.

A zenei élet összefoglalása végére kívánczik a közelmúlt két nagy teljesítményének a megemlézése. A kultúrtörténetből is tudjuk, hogy virágzó művészeti élet csak ott jött létre, ahol voltak anyagi áldozatokhozó mecénások, akiknek az adott örömet, hogy valami jóra adják a meglévő javaikat. Hazánk társadalma az elmúlt évtizedekben nem sok ilyen személyiséget mutatott fel, de Veszprémnek mégis jutott egy. A zeneiskolában és a vegyeskarban nőtt fel az a tehetséges mérnökember, aki évtizedeken át dédelgetett álmát, egy veszprémi hangversenyterem építését végül a Hangvillával beteljesítette. Bélafi László most sem magának, hanem minden zenét, és értékes művészetet kedvelő városlakónak építtette a „multifunkcionális közösségi teret”. Sok szellemi segítője volt, többek között a „Veszprémi Hangversenyteremért Alapítvány”, amelyet szintén egy kórustag: Péterné Rózsa Mária alapított. A kuratórium Kováts Péter elnökletével mind zenészerető polgárokból állt. A veszprémiek nagyon hamar magukénak érezték a Hangvillát, és ekkor jött az összefogás második fázisa: a hangversenyterembe méltó zongora kell! Már a ház elkészülte előtt megindult a gyűjtés, de csak a megnyitás után lett érezhető, erre valóban szükség van. Ekkor álltak a zenészek mellé a veszprémi turisztikáért dolgozó szakemberek Neubauer Sándorné vezetésével, s a közadakozást szebbnél szebb ötletekkel felgyorsították.

2017. január 25-én Veszprém polgárai megsimogathatták és meghallgathatták azt a Steinway zongorát, amit mindnyájan együtt vásároltak!

Mit várnak a veszprémi zenészek a jövőtől?

A kérdést itt csak a tanulmány írója által szubjektíven lehet megválaszolni.

Engedtessék meg azonban, hogy

- felnőve Magyarország keleti csücskén egy kiváló Kodály iskolában,
- kitanulva a zenepedagógiai és kórusvezetői szakmát a Zeneakadémián,
- 30 éves tapasztalatot szerezve a tanításban,
- hazai és nemzetközi tapasztalatokat szerezve a zenei közéletben,

- nem utolsó sorban veszprémivé válva zenészként és családayaként, vegyem a bátorságot, hogy sokak nevében gondolkozzak és álmodozzak.

1. Gyermekeink zenei nevelését ismét közüggé kell tenni. A Kodály emlékévé kapcsán már elindultak programok, ezeknek megismerését, bevezetését, segítségét itt Veszprémben is követni kell. A Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége (Kóta) még ebben az évben „bázisokat” fog létrehozni az ország több területén. Feladatuk lesz a környék éneklő közösségeinek informálása, szakmai segítése, programok szervezése és lebonyolítása. Veszprémben a Hangvillában szeretnénk egy ilyen szakmai bázist létrehozni, ahol a technikai feltételek mind adottak, a munkatársakat kell megtalálni az éneklő közösségek szolgálatára.

Az EMMI kultúráért felelős államtitkársága máris kiírt egy pályázatot iskolák számára, amelyben anyagi forrásokat nyerhetnek a megszűnt, vagy nehezen létező iskolai énekkarok feltámasztására. Ennek egyik feltétele a szakmai minősítésen való későbbi részvétel. Az ilyen minősítő találkozókat az utóbbi időben nem volt intézmény, aki felvállalja, többek között ezt is bonyolítaná az új Kóta-bázis.

Amíg a hazai óvónői és tanítói képzés vissza nem nyeri régi magas zenei minőségét (amit Kodály és Forrai Katalin munkássága nyomán elért), az országosan elterjedt „Ringató” mozgalmat kell támogatni és helyileg megszervezni. Ez már egészen hat éves korig nyújt a gyermekeknek zenés fejlesztést, a bölcsődei, óvodai kereteken kívül.

2. Folytatni szeretnénk a kórusfesztiválok sorozatát, amelyekre a magyar énekkaroknak, és a világ éneklő közösségeinek egyaránt szüksége van. Veszprém Város Vegyeskara folyamatosan aktív tagja az Europa Cantat szövetségnek és mozgalomnak, kedvező gazdasági feltételek esetén újabb EC Éneklő Hetet tudnánk Veszprémbe hozni.
3. Újra kell gondolni és megszervezni a leendő hivatásos muzsikusok képzését. A zeneművészeti szakközépiskola megszűntével a Veszprémben maradó zenélni tanuló középiskolások nehéz helyzetbe kerültek. Kettős szorításban élnek: meg kell felelni egy jó gimnázium követelményeinek, de ezzel együtt a zeneiskolai tanulmányaikat olyan szinten kell végezniük, hogy ne maradjanak el a nagyobb városok zenei szakgimnáziumainak diákjaitól. Szükség lenne egy *művészeti gimnáziumi osztályra* valamely veszprémi gimnáziumban, ahol a zenészek mellett képzőművészek, táncosok, esetleg dráma tagozatosok együtt tudnák a középiskolai tanulmányaikat folytatni. Ehhez valószínűleg a többi művészeti ágban is találnánk támogatókat. A szakmai tehetséggondozást pedig mindenki a saját területén folytatná, a zenészek a zeneiskolában.

Zárszó:

„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.”

Kodály Zoltán

Felhasznált irodalom:

- Pfeiffer János – Szigeti Kilián: A Veszprémi Székesegyház zenéjének története (München, 1985)
- Magyar Katolikus Lexikon 15. kötet (Budapest, 2010)

- Brodszky Ferenc: A Veszprémvármegyei Zenetársaság (1823-1832) (Veszprémvármegyei Múzeum, Veszprém, 1941.)
- Négy évtized kádenciája – Veszprém Város Vegyeskarának jubileumi évkönyve (Veszprém, 1996)
- Aranykönyv – Veszprém Város Vegyeskarának jubileumi évkönyve (Veszprém, 2006)
- A hatodik évtized – Veszprém Város Vegyeskarának jubileumi évkönyve (Veszprém, 2016)
- M. Tóth Antal: Újra hallom szép szavát – Veszprém zenéje 1762-től a kiegyezésig (Veszprém, 1998)
- Rakos Miklós: Veszprémtől Szentpétervárig – Auer Lipót élete és művészete (Veszprém, 1981)
- M. Tóth Antal: Veszprém zenéje 1711 és 1849 között – A szatmári békétől a világsi fegyverletételig (Veszprémi Szemle, 2005. 8. évfolyam 1. szám)
- M. Tóth Antal: Veszprémi verbunkos örökségünk – Veszprémben, 1822. október 25-én elhunyt Csermák Antal halálának 190. évfordulójára. (Veszprémi Szemle, 2012. 14. évfolyam 4. szám)
- Veszprém Megyei Jogú Város Kulturális koncepciója (2014-2020) (A város honlapján)

Közyűjtemények Veszprémben

Laczkó Dezső Múzeum

Leveleki Magdolna

Új intézmény a huszadik század első évtizedében: a múzeum társadalmi beágyazottsága a kezdetekben

A 20. század első évtizedében Veszprém városában megalapított két új intézmény, a múzeum és a színház létrejöttének történetében figyelemre méltó, hogy milyen fontos szerepet játszott az egyház vezetése és a város lokálpatriótái, magánszemélyek, egyesületek.

A múzeum alapítása szép példája az egyházi és civil kezdeményezésnek és összefogásnak, ugyanis a veszprémi múzeum és könyvtár létrehozásának gondolatát 1892-ben a vármegye akkori főispánja dr. Fenyvessy Ferenc vetette fel, és az ő elnökletével báró Hornig Károly megyés püspök védnöksége alatt alakult meg a Veszprém Vármegyei Múzeumi Egylet. Lendületet adott az ügy megvalósulásának Mihálydi István bakonyszentlászlói plébános hagyatékát képező magángyűjtemény elhelyezésének kérdése, mely hagyatékra a Veszprémi Hírlap hívta fel a vidék „vezető, egyúttal műértő” férfiainak figyelmét. A helyi kezdeményezés hatására múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősege megvásárolta a plébános több mint 2000 darabból álló értékes gyűjteményét, és 1902-ben Fraknói Vilmos, a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelője levélben kérte a vármegye főispánját és az egyházmegye püspökét vármegyei múzeum és könyvtár létesítésére, felajánlva némi anyagi támogatást is. De az anyagi háttér megteremtése és a gyűjtemény bővítése a helybeliek feladata volt. A múzeumi egylet gyűjtése nyomán igen jelentős magánadománnyal gazdálkodott az egyesület, és a

felajánlott múzeumi tárgyak száma, értéke is jelentős volt. Így kerülhetett sor 1904-ben Laczkó Dezső középiskolai tanár igazgatásával a múzeum megnyitására.¹⁹

A mai Veszprémi Múzeumegylet elődjét a Veszprém Megyei Múzeumok Baráti körét 1978-ban jegyezték be. Célja a kultúra közvetítés, a múzeum és a helyi társadalom kapcsolatának életben tartása, hogy „mindaz, ami történetileg, kulturálisan egy adott közösséghez tartozik, az közkinccsé váljon.”²⁰

A múzeum jelene: célok és funkciók

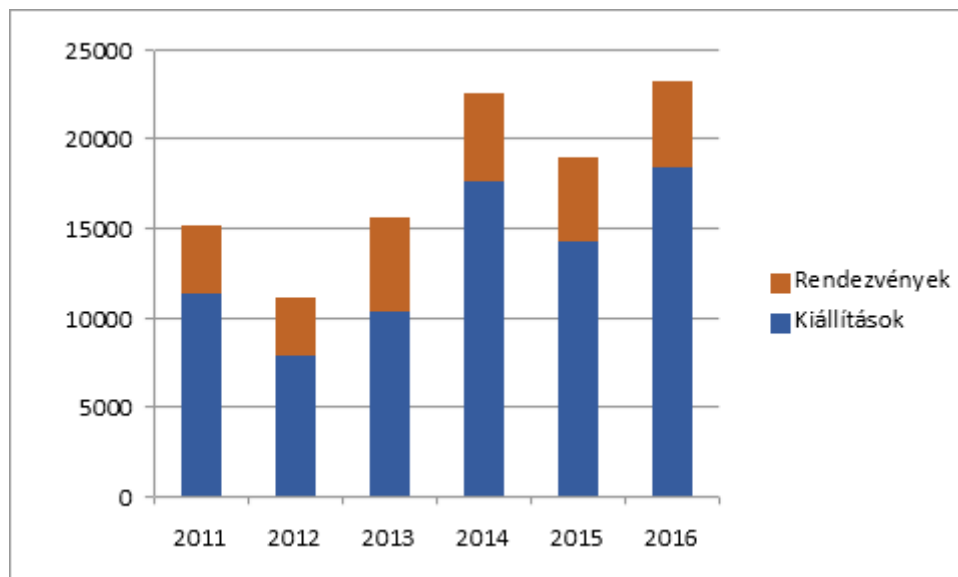
Az intézmény elsődleges funkciója, ahogyan azt a törvény is előírja, a gyűjtő, kutató, feltáró munka, és az eredmények, információk megosztása nem csupán a szakmával, hanem a város, a megye és az ország érdeklődő közönségével is.

A helyi vonatkozású anyagok bemutatásán túl a múzeum igyekszik olyan országos kiállításokat is elhozni Veszprémbe, melyek komoly érdeklődésre tarthatnak számot, de nem tartoznak feltétlenül a múzeum szakterületéhez. Ezeknek a programoknak az a célja, hogy a város és a megye lakosai a tárlatokat láthassák anélkül, hogy el kellene utazniuk Budapestre. (lásd pl. Weöres Sándor és a szkíta kiállítás) Emellett egy populárisabb, szélesebb közönséget vonzó vonalat is próbál követni a múzeum. Ilyen kiállítások voltak például a Rippl-Rónai, a Vasarely vagy éppen a gasztrokiállítás.

Évente 104-105 programot szervez az intézmény. A múzeum épületeiben, helyszínein – Laczkó Dezső Múzeum, Bakonyi Ház, Hősök kapuja, Várbörtön, Tűztorony, Tanulmányi raktár – túl az intézmény jelen van a világhálón saját honlapon, közösségi oldalakon.

Az alábbi ábra a Múzeum kiállításait és rendezvényeit látogatók számát mutatja az intézmény adatai alapján. (Nem tartalmazza a TÁMOP programok és a Tanulmányi Raktárt látogató valamint a múzeumpedagógiai foglalkozásokon részt vettek számát.)

A Laczkó Dezső Múzeum kiállításainak és rendezvényeinek látogatottsága, 2011-16.

Forrás: A Laczkó Dezső Múzeum statisztikája, 2017. május

¹⁹ Csiszár Miklósné (szerk.): Változó Veszprém a 20. század elején. Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém, 2006. 54-59.o.

²⁰ Veszprémi Múzeumegylet honlapja <http://www.ldm.hu/hu/muzeumegylet>

Mint a grafikonból is látható, évente 11-23 ezer fő közötti a Laczkó Dezső Múzeum kiállítását és rendezvényeit látogatók száma, a TÁMOP programok és a Tanulmányi Raktár látogatottságát illetve a múzeumpedagógiai foglalkozásokat is beleértve a számok 12-26 ezer fő között mozognak.

Kik a látogatók, kik a célközönség?

A múzeum végez adatfelvételt egy-egy program alkalmával arról, hogy kik jelennek meg a kiállításokon, programokon. Bár ezek a felmérések nem készülnek túl szakszerűen, a válaszokból és a munkatársak helyszíni beszélgetéseiből tudni lehet, hogy a különböző programoknak más-más a látogató közönsége.²¹

A Rippl-Rónai kiállítást például a felső középosztály, iskolázott társadalmi réteg látogatta, más programok, például a Honvédelem napja inkább vonzza az alacsonyabb státuszú népeiséget, és általában a családokat. Éppen ezért ezt a múzeum lakótelepi környezetben szervezi. Hasonlóképpen családi programok az ünnepi rendezvények kézműves kiállítással, kirakodó vásárral, Kabóca Színházzal, könnyedebb zenei műsorokkal.

A múzeum törekszik szélesebb közönség elérésére, ennek érdekében kitelepít programokat nagyobb városi rendezvényekre, pl. sörfesztiválra, és a komolyabb kiállításokat is igyekszik népszerűsíteni (lásd a Rippl-Rónai kiállítás szórólapjait a Fő utcán a Petőfi Színháztól kölcsönzött korabeli ruhákban osztogatták).

A múzeum közönsége részben óvodák, iskolák, nyugdíjas klubok szervezésében látogatja a rendezvényeket, így magas a fiatalok aránya a programok résztvevői között, ugyanakkor nem, illetve nehezen éri el az intézmény az egyetemistákat, illetve az aktív korú munkavállalókat.²²

Fenntartók, támogatók és kapcsolatok kulturális intézményekkel, médiával

A Veszprém Megyei Múzeum fenntartója 2011 óta Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata. Az intézmény működésének pénzügyi hátterét segít biztosítani a múzeum alapítványa is.

Civil szervezetek a finanszírozásban nem játszanak számottevő szerepet. Egy-egy programhoz kisvállalkozások, kiskereskedők, kistermelők, kézművesek jó szívvel adakoznak természetben, de nagy szponzora a múzeumnak nincsen. Benkő Gabriella a Közönségkapcsolati Osztály vezetője szerint erre nagy szükség lenne főképpen a technikai fejlesztések finansziális hátterének biztosításához. Emellett „*kellene, hogy találkozzanak a kultúrákínáló és a kultúra befogadó emberek.*” A munkavállaló réteg aktivitását, kultúrafogyasztását javítani lehetne egy-egy nagyüzemmel kötött megállapodás révén például úgy, hogy az üzem dolgozói térítésmentesen látogathatnák a múzeum programjait, kiállításait.

A Laczkó Dezső Múzeumnak a megye más kulturális intézményeivel jók a kapcsolatai, gyakran segítik egymást a programok szervezésében, a programok megvalósításához szükséges feltételek megteremtésében. A média támogatását is élvezzi az intézmény, elvértve fordul csak elő, hogy tudósításért, megjelenésért, reklámért a múzeumnak fizetni kellene.

Civil szervezetek és a múzeum közösségteremtő szerepe

A múzeum megkeresi azokat a szegmenseket, amelyekben együtt tud működni a civil szervezetekkel, kapcsolatot ápol azokkal az egyesületekkel, körökkel, melyek érintettek, érdekelték lehetnek a

²¹ Interjú Benkő Gabriellával, a Laczkó Dezső Múzeum Közönségkapcsolati Osztály vezetőjével. Készítette: Leveleki Magdolna, Veszprém, 2017. június 31.

²² Interjú Benkő Gabriellával, a Laczkó Dezső Múzeum Közönségkapcsolati Osztály vezetőjével. Készítette: Leveleki Magdolna, Veszprém, 2017. június 31.

múzeum egy-egy programjában. Ilyen jellegű együttműködés alakult ki például a Cserhát-, a Jeruzsálemhegyi Baráti körrel, a Nagycsaládosok Egyesületével, a Finn Egyesülettel, a Bakonyánai, Gyulafirátóti Német Nemzetiségi Egyesülettel stb.

A civil kapcsolatok azonban nem csupán a múzeum kezdeményezésére alakulnak, gyakran maguk a szervezetek keresik meg a múzeumot. Így jött létre együttműködés egyebek mellett a Veszprémi Egyetemi Színpad, a Vakok és Gyengénlátók Szövetsége, egy irodalmi kör, a nemezelő kézműves kör illetve a Laczkó Dezső Nyugdíjas klub és a múzeum között. Az Egyetemi Színpad a múzeumban tartja próbáit és bemutató előadásait, a Vakok és Gyengénlátók Szövetsége érzékenyítő foglalkozásokat tart, és a múzeum speciális tárlatvezetést szervez számukra, a nemezelők hasonlóképpen helyszínt és szellemi támogatást kapnak az intézménytől. Benkő Gabriella osztályvezető asszony szerint a múzeum befogadó, ha jó ötlettel érkeznek hozzájuk.

Összefoglalva: erősségek, gyengeségek és jövőre vonatkozó tervek

A Megyei Múzeum erősségei részben abból adódnak, hogy az intézmény épületeinek, kiállításainak egy része a várban van, a Bakonyi Háztól a várig egy „kultúrséta”, ráadásul a múzeum épülete előtt van parkolási lehetőség. Az erősségek között kell említeni a munkatársak felkészültségét is.

A pénzügyi és a humán erőforrások azonban, amivel az intézmény gazdálkodhat, nem elégségesek. Több kiszolgáló munkakört közmunka programban lévő emberek látnak el, például, aki betér a múzeum épületébe először egy közmunkással találkozik. *„Egy város kulturális intézményének nem lenne szabad így működni.”* A közfoglalkoztatással kapcsolatos problémákra az intézmény 2016. évi munkaterve is kitér.²³

A pénzügyi források megteremtése az intézmény technikai fejlesztése, energetikai felújítása szempontjából is fontos, ehhez pedig erőteljesebb piac- és marketingorientáltságra van szükség. A Közönségkapcsolati Osztály vezetője szerint a programokat a rendelkezésre álló erőforrásokhoz, anyagi és humán forrásokhoz kellene igazítani, ezt figyelembe véve célszerű lenne a város intézményeinek programjait összehangolva kevesebb, de minőségi programot szervezni, figyelembe véve, hogy a Múzeum *„tudományos és közművelődéssel megtámogatott intézmény”* kell, hogy legyen. (Interjú Benkő Gabriellával)

A Múzeum 2016. év munkaterve ezt így fogalmazza meg:

„2016-os közművelődési tervünk legfőbb célja, hogy minőségi szolgáltatással, termékkel várjuk az érdeklődőket. Az elmúlt évek tapasztalata azt mutatja, hogy közművelődési programjaink, kínálatunk mennyisége a múzeumi humán erőforrás leterheltsége miatt nem bővíthető. Emellett a túl sok program meghirdetése is ellenkező hatást válthat ki: csökkenhet a programok minősége, valamint a túlkinálat miatt a látogatók is elbizonytalanodhatnak, nem tudnak racionálisan választani a túl sok lehetőség közül.” (i.m. 7.o.)

A közművelődéssel kapcsolatos szerepkör hatékonyságát segítené az is, ha kellő szakszerűséggel végzett igényfelmérés, elégedettségvizsgálat folyna időről-időre. Jelenleg nagy programoknál van kérdőív felvételi kötelezettség, de a felvételek nem használhatóak. Szakmailag jól előkészített reprezentatív vizsgálatokra lenne inkább szükség módszertanilag megfelelően. Jelenleg a legjobb módszer, hogy az intézmény munkatársai a rendezvény látogatóival beszélgetnek, ott kapnak némi visszajelzést. Emellett azonban szükség lenne szakszerű felmérésekre is.

²³ A Laczkó Dezső Múzeum 2016. évi munkaterve,
http://www.ldm.hu/sites/vmmuzeum.inforax.hu/files/2016._evi_munkaterv_0.pdf

A jövő várhatóan technikai korszerűsítéseket hoz a Múzeum életében, és bízni lehet abban, hogy a fejlesztések után megnő a látogatottság, és mind többen használják majd az intézményt közösségi térként.

Források:

- A Laczkó Dezső Múzeum 2016. évi munkaterve, Veszprém, 2016.
http://www.ldm.hu/sites/vmmuzeum.inforanax.hu/files/2016._evi_munkaterv_0.pdf letöltve: 2017. 06. 11.
- Csiszár Miklósné (szerk., 2006): Változó Veszprém a 20. század elején. Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém
- Veszprémi Múzeumegylet honlapja <http://www.ldm.hu/hu/muzeumegylet> letöltve: 2017-06-09.
- Interjú Benkő Gabriellával, a Laczkó Dezső Múzeum Közönségkapcsolati Osztály vezetőjével. Készítette: Leveleki Magdolna, Veszprém, 2017. június 31.
- Laczkó Dezső Múzeum, látogatottság, 2011-17. LDM statisztika, 2017. május

Eötvös Károly Megyei Könyvtár (EKMK)

Leveleki Magdolna

A Megyei Könyvtár létrejöttének előzményei, társadalmi beágyazottsága és funkciói a kezdetektől

A könyvtár elődje a Veszprém Vármegyei Múzeum és Könyvtár, melyet 1903-ban alapítottak. Az akkori gyűjtemény létrejött magán, egyházi, vármegyei és kormányzati kezdeményezésnek egyaránt köszönhető. Veszprém városában már a századelőn működtek olvasóköri, melyek intézményesült formája lett a könyvtár. A könyvállomány jelentős mértékben magán adományokból gyarapodott, helyet pedig a megyeháza adott a kezdetben szobányi teret elfoglaló gyűjteménynek. Ezekben az évtizedekben a könyvek gyűjtése mindenekelőtt tudományos célt szolgált, de már akkoriban volt kölcsönözhető része az állománynak, bizonyíthatóan használták a veszprémi lakosok. A könyvtár még a második világháború előtt átkerült a későbbi Lackó Dezső Múzeum épületébe.²⁴

1949-ben itt jött létre elsőként körzeti könyvtár, mely ellátta a megye kistélepüléseit, majd 1952-ben az intézmény megyei fenntartásba került. 1968-ban vette fel a könyvtár Eötvös Károly nevét, és költözött a mai épületébe.

Az ötvenes években és az államszocializmus későbbi évtizedeiben több okból is különös, fontos szerepet töltött be az intézmény. Egyrészt a viharos történelmi évek számos olyan munkatársat sodortak a nagypolitikai eseményektől viszonylag távol eső városba, akik rendkívüli tudással, felkészültséggel rendelkeztek a különböző szakmai területeken. A képzett kollegáknak és a korabeli hatalmi viszonyok között „jól eligazodó” szakmai vezetésnek köszönhetően megteremtődtek a könyvtár mostani működésének alapjai, létrejött például a gazdag helyismereti gyűjtemény, és a hagyományos könyvtári szolgáltatásokon túl felolvasó színpadok, kiállítások színtereként működött a könyvtár. Különleges szerepe másrészt abból adódott, hogy a város más kulturális intézményéhez hasonlóan, olyan előadások, képzőművészeti alkotások bemutatására vállalkoztak, melyek Budapesten politikai, ideológiai okokból nemkívánatosnak nyilvánítottak.²⁵

A könyvtár 2011-ben került a Kormányhivatal Megyei Intézményfenntartó Központjához, ettől kezdve a működést az állami költségvetés finanszírozta, majd 2013-ban Veszprém Megyei Jogú Város költségvetési szerve lett. Ez a szervezeti változás azt is eredményezte, hogy a városi fiókkönyvtárak az Eötvös Károly Megyei Könyvtárhoz kerültek. A megyei könyvtár négy fiókkönyvtárral gyarapodott, ami a városon belüli szerepkörét számottevően átstrukturálta. A szerkezeti változás új igényekhez történő alkalmazkodást, új funkciókkal történő bővülést jelentett, igazodva a városi fiókkönyvtárak közönségének igényeihez, kultúrafogyasztási szokásaihoz.

A célközönség, a kultúrafogyasztók társadalmi összetételének változásai

A kulturális igények társadalmi rétegenként eltérőek, és a különböző társadalmi rétegek által lakott városrészekben azok népessége függvényében szegmentáltak.

A Komakút tér 3. alatt a központi könyvtár belvárosi környezetben, az egyetemi kampusz közelében működik. A város könyvtárlátogatóinak döntő többsége itt veszi igénybe a szolgáltatásokat, ami 2017

²⁴ Interjú Pálmann Judittal, az Eötvös Károly Megyei Könyvtár igazgatójával. Készítette: Leveleki Magdolna, Veszprém, 2017. május 18.

²⁵ Interjú Pálmann Judittal, az Eötvös Károly Megyei Könyvtár igazgatójával. Készítette: Leveleki Magdolna, Veszprém, 2017. május 18.

1. negyedében az összes EKMK-ban regisztrált 12.772 főből több mint 10 ezer látogatót jelent. Naponta 2-300 ember tér be ide.²⁶

A könyvtár négy fiókkönyvtára a Dózsa városi, a Haszkovó lakótelepi (Március 15 utcai), a Cholnoky lakótelepi (Rózsa utcai) és a Városi Művelődési Központban, az Agorában működő Jutasi lakótelepi könyvtár. A megyei könyvtár összes regisztrált olvasójából, 2275 fő látogatja a fiókkönyvtárakat.²⁷

Dózsa város a régi iparos negyed, kertvárosi környezet egy iskolával. A könyvtárban 6-700 körül mozog a beiratkozott olvasók száma. Feltűnően magas a forgalmuk, 2016-ban átlagosan 19-20 könyvet kölcsönzött egy olvasó, ami igen jó arány. (A belvárosi, egyetemi környezetben működő központi könyvtárban ez a szám a tavalyi évben 14 volt.) A Dózsa városi könyvtár működésének sajátosságai az itt élő népesség szociológiai jellemzőin túl az intézmény történeti előzményeiből is fakadnak. A könyvtári szolgáltatás ugyanis korábban a Városi Művelődési Központ telephelyének csupán egyik feladata volt. A művelődési központ köré számos egyesület, baráti kör, klub szerveződött, melyek a későbbiekben a könyvtár kereteiben, annak infrastruktúráját használva továbbműködtek. Elsősorban ennek köszönhető, hogy számos civil szervezet veszi igénybe szolgáltatásait. Azt is mondhatjuk, hogy ebben a városrészben a közművelődés nagyobb súlyt képvisel, mint a hagyományos könyvtári ellátás.²⁸

A városrész demográfiai összetételéből adódóan túlreprezentáltak az idős, inaktív könyvtárlátogatók, a fiatalabb korosztály az aktívak és az iskoláskorúak alacsonyabb arányát azonban nem csupán a demográfiai mutatók magyarázzák, szerepet játszik benne városrésztől függetlenül a családok életmódja, a szülők elfoglaltsága éppúgy, mint a közoktatás működése. A könyvtárak közvetlenül érzik az egész napos iskolarendszer bevezetésének következményeit, az iskoláskorú gyermekek többnyire csak szervezett iskolai csoportokban jelennek meg a könyvtárban.

A *Március 15 utcai könyvtári fiók* elsősorban a Haszkovó út által határolt lakónegyed népességét látja el. Ez egy igen népes városrész, kisvárosnyi, ahol kevésbé jómódú rétegek laknak. A könyvtárhasználók száma is magas, 2017. 1. negyedében 1.145 fő regisztrált ebben a fiókkönyvtárban, az összes városi könyvtárlátogató 9%-a. Az itt élők jövedelmi helyzetének egyik mutatója, hogy a könyvtárban igen nagy az igény a számítógépek és az internet használatára. A látogatók gyakran várakoznak a gépekre, sorba állnak. Ez azt jelzi, hogy nem tudják maguknak megvásárolni a digitális eszközöket, nem tudnak előfizetni internetre. Ha ez a lehetőség nem adatna meg számukra, nem tudnák ügyeiket intézni, nem tudnának hol tájékozódni. E tekintetben nagy a kontraszt a belvárosban működő központi könyvtár és a Haszkovó lakónegyed látogatóinak igényei között. A központi könyvtárban az olvasók már szinte csak a wifi szolgáltatást igénylik, mindenki saját gépen dolgozik. Az ott lévő gépparkot tanfolyamokra tudják már csak használni.

Dózsa városhoz hasonlóan a Haszkovó lakónegyed is öregszik. 2-3 nyugdíjas csoport működik a fiókkönyvtárban, rendkívül jó velük az együttműködés, segítik a könyvtárosok munkáját, gondozzák az épület előtti kiskertet. A fiókkönyvtár társadalmi beágyazottságát mutatják azok a kiállítások is, melyek kimondottan a helyi alkotók munkájának bemutatását célozzák, amatőr alkotók, festők, hímzők anyagainak kiállítására biztosít lehetőséget a könyvtár. A fiókkönyvtár közösségi térként

²⁶ Statisztikai adatok 2017. I. negyedéről. Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém

²⁷ U.o.

²⁸ Interjú Pálmann Judittal, az Eötvös Károly Megyei Könyvtár igazgatójával. Készítette: Leveleki Magdolna, Veszprém, 2017. május 18.

működik az ott élő emberek számára, de nem lenne alkalmas nagyobb számban külső látogatók, turisták fogadására.

A Cholnoky lakótelep 30-35 éve épült városrész. Lakói nem nevezhetőek gazdagoknak, de viszonylag jó anyagi helyzetűnek talán igen, hiszen aki a nyolcvanas években ideköltözött, ki tudta fizetni az OTP lakást. A lakónegyedben a könyvtárlátogatók száma nem nagy, mindössze 354 beiratkozott használó van jelenleg. Az alacsony szám annak is betudható, hogy a Rózsa utcától 15 perc csupán gyalog a központi könyvtár, ezért sokan bejönnek a főépületbe. A Cholnoky városrész fiókkönyvtára 2015-ben megújult, alapterülete lecsökkent, a régi terület egy részét a növekvő számú idős népesség használja. A könyvtár pedig - gondolva a fiatalokra - gyermekszarkot alakított ki, helyet adva a városrész Babamama klubjának.

A megyei könyvtár negyedik telephelye a Jutasi lakónegyedben, az Agórában egy könyvtárpont. Hasonlóképpen Kádártán és Gyulafirátóton a Városi Művelődési Központ egy-egy szobácskájában lehet könyvtári szolgáltatásokat igénybe venni.²⁹

Az olvasótábor megoszlása aszerint, hogy ki veszprémi, illetve hányan veszik igénybe a szolgáltatásokat a környező településekről azt mutatja, hogy zömében veszprémi lakosok az olvasók, veszpréminek tekintve az ideiglenesen városban lakó egyetemi hallgatókat is. A 2017 első negyedében beiratkozott látogatók 22%-a 14 év alatti, 72% ennél idősebb. A nők némiképp felülreprezentáltak, arányuk 62%, a férfiaké 38%.

A tárgyévben a könyvtárat aktívan használók megoszlása a munkamegosztásban elfoglalt hely szerint, 2017. 1. negyedév:

	Könyvtárhasználók száma (fő)	Könyvtárhasználók megoszlása (%)
Általános iskolai tanuló	2.399	19
Középiskolai diák	1.250	10
Felsőfokú intézmény hallgatója	1.019	8
Aktív dolgozó	2.681	21
Nyugdíjasok, GYES-en, GYED-en lévők	1.814	14
Egyéb ill. nem válaszolt	3.609	28
Összesen	12.772	100

Forrás: EKMK statisztika, 2017.

Mint a fenti adatok mutatják, az összes aktív könyvtárhasználó 37%-a diák. Magas az egyéb kategóriába sorolt, illetve nem válaszolók aránya, ami annak tudható be, hogy a regisztráció alkalmával erre a kérdésre nem kötelező választ adni. Kevésbé valószínű azonban, hogy a választ megtagadók a nyugdíjasok köréből kerülnének ki, mert a nyugdíjasok számára a könyvtárhasználati díj alacsonyabb, így nem fűződik érdekük annak elhallgatásához. Ha pedig a nyugdíjasok, GYES-en, GYED-en lévők az összes könyvtárhasználónak csupán 14%-át teszik ki, ez azt mutatja, hogy a nyugdíjas korosztály erősen alulreprezentált.

²⁹ Interjú Pálmann Judittal, az Eötvös Károly Megyei Könyvtár igazgatójával. Készítette: Leveleki Magdolna, Veszprém, 2017. május 18.

A kölcsönzések száma a megyei könyvtárban a fiókkönyvtárakkal és az Agora könyvtárponttal együttesen 46.939, melyből 44.621 a könyvkölcsönzések száma. Fontos információ, hogy nő a digitalizált anyagok iránti érdeklődés, egyebek mellett ez is a digitalizáció fontosságára hívja fel a figyelmet.

Összességében azt látjuk, hogy változnak a könyvtárakkal szemben támasztott társadalmi igények. A hagyományos könyvtárhasználat mellett nő az igény egyrészt arra, hogy a könyvtár közösségi tér legyen, helyet és lehetőséget biztosítson az egyre jobban elmagányosodó egyéneknek a közösséghez való visszatérésre, a közösségi lét megélésére, másrészt nő az igény a digitalizációra, arra, hogy otthoni körülmények között is elérhetőek legyenek a dokumentumok, kiadványok, használni lehessen őket anélkül, hogy valóságosan megjelenjenek a könyvtárban.

Az EKMK 2016. évi igényfelmérése szerint a könyvtárhasználók leginkább személyes érdeklődésből, kedvtelésből, a szabadidő hasznos eltöltése céljából használják a könyvtárat, a válaszolók 30%-a mondta azt, hogy a könyvtárat tanulás céljából használja, 16% szerint pedig a munkájához szükséges a könyvtárhasználat.³⁰

A könyvtár közösségteremtő, helyi identitást erősítő szerepe; kapcsolatok társintézményekkel, civil szervezetekkel és a könyvtárlátogatókkal

Az EKMK központjában és a fiókkönyvtáraiban számos *baráti kör, klub, civil szervezet* működik. A könyvtár részben szervezője, részben befogadója a rendezvényeknek. A fiókkönyvtárak közül Dózsa városban és a Cholnoky lakótelepen jellemző, hogy a könyvtárat a városrész lakói elsősorban közösségi térként használják, de a központi könyvtár is betölt közösségteremtő funkciót.

A könyvtár az internet terjedésével együtt járó elmagányosodással szemben személyes kapcsolatokat teremt, közösségek, baráti körök létrejöttét segíti.

„A könyvtár azért is fontos, mert a kibertér terjedésével a magányosodás felé megyünk. Már az ötven felé járó emberek kezdenek elmagányosodni. Ennek is betudható az önszerveződő közösségek létrejötte. Olvasó klubok alakultak nálunk, először egy regényt, irodalmi alkotást beszéltek meg, de már általában beszélgetnek, ma már 5-8-10 ember rendszeresen összejön, ha nem a könyvtárban, akkor a kávéházban, parkban. most két ilyen tőlünk indult körről tudunk.” (Interjú Pálmann Judittal, az EKMK igazgatójával)

A központi könyvtárban működő klubok, például a Francia Társalgási Klub, az Amerikai Kuckó, Japán Klub, a Zenei Klub a könyvtár és más intézmények együttműködésének eredménye. A közösségek működését segíti az intézmény azáltal is, hogy helyszínül szolgál civil szervezetek, egyesületek rendezvényeinek. Ezeket a rendezvényeket nem a könyvtár szervezi, de helyet, teret ad nekik.

A *könyvtár helyi identitást erősítő szerepe* nem csupán a közösségek működése által valósul meg, hanem a helytörténeti gyűjtemény gyarapítása, ápolása, digitalizása révén is, mely igen jelentős. A könyvtár munkatársai kiszolgálják az amatőr helytörténeti kutatókat, gyakran tanítják is őket, hogyan kell hivatkozni, kutatni. Részt vesznek az Értéktár Bizottság, az Első Világháborús Emlékbizottság munkájában. Van a könyvtárnak kiadói tevékenysége, három évvel ezelőtt Veszprém lexikont adtak ki a város támogatásával, a „Sétál a család” sorozatban pedig két kiadványt gondoztak. Most készül az „1956-os séta” füzet.

³⁰ Az igényfelmérés keretében 74 olvasó töltötte ki a kérdőívet. A válaszolók megoszlása a legfontosabb szociológiai változók alapján (nemi hovatartozás, életkor, iskolai végzettség) nem reprezentatív.

Ez utóbbiban is nélkülözhetetlenek az intézmény számára a pályázati lehetőségek. A TÁMOP pályázatok az intézmények közötti együttműködéseket is segítik. Ezek révén sok városi, megyei intézménnyel létesült kapcsolat, közös program, melyeket fenn is kell tartani. Együttműködik a könyvtár civil szervezetekkel, társintézményekkel, közigazgatási szervekkel, oktatási intézményekkel. Jó a kapcsolat az egyházzal, az érsekséggel is, ami például kiállítási anyagok átadásában valósul meg.³¹

A Bárczi Gusztáv és a Kozmutza Flóra iskolával, a Mozgássérültek Egyesületével, a Vakok Szövetségével, a SINOSZ-szal (Siketek és Nagyothallók Országos Szervezete) létrejött kapcsolatoknak a működésében is fontos a pályázatok szerepe. A Vakok Szövetségével való együttműködés keretében tudtak például un. Braille-nyomtatót beszerezni, ami a vakok számára olvasható szöveg sokszorosítására alkalmas. A SINOSZ-szal együttműködve pedig a könyvtár egyik szociálpedagógia végzettséggel rendelkező munkatársa elsajátította a jelnyelvet. A honlapon ő jeleli el a könyvtárhasználati szabályzatot.

Támogatja a könyvtár a dr. Balczár Lajos pszichiáter által létrehozott alapítvány működését is a gyógyulófélben lévő betegek fogadásával. Vannak a könyvtárlátogatók között hajléktalanok is, és un. "hajlékkal élők", akik azért jönnek nap, mint nap a könyvtárba, hogy ne kelljen otthon fűteni, világítani. Megjelennek a könyvtárban deviáns társadalmi csoportok is, időnként bódult állapotban jönnek be, előfordult garázdaság is. A könyvtár együttműködik a rendőrséggel bűnmegelőzés érdekében, például rendeztek ilyen tárgyban könyvbemutatót.

A központi könyvtár gyermekek számára minden évben nyári táborokat szervez, melyek programjában nagy súllyal szerepel az irodalom, de viszik a gyermekeket külső helyszínekre is. A tábor iránt olyan nagy az érdeklődés, hogy az évi kétszeri alkalom már nem is elegendő.³²

Közönség szervezés, igénykutatás

A könyvtár 2016. évi korábban idézett igényfelmérése szerint a válaszolók 71%-a könyvet kölcsönöz, a gyermekkönyvtárat 31% veszi igénybe. 30% a könyvtári helyben használat, 10% az internetes távhasználat, 12% a Wifi, 9% az internet, számítógép használat aránya. A válaszok alapján a felnőtteknek szóló rendezvényen a látogatók 12%-a vesz részt. A helyismereti gyűjteményt 7% használja.³³

Egyre nő az igény a CD-k, DVD-k, hangos könyvek iránt. Ezeket a digitális anyagokat az idősek éppúgy keresik, mint az ingázók, akik útközben hallgatják. Fontos a fiatal szülők, a gyermekek számára és a látássérülteknek is. A könyvtár igényfelmérése szerint a látogatók 8%-a kölcsönöz ilyen hanghordozókat, digitalizált filmeket.³⁴

A közönséggel való kapcsolatok részben a honlapon, részben személyes csatornákon keresztül működnek. A könyvtár a facebook közösségi portálon jelen van. Az oldalt több mint ezer látogató követi, a kedvelők száma pedig 1.300 körüli. A közönségkapcsolat szempontjából nem kielégítő a könyvtári programoknak a médiában való megjelenése. Ahogyan az igazgató asszony fogalmazott:

³¹ Interjú Pálmann Judittal, az Eötvös Károly Megyei Könyvtár igazgatójával. Készítette: Leveleki Magdolna, Veszprém, 2017. május 18.

³² Interjú Pálmann Judittal, az Eötvös Károly Megyei Könyvtár igazgatójával. Készítette: Leveleki Magdolna, Veszprém, 2017. május 18.

³³ Igényfelmérés, 2016. Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém

³⁴ Igényfelmérés, 2016. Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém

„talán a gyengeségeinkhez tartozik, hogy nem tudjuk átlépni a média ingerküszöbét, csak ha betör a víz, és ránk szakad a mennyezet. Fizetnünk kell a hirdetésekért, hogy valami bekerüljön. .. A regisztrált használóinkat elérjük, de azokat, akik még soha nem jártak itt, vagy tagok voltak régebben, aztán egy idő múlva szükségük lenne ránk, de kiestünk a tudatukból, őket a média segítségével, elsősorban az ingyenes lapok által érhetnénk el.” (Interjú Pálmann Judittal, az EKMK igazgatójával)

Összegzés, javaslatok

Veszprém városában a regisztrált könyvtárhasználók száma 2017. év első negyedében meghaladta a 12 ezret, ami azt jelenti, hogy a népesség 21%-a, minden 5-6. ember beiratkozott az Eötvös Károly Megyei Könyvtárba. Ha figyelembe vesszük azt, hogy az olvasók közül kb. ezer fő felsőoktatási intézmény hallgatója, akik jelentős részben nem veszprémi állandó lakosok, akkor sem változnának jelentősen az arányok, az olvasók száma a népességen belül igen magas.

A 12.772 látogatóból naponta 200-300 jelenik meg a belvárosi, egyetemi környezetben működő központi könyvtárban.

A könyvtár főépületében ahhoz, hogy egész évben használhatóak legyenek a terek, különösen a tetőtéri részek, fontos lenne a *légkondicionálás*. A szélsőséges időjárási viszonyok, a mind gyakoribbá váló hőség szükségessé teszi, hogy legyenek a városban olyan intézmények, ahol hőségiriadó esetén menedéket találnak az emberek. Erre kiválóan alkalmas lenne a könyvtár a légkondicionálás megoldásával.

A *digitalizációra* is egyre több forrás kell jusson. A könyvtárat ma már nem csak a városlakók, és a környék kistelepülései, hanem bárki a világon használhatja és használja is. Ez a lehetőség pedig a digitalizáció eredménye, és ha ezen az úton tovább kíván haladni a város, akkor arra fordítani kell.

Összességében kevés a könyvtárhasználók között az aktív korú munkavállaló. Az ő körükben a szolgáltatások népszerűsítésén túl a *kompetencia fejlesztésben* – pl. informatikai képzésben - játszhat nagyobb szerepet a könyvtár. A szakmai továbbképzések - elsősorban könyvtárosi területen - bevonhatnának aktív korúakat.

A népességen belüli arányukhoz képest alacsony az időskorú könyvtárlátogatók száma is. *Több marketingre, a média elérhetőségére lenne szüksége a közintézményeknek* ahhoz, hogy ezeket a rétegeket elérje, hogy tudjanak a könyvtár szolgáltatásairól, programjairól.

Érezhető az *egyszakos képzés hátránya*. A könyvtári munkát korábban jelentősen megkönnyítette, hogy a könyvtár szakon végzettek egy másik tudományterületen is járatosak voltak.

A fiókkönyvtárak olyan városrészekben működnek, ahol a népesség társadalmi összetétele következtében mások az igények, a könyvtárral szemben támasztott elvárások. Ezekben a *fiókkönyvtárakban a szolgáltatásokat olyan szintre kellene emelni, amilyen szinten a központi könyvtár van*. Fontos lenne, ha korszerű, rendezett tér fogadja itt is a látogatókat. Elegendő lenne viszonylag kevés pénzből bútorcsere, tisztasági festés. Ezzel párhuzamosan a *számítógépparkot szükséges bővíteni, megújítani*, hogy a város kevésbé jó anyagi helyzetű, főképpen lakótelepi környezetben élő rétegei is hozzájussanak az elektronikusan elérhető információkhoz, tudják ügyeiket interneten keresztül intézni.

Források:

- Interjú Pálmann Judittal, az Eötvös Károly Megyei Könyvtár igazgatójával. Készítette: Leveleki Magdolna, Veszprém, 2017. május 18.

- Igényfelmérés, 2016. Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém
- Statisztikai adatok 2017. I. negyedéről. Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém
- Eötvös Károly Megyei Könyvtár honlapja www.ekmk.hu
- Eötvös Károly Megyei Könyvtár facebook oldala
<https://www.facebook.com/EotvosKarolyMegyeiKonyvtar>

Boldog Gizella Főegyházmegyei Gyűjtemény, Veszprém

Albert József

Előzmények

A Gyűjteményt dr. Szendi József érsek alapította 1985-ben. Már a XX. század közepén felmerült, hogy az egyházmegye területéről össze kellene gyűjteni a liturgikus tárgyakat, Klempa Sándor apostoli kormányzó lépéseket is tett a megvalósítás érdekében. Márton Antal kanonok, hárskúti plébános lett az első igazgató, ő kezdte el a liturgikus tárgyak rendszerezését, szakszerű elhelyezését a Tejfalussy kanonok házban.

Az alapítók célja az volt, hogy összegyűjtsék és rendszerezzék az egyházmegye plébániainak műtárgyait, liturgikus tárgyait, a főpapok gyűjteményeit és diplomáciai ajándékait. II. János Pál pápa több enciklikában sürgette, ösztönözte az egyházi gyűjtemények létrehozását, deklarálta, hogy ezek az egyházi múzeumok fontos szerepet tölthetnek be az evangelizációban. Ennek a közérdekű muzeális helynek a fenntartója a Főegyházmege egy. A Gyűjteménnyel kapcsolatos elvárásokat befolyásolták a társadalmi környezet, a technológia fejlődése és az adott lehetőségek. A művészeti fesztiválokhoz való csatlakozás olyan lehetőségnek tűnt, ami a bezárkózás helyett a nyitást erősítette.. A jelenlegi vezetés legfontosabb célnak azt tartotta, hogy az egyházi múzeum ne kizárólag a vallásukat gyakorló embereket szólítsa meg, hanem a keresztény kultúrán szocializálódott nem hívő, érdeklődő embereket is, biztosítva ezzel az evangelizációs lehetőséget. Ez a nyitási szándék találkozott a főegyházmegei vezetés törekvésével.

Az egyházmegye története hosszú évszázadokon keresztül összeforrt a város történetével. A kommunista diktatúra legsötétebb éveiben az egyház és a város közötti kapcsolat meggyengült. A rendszerváltás után a helyzet normalizálódott, bensőséggessé vált. Mivel Szent István első alapításai szervezte meg a veszprémi egyházat és Gizella királyné megalapította a veszprémi székesegyházat, a királynék koronázási jogát évszázadokon át gyakorolhatta a veszprémi püspök, ezért a veszprémi püspökök különleges szerepet tölthettek be a katolikus egyházban és Veszprémben. Az egyházi műemlékek, közte a két középkori kápolna (Szent György - és a Gizella kápolna), a Szent Imre piarista és helyőrségi templom, a Tejfalussy kanonok ház, az érseki palota kiállító terei alkalmasak az egyház és Magyarország történetének valamint a kortárs szakrális művészek alkotásainak bemutatására. Ezt autentikus módon az egyház tudja felvállalni.

A Gyűjtemény jelenlegi tevékenysége

1966-ban dr. Márfi Gyula veszprémi érsek látogathatóvá tette a szélesebb nagyközönség számára az érseki palota reprezentációs termeit. Ez összhangban van dr. Márfi Gyula érsek egyébként is vallott meggyőződésével.

A Boldog Gizella Főegyházmegei Gyűjtemény törekvése, hogy évfordulókhoz kapcsolva bemutassa a királynék koronázási eseményeit kiállítás formájában, amelyeket konferencia, zenei program, ismeretterjesztő előadás egészít ki. Tavaly a 100. évfordulója volt az utolsó király, IV. Károly felesége Zita királyné koronázásának, az idei évben 150. évfordulója van Ferenc József császár és király felesége, Erzsébet királyné koronázásának. Az igényes kiállításokat és a kapcsolódó programok a püspöki palotában rendezték, rendezik.

A Gyűjtemény törekvését jól példázza a Tejfalussy kanonok házban rendezett nagyszabású kiállítás, amelynek címe: Test és lélek a nagy háborúban. Láthatjuk, hogy nemcsak az egyházi vonatkozások érdekesek, hanem a civil orvosok, ápolók és a lelkészek és a szerzetesek együttműködése a test és a

lélek gyógyításában. Külön érdekesség, hogy voltak operáló egyháziak, műtős lelkészek, papok is a háborúban.

A gazdag kiállítási programból még kiemeljük az Erdélyi fejedelemasszonyok és a vallásszabadság című kiállítást, amelyhez igényes kivitelezésű könyv is készült az NKA és egy nagylelkű vállalkozó anyagi támogatásával. A kötet a Szép Magyar Könyv 2016 versenyen *Tudományos művek, szakkönyvek, felsőoktatási kiadványok* kategóriában oklevelet és köztársasági elnöki különdíjat, valamint alkotói különdíjat kapott. Tervezik a kiállításokhoz katalógusok, tanulmányok készítését és közreadását.

A Piarista Templom ma a Magyar Honvédség Veszprémi 54. számú Radarezrednek temploma, ahol az MH Légierő Zenekara gyakran koncertezik, de a Piarista Diákszövetség szintén használja. Ökumenikus istentiszteleteket, az 1956-os forradalom emlékét ápolják megemlékezésekkel, kiállításokkal. A templom egyúttal a kortárs szakrális képzőművészek bemutató helye (Katona György, Molnár C. Pál, Madarassy István, Udvardy Erzsébet, Kádár Tibor, az Árpád-kor szentjei, stb). Ide tervezi a Gyűjtemény Szent László király emlékkiállítását is.

A Gyűjtemény vezetőjének fontos törekvése, hogy a Gyűjtemény jó kapcsolatokat építsen ki az országos és a határon túli múzeumokkal, szakrális központokkal.

Az intézmény fenntartói és kapcsolatai

A Gyűjtemény belső egyházi jogi személy, fenntartója a Főegyházmegye, de rendszeresen kapnak támogatást a veszprémi Önkormányzattól és néhány vállalkozótól, valamint pályázatok útján is részesülnek támogatásban.. A Gyűjtemény rendelkezik internetes honlappal, facebook oldallal igyekeznek a rendezvények látogatóival megosztani programjaikat, személyes kapcsolatok útján konzultálni, a látogatók élményeit meghallgatni, felhasználni.. Ezt tekintik a legfontosabb visszacsatolásnak. Közönségük nyáron kibővül a Balatonra látogatókkal, ezért a nagyobb Balaton parti szállodáknak és a nagyobb városoknak is adnak tájékoztatást, szórólapokat, meghívókat rendezvényeikről. A rendszeres látogatókról címlistát készítettek. Viszonylag kicsi, de bővülő a fiatal korosztály érdeklődése és részvétele a programokon, de biztató a Várban tanuló Pannon Egyetemi bölcsészhallgatók - a Gyűjtemény programjain résztvevők - növekvő száma, érdeklődése.

A Gyűjteményben dolgozók létszáma 4-5 fő, ami nyáron kiegészül kb. 4 angolul jól beszélő idegenvezetővel.

A veszprémi identitás és az intézmény jövőképe

A veszprémi identitás kialakításához az intézmény jelentősen hozzájárul, a Gyűjtemény vezetője, Udvarhelyi Erzsébet, akivel az interjút készítettük, úgy véli, hogy a veszprémi identitás mindenképpen egyházi, keresztény alapú, ami az Árpád korban gyökerezik, „amit nem lehet felülírni.” A tárgyi emlékek, a középkori kápolnák, az ezer éves egyházi jelenlét a városban, a sajátos kultúra hatásos, a veszprémi identitás egyik meghatározó eleme „lenyomata”. Ehhez a Gyűjtemény autentikus módon folyamatosan hozzájárul. Véleményünk szerint ez a tevékenység Veszprémben hézagpótló, rendkívül innovatív és magas színvonalú.

Jövőre vonatkozó tervek. A kialakított koncepciót jó iránynak tartják, nagyobb teret szánnak a fiatalok, az iskolás korosztályok megnyerésének, amit az oktatási intézményekkel közösen szeretnének elérni.

Források:

- Interjú Udvarhelyi Erzsébettel, a Boldog Gizella Főegyházmegyei Gyűjtemény igazgatójával. Időpontja: 2017. május 24. Készítette: Albert József
- Honlap: www.gizellagyujtemeny.hu

Művelődési/közösségi jellegű intézmények

Agóra Városi Művelődési Központ, Veszprém

Albert József

Előzmények

Az intézmény tevékenységének bemutatását célszerű azzal a megállapítással kezdeni, hogy az utóbbi években lényegesen megváltozott a veszprémi a közművelődési struktúra, amelynek következtében új szerepmegosztás történt. Kialakult az a munkamegosztás, ami mára megszilárdulni látszik. Mi ennek a lényege? A volt Georgi Dimitrov Megyei Művelődési Központ megyei funkciói mellett egyúttal városi művelődési központ is volt, lényegében ellátta a művelődési otthon jellegű tanácsi, később önkormányzati legfontosabb feladatokat. Művészeti csoportokat, klubokat, szakköröket működtetett, több száz főt befogadó nagyrendezvényeket, koncerteket, művészeti eseményeket szervezett. Helyet adott évtizedeken át a Magyar Televízió Művészeti Szemlének, nemzetközi kórusfesztiváloknak. Városi feladatokat látott el még szakszervezeti fenntartású Kisfaludy Sándor Művelődési Ház, amely lényegében komplementer városi programokat szervezett (ateista klub, Bakony fotóklub, stb.), ugyanakkor speciális feladatát képezte a szocialista brigádmozgalom módszertani segítése.

Folyamatosan gondot jelentett, hogy nincs a városnak zenei kultúrájának megfelelő színvonalú koncertterme, és hogy a Dimitrov építésetileg alkalmatlan a megváltozott szemléletű közművelődésre, mindenek előtt a spontán művelődésre, a kötetlen szórakozásra, és nem voltak a nagy együttesek, zenekarok számára megfelelő próbatermek, modern táncok oktatásához megfelelő tanfolyami termek. A városi Hangvilla megépítése, pontosabban a régi mozi épület átalakítása megoldotta a koncertterem problémát és próbatermeivel a nagy együttesek egy részének próbagondjait. Központi helye alkalmas színhellyé tette nagyrendezvények gazdaságos bonyolítására is. Közben a „Dimitrov” amortizálódott, felújítás nélkül alkalmatlanná vált küldetése teljesítésére. A Jutasi lakótelepen épült helyőrségi művelődési otthon több ok miatt gazdátlaná vált (az ideiglenes gazda, a Hemker KFT nem látott „fantáziát” a működtetésben), amely helyzetből Veszprém város közgyűlése és a Honvédelmi Minisztérium megállapodása eredményeképpen az Agóra pályázatok és a Smaragd Szociális városrekonstrukció révén összesen közel 1 milliárd forint költséggel szinte újjá varázsolták, célirányosan átalakították. Ennek következtében mind a helyőrségi érdekek, mind a város érdekei érvényesülni tudnak.

A Városi Művelődési Központ két városrész fiókintézményét is működteti, a Gyulafirátóti Művelődési Házat és a Kádártai Faluházat”. A VMK megújult épületében egy 290 főt befogadó, korszerű, klimatizált, professzionális fény és hangtechnikával ellátott színházterem várja az érdeklődőket. Az épület teljes egészében akadálymentesített, így a mozgásukban korlátozott és idősebb korosztály is kényelmesen tudja látogatni a foglalkozásokat és az előadásokat. A szintek között lift is áll a vendégek rendelkezésére.

Az "Agóra Veszprém" című projekt keretében 2015-ben az Európai Unió és a Magyar Állam által nyújtott támogatás segítségével mára egy gyönyörű, korszerű, multifunkcionális művelődési központ áll a lakosság szolgálatában, (...) amely új színes pontja a város kulturális életének.” (Honlap)

Jelenlegi tevékenység

A megújult intézmény alkalmas a városi művelődési központ szerep betöltésére, a Dimitrovval szemben nagy előnye, hogy az Agorában már közvetlenül a belépéskor közösségi térbe kerülünk, folyosói alkalmasak kiállítások elhelyezésére, a klubhelyiségekben mind a régi HEMÓ, mind a Dimitrovból átkerült kiscsoportok otthonra lelhetnek, a kialakított konyhában egy sor kreatív tevékenység végezhető.

Az igazgatónő, Neveda Amália, úgy véli, hogy a megállapodással a város és a honvédség is jól járt. Ebben az új rendszerben a Városi Művelődési Központ a kiscsoportos formáknak és az amatőr művészeti csoportoknak a gyűjtőhelye, otthona. A közösségépítés, közösségfejlesztés legfőbb tevékenységük, amit országos szinten is elvárnak tőlük. Érdekes, új helyzet az is, hogy kistérségi tevékenységet is kell végezniük, 18 környékbeli településsel (községek, város) van szerződéses kapcsolatuk, a településeket módszertanilag segítik, és helyet, fellépési lehetőséget adnak a településeknek, iskoláknak. Az Agora programban való részvétel tartalmi megújulást is hozott, a programokról jelentések készülnek és ingyenesek.

A városban közel 50 idősök klubja működik, ezek fele az Agora Városi Művelődési Központban. Az öntevékeny klubok, maguk szervezik maguknak a programokat, a pénzügyek kezelésében, a programok technikai megvalósításában az intézmény közreműködik, segítséget ad.

A nyugdíjasok szervezte tánctanfolyamon alkalmanként 100-150 személy vett részt a konferencia teremben. Szerveződik a népek táncai táncklub (Timár Lajos) Eredményesen működnek, népszerűek a különféle tánccsoportok, táncklubok. Legismertebb a Veszprém – Bakony (kiemelt néptáncgyűttes), a Kisbakony, a Senior, a Gerence, amelynek tagjai életkorban a legfiatalabbak. A Gerence vezetője Vastag Richard aranysarkantyús táncos játszóházat is vezet (Vastag Ricsi játszóháza), amelyben tánc, ének, képzőművészet együtt biztosított az érdeklődő családok számára. A néptánc - csoportok mellett 5 modern tánccsoport is működik az Agorában. Az egyik régi, jól ismert művészeti csoport a Váci Mihály Irodalmi Színpad, amely megalakulásakor a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat égisze alatt és támogatásával működött, széles repertoárral rendelkezik, és rendszeresen szerepelnek nemcsak a városban, hanem az egész megyében.

A Filmklub szintén nagyon népszerű, sokan látogatják a környékbeli falvakból is, és ehhez talán az is hozzájárul, hogy itt jóval olcsóbbak a jegyek, mint a Balaton Plázában kialakított filmszínházban.

A Városi Művelődési Központ fontosnak tartja a magyar népzene népszerűsítését, a különböző tájegységek zenei kultúrájának bemutatását. Évente több rangos folklór programot szerveznek, amelyekhez rendszeresen táncház kapcsolódik, egészíti ki.

Erősségek - Gyengeségek

Milyen erősségei vannak a művelődési központnak? Nagyon sok, az épületben több mint 70 klub egyesület,- kör, csoport működik az intézményhez kötődően és támogatásával. Az intézmény széles teret ad a civil kezdeményezéseknek, segíti a civil közösségek munkáját és a lakosság legkülönbözőbb rétegeit, korosztályait érdeklő tevékenységet folytat. Életkorban a legfiatalabb korosztálytól az idősökig.

Az Agóra tevékenysége között lényeges, hogy nevéből is adódóan kiemelkedő a közéleti központ szerepe, itt tartanak a pártok politikai rendezvényeket, amihez ki lehet bérelni helyiséget, az ott elhangzottakért a rendező szervezet a felelős. Itt működik a veszprémi Nők Kerekasztala, itt kapott helyet az Új Nemzedék Ifjúsági Központ tájékoztatási központja. Öt Veszprémében élő nemzetiség

(német, ukrán, lengyel, örmény, roma) önkormányzatai számára biztosítanak bemutatkozási, szereplési lehetőséget.

A helyi, veszprémi identitás erősítését szolgálják a helytörténeti előadások, vetélkedők. Érdekes, újszerű kezdeményezés a tanösvény, amely a szabadban történő ismeretterjesztés egyik formája a Jutasi lakótelepen. A 9 találkozási pont elérése során a résztvevők megismerkednek az ottani élővilággal, nevezetességekkel.

A művelődési központ erőssége a rugalmasság, hogy nemcsak az intézmény falain belül, hanem a város és környéke alkalmas színhelyein is megjelennek programjaikkal. Szabadtéri rendezvényeik közül népszerűek, és nagy érdeklődésre tartanak számot az alábbi programok.

A nyár első napjaiban a Kolostorok és Kertek rendezvényhelyszínén az első "Családi Nap", a „Zenélő Udvar a Dubniczay palota udvarán" (kamarazene 3 alkalommal), a "Világjava Estek az Óváros téren " koncert-sorozat, a különböző országok népzenei világába nyújt betekintést a hagyományosan augusztusban megrendezésre kerülő "Nemzetközi Folklórestek az Óváros téren" című rendezvény. A nyár utolsó napjaiban rendezik a lakótelepen lakók számára a "Gyere a parkba! - nyárbúcsúztató esték" című több napos programot, ahol minden korosztályra számítanak. A nyár zárásaként a családokat hívják utolsó nyári programjukra a Kolostorok és Kertek rendezvény helyszínre, ahol a második "Családi Nap" játéka, játszótársai szórakozási lehetőségei gyermek és felnőtt programjai várják a látogatókat.(honlap)

Az idősök mellett a leginkább érdeklődő korosztály a gyermekek, akiknek különféle programokat szerveznek. Egyik csoportjuk a Csa-Ládika az egész családot célozza meg, táborokat is szerveznek tagjaik számára. Hasznos és népszerű a kézműves, az „állatos" tábor mellett a fotós és a számítógépes is, de néhány művészeti csoport, például a tánccsoport, szintén szerveznek nyári táborokat.

A gyengeségek között említhető a fiatal felnőttek nehezen bevonhatósága, távolmaradása, köztük a Pannon Egyetem hallgatóinak gyér részvétele az Agora Városi Művelődési Központ tevékenységében. Ennek oka lehet az igénytelenség mellett a viszonylagos távolság, a hétfégi hazautazás és a szórakozásuk belterjessége, alkoholfogyasztással összekötött bulizási szokásaik. Az Agorában tilos az alkoholfogyasztás, ami eleve „szűri" az alkoholt preferáló, főleg fiatal felnőtt korosztály intézményválasztását

Innovációk

Az egyik leginnovatívabb terület a konyhai foglalkozások, a látványkonyha, amelynek kertében tortakészítést, cukorvirág készítést, mézeskalács és más sütemények sütését tanulhatják meg, de például elkészítik az ország tortáját is. A konyhához kapcsolódik egy karitatív tevékenység, havonta egyszer vasárnap főznek a hajléktalanoknak, kiszállítják számukra a Házgyári út 1-be. Rokonszenves az a törekvés is, hogy a sérült emberek számára működtetnek klubot (ÉNO), szakkörök (képzőművészet), életmódklubok, és főleg az idősök számára több egészségmegőrző, karbantartó tornát (gerinc torna, Etká jóga csoport, Nordic Walking csoport).

Innovatív az is, hogy nemcsak intézményben gondolkodnak, hanem az egész városban, annak kiválasztott alkalmas terei optimális színhelyei lehetnek jó elképzeléseik megvalósításához.

A közönséggel való kapcsolat

Közönségük nemcsak a lakótelepről, hanem az egész városból rekrutálódik, a kiscsoportok és a gyermekek esetében túlréprezentáltak a lakótelepiek. Az intézményben pezsgő élet folyik, a

gyermek és a nyugdíjasok nagyarányú részvétele mellett feladatként jelentkezik a felnőtt korosztály nagyobb mértékben történő bevonása.³⁵

A közönséggel való kapcsolat módjai a hírlevél, honlap, a facebook, amelynek tagja az intézmény, és vannak levelező listák, saját havi műsorfüzetük. Végeztek már kérdőíves felmérést is, de ritkán. Leginkább a kiscsoportokon keresztül és jegyvásárláskor teremtenek személyes kapcsolatot és informálódnak a látogatók igényeiről, véleményeiről. Az intézmény számára fontos a többi közművelődési intézménnyel való kapcsolattartás, egymás segítése. Régebben voltak városi egyeztető értekezletek, de ez 2 éve nem működik. Viszont az internetes egyeztetési fórum lehetőséget ad egymás programjainak figyelemmel kísérésére, az alkalmas időpontok megválasztására, ennek ellenére olykor előfordul a városban, hogy több olyan rendezvényt szerveznek, ami túlkínálatot és ezzel hatékonyságcsökkenést eredményez.

A jövőkép

A jövőt illetően az intézmény vezetése bizakodó, Neveda Amália igazgató úgy véli, hogy az Agora ebben a megújult, átalakított állapotában megfelelően el tudja látni városi művelődési központ feladatát. Folyamatosan alkalmazkodnak a változó igényekhez, ami biztosítani fogja továbbra is életképességüket, elfogadottságukat. „Nyitottak vagyunk az újra” – fogalmazott az igazgató.

A veszprémi identitás kialakítását programjaikkal próbálják erősíteni, amit a helytörténeti sorozatokkal, a lakótelepek történetének megismertetésével a közeli megyei levéltárral együttműködve végeznek.

Források:

- Interjú Neveda Amáliával, az Agora Városi Művelődési Központ igazgatójával. (Időpont: 2017. május 15.) Készítette: Albert József
- honlap: www.vmkvp.hu
- Albert József: Kik látogatják a Georgi Dimitrov Megyei Művelődési Központot? Népművelés, 1975/2. 22-23. o.

Veszprémi Programiroda

Albert József

A Programiroda létrejötte, feladata

Az új veszprémi közművelődési koncepció új eleme a Veszprémi Programiroda életre hívása. A Polgármesteri Hivatal közvetlen irányítása alá tartozik, lényegében műsorszervező feladatokat lát el, és nemcsak a Hangvillában, ahol számukra évi 200 műsor napot bérelnek, de a városi nagyrendezvényeket szintén az Iroda szervezi: augusztus 20-i ünnepség, Gizella Napok, március 15-e, tűzi játékok, stb.

A jelenlegi feladatmegosztás szerint az Agora Városi művelődési Központ elsősorban azokat a feladatokat látja el, amelyeket a közművelődési törvény egy középváros számára meghatároz,

³⁵ Az 1970-es években készült egy felmérés a megyei művelődési központ Veszprém városi látogatói körében, a vizsgált egy héten akkor az ifjúság, és a fiatal felnőtt korosztály részvétele kedvezőbb volt, ugyanakkor alacsony volt a nyugdíjasok és a fizikai foglalkozásuk aránya. Viszont akkor is jellemző volt az iskolázottabb és közülük az értelmiségiek részvétele. Részletesebben lásd a hivatkozott Népművelés c. folyóiratban közölt cikket.

különbéféle nevelési feladatok, művelődési, művészeti körök, klubok többnyire amatőr, öntevékeny csoportok szervezése, segítése.

„Az Iroda lényegében egy for profit jellegű KFT, amely 100 százalékban a veszprémi önkormányzat tulajdona, a Hangvillában szervezett programok bevételeit a külső színhelyeken szervezett programokra költjük, amelyek gyakran ingyenesek” – mondta Muraközi Péter, a 4 fős iroda vezetője. Csupán néhány éve kerültek a Hangvillába, a fizetést a Polgármesteri hivataltól kapják, a város fizeti, bérlő a Hangvillában lévő helyiségeket is. A Hangvilla három éve készült el, fiatal intézmény. Az eddigi működés alapján kialakított modell életképesnek, jónak látszik.” (Muraközy Péter)

Színházi előadások kivételével szinte minden más tevékenységet folytatnak, a 471 személy befogadására alkalmas teremben a bevételek többnyire pozitív mérleggel alakultak, jövedelmezőek voltak. Lényegében nincsenek műfaji korlátok. Sok zenei programot szerveznek, bérletük van a Győri Filharmonikus Zenekar közreműködésével. Népszerűek a gyermekkoncertek, az idősebbeknek Zorán, a Ruzsa Magdi, Koncz Zsuzsa koncertek, de nagy kereslet van az opera gálára, például Koós János műsorára, főleg az idősek részéről. Sikeres volt Kiss Ádám, a Dumaszínháztól, de nyereségesek az érdekes ismeretterjesztő előadások is, Csernus Imre, Pál Feri atya, Bagdy Emőke, akik telt házat vonzottak. Vigyáznak arra, hogy ne váljanak unalmassá, arra is, hogy kerüljék a művészetiértéktelen, „csupán mulató” dolgokat.

Utcazene

Az ötlet és a megvalósítás, az innováció elsősorban Muraközy Péter nevéhez fűződik. Az utcazene Veszprémben immár közel húsz éve sikeresen működik. Az előzményekhez tartozik az a vita, amikor arról vitáztak, hogy valóban „halott város” Veszprém, vagy csak nincsenek felrázó, jó alkalmak a városban, amelyek tömegeket vonzanak. Még a rendszerváltás hajnalán alakult Fintor ifjúsági klubban merült fel, hogy kellene csinálni valami érdekeset, ami új szint és pezsgést hoz. Az egyik beszélgetésre meghívták az egykori alpolgármestert, Asztalos Istvánt, akinek felajánlották, hogy megszervezik az utcazenei koncerteket, ha a város támogatja. Azt kérték, hogy a meghívott zenészek napi élelmézését és éjszakai elszállásolását oldja meg a város.

1999-ben volt az első utcazenei koncert, 2-3 milliós költségvetéssel, ami mára az egyik legjelentősebb vidéki szabadtéri zenei csemegévé vált, 40 milliós költségvetéssel, nemzetközi utcazenészekkel és zsűrivel. A négy nap alatt napi 25 ezer, összesen 100.000 hallgató vesz részt rajta.

Az előzsűrizés után összesen 20 „csapatot” választanak ki, akik naponta délután 4-től 9 óráig zenélnék, versenyeznek. Este a város különböző részein tíz színpadon egymást váltva szórakoztatják a közönséget. A nemzetközi zsűri kiválasztja a legjobbat, aki/amely 1 millió forintos díjban részesül. A szervezők vizsgálták, hogy kik a résztvevők, honnét jöttek, milyen indítékaik vannak, mire mennyit költenek Veszprémben. Kiderült, hogy a látogatók többsége nem veszprémi, szinte az összes dunántúli városokból érkeztek, Pápáról, Ajkáról, Győrből, Zalaegerszegről, stb. A látogatók csupán 36 százaléka helybéli. Az utcazenészek közül többen itt váltak igazán ismertté, azóta komoly karriert futottak be (pl. Szabó Balázs).

A rendezvényeken való részvétel ingyenes. A költségeket a városi önkormányzat, az állami (pályázaton nyert) támogatás és a szponzorok biztosították. A közönség életkor szerint túlnyomórészt fiatal, de jelentős köztük az idős rajongó is. Az utóbbi években többen felvetették, hogy a fesztiválnak kezd elveszni kezdeti hamvassága, egyre több az alkoholizáló, olykor részeg fiatal.

Expresszó koncertek

A Presszó a Hangvilla alsó részén („alján”) van, külön bejáráttal. Bizonyos mértékben vagy szempontból az Enyhe Fintor klub tradícióinak folytatója. Itt hetente 2 koncertet tartanak, elitista alternatív pop zenészeket hívnak, jellemző, hogy ilyen típusú együttes, akiket országosan is ismernek, három is van Veszprémben, a Vad Fruttik, a Hősök és a Hollywoodoo. A közönség főleg diákok, inkább gimnazisták, kevés az egyetemista. Az együttesek szívesen jönnek Veszprémbe, véleményük szerint ugyanabból az alternatív közegekből ilyen értő közönséget nem nagyon találnak az országban. A közönség egy része, mint az utcazene esetében is, nem veszprémi, távoli városokból is jönnek, ugyanis kevés a jó klub, Győr, Zalaegerszeg, Siófok, Veszprém a Dunántúlon. A látogatók között az életkorcsoportok a zenekartól függően változnak, például a Csík zenekar koncertjére fiatalabbak jönnek. A fiatalok általában az internetről tájékozódnak, figyelik, hogy a kedvenc zenekar mikor hol lép fel. A koncertszervezők a Pannon Egyetem hallgatóinak alacsony részvételét az egyetemi hallgatói önkormányzat magatartásával magyarázzák, akik „falat emeltek az egyetem és a város közé”. A bezárkózáshoz vélhetően anyagi érdek fűződik, ott költsék el a pénzüket a hallgatók az egyetem területén.”

Veszprémi identitás

Felmerült, hogy egyáltalán van-e ilyen, s ha igen, különbözik-e életkor-csoportonként. Mennyiben játszik szerepet a természeti szempont, a közeli térségek jellege. A bakonyiság vagy a balatoniság mennyire van ebben jelen, melyik a meghatározóbb? Egy felmérés szerint a megkérdezett fiatalok a veszprémi identitásához közelebbinek vélik a Bakonyhoz kötődést és kevésbé a balatoni jellemzőket. Ezt (is) érdemes lenne megvizsgálni.

Források:

- Interjú a Veszprémi Programiroda vezetőjével, Muraközi Péterrel (2017. május 18.) Az interjút Albert József készítette
- honlap: www.hangvilla.com

Pannon Egyetem veszprémi kampusz

Albert József

A Veszprémben működő egyetemi karok

A Pannon Egyetemen folyó közművelődési tevékenységet leszűkítjük a veszprémi kampuszra, ugyanis a Veszprém kulturális főváros 2003 pályázat szempontjából a többi színhely nem releváns. A veszprémi kampuszon folyó tevékenység szintén nagyon szerteágazó, nem csupán a Kulturális szervező iroda tevékenysége, noha meghatározóan, szisztematikusan leginkább ők foglalkoznak hivatásszerűen közművelődési, kultúraszervező tevékenységgel. Ezt fogjuk mi is részletesebben bemutatni. De előbb nézzük meg mi köthető az egyes karokhoz, ami (köz)művelődési, szórakozási jellegű.

Gazdaságtudományi Kar: Világjáró klub (ismeretterjesztő előadások) Folyosó Galéria (kiállítások), raklapfestő verseny, Mentor Program (műhelyfoglalkozások, mentorképző), Nemzetközi Hét, idegen nyelvű előadások, külföldi kultúrák bemutatása.

Mérnöki Kar: Tudomány a kocsmában (ismeretterjesztő előadások a Sport Pubban).

Modern Filológiai - és Társadalomtudományi Kar. Éjszakai Egyetem (Ismeretterjesztő előadások ismert országos szaktekintélyekkel (Pl. Csányi Vilmos) Trialógusok (beszélgetés költőkkel, írókkal)

Kritikai beszélgetések, Díkcio-akció (beszélgetés színházi alkotókkal) Filmtörténeti filmklub, Amerikai Hét (ismeretterjesztő előadások).

Műszaki Informatikai Kar: Binális Majális (szabadtéri kikapcsolódás), Társasjáték Nap, Game Niight (PC játékverseny), Triviális Önképző Kör.

A karok évente szerveznek nyári egyetemeket, tehetséggondozó táborokat középiskolásoknak, beiskolázási szándékkal. Szinte valamennyi szak megszervezi szakestjeit, amelyek általában közösségi, szórakoztató jellegű események.

Tradíciók

Melyek azok a tradicionális szórakozási, művelődési formák, amelyek a legnagyobb múltra tekintenek vissza, amelyek ugyan változó formában ma is működnek? Közülük legismertebb a Veszprémi Egyetemi Napok (VEN), a kórus és a Színjátszó csoport (vagy Egyetemi Színpad.) és a kórus. A VEN 1969 óta létezik, két évente kerül megrendezésre, népszerű volt a köztes években az Ako, a 24 órás hallgatói vetélkedő, ami közben megszűnt, hiába próbálták újraéleszteni a hagyományt. A VEN nem csupán az egyetemisták számára jelentős esemény, sokan vesznek részt rajta a veszprémi és a megyében élő fiatalok is. Különösen azóta, amikortól változott a jellege, a kezdeti öntevékenységet egyre inkább „eluralta”, felváltotta a fesztivál jelleg. Ki tud jobb, érdekesebb külső produkciót, zenekart hozni? Színjátszó csoportja, kórusa az egyetemnek kezdettől volt, olykor több is. Lényeges változást, fejlődést generált a Tanárképző, majd a humán szakok megjelenése (színháztörténeti, irodalom és idegen nyelv szakok). A 70-es években virágzott a KOL-klub, izgalmas beszélgetések színhelye, a Petőfi Színházzal való kapcsolatnak emlékezetes eseményeként a legnépszerűbb színészek évente t aranygyűrűt adományoztak ahallgatók. Értékes hagyománynak számít a 80-as évek, a rendszerváltás előtti pezsgő egyetemi kulturális élet, amelynek szervezője, lelke Nagy Károly volt. Ekkor városi jelentőségű népszerű rendezvények voltak a jazz-koncertek, Sándor György humorista, Cseh Tamás szereplése, és a Hobó-koncertek, amelyek később is mintául szolgáltak, ebben az időben az egyetemi rendezvényeken részt venni rangot jelentett. (Felföldi Gábor)

A Kultúraszervező csoport tevékenysége

Az egyetemi közművelődési tevékenység célja kulturális nevelés, „az értelmiségivé nevelés részeként elősegíteni az általános műveltség kiszélesítését, a szakmai és társadalmi közéletben való cselekvő részvételhez szükséges egyéni képességek és készségek fejlesztését, a megvalósításhoz szükséges feltételek biztosítását.” (A KMB Ügyrendje, 1992) Feladatuknak tekintik az egyetemi dolgozók kulturális igényeinek kielégítését, továbbá az érdeklődő veszprémi lakosság bevonását is.

Igyekeznek megtalálni azt a „sávot”, amely a direkt ismeretterjesztésen (amit jórészt a Karok végeznek) és a buli szervezésen (amit elsősorban a Hallgatói Önkormányzat csinál) kívüli, ami még nem lefedett és adekvátnak számít. Ilyenek a művészeti csoportok és egyéb öntevékeny formák, amelyek a hallgatói öntevékenységre épülnek és kiváló szinterei a közösséggé formálódásnak. Ezekre a csoportokra ráépíthetőek kapcsolódó tevékenységek is, például a tánc és zenei csoportoknál folklór programok, alkalmi kézműves tevékenységek. (Felföldi Gábor)

A jelenlegi kulturális kínálat jónak mondható, egyrészt vannak a különféle művészeti csoportok Egyetemi Kórus, zenekar(a volt szimfonikus együttes utód csoportja), Jó hangulat klub (népek táncai), Modern Táncstúdió, Universitas Modern Sporttánc Egyesület, Egyetemi Versmondó Műhely, Magyar Nótakör, Fényképész kör, Jóga csoport, Gitár-kör.

Öntevékeny csoportként működik - döntően az egyetemi kollégiumokban - többek között a Kézműves kör, az Egyetemi rádió, az Informatika kör, az Egyetemi túrázók, az Audió-Video Stúdió. Az egyetemi

TV a Gazdasági Karon belül működött, sajnos a biztató kezdet után megszűnt. A Kultúraszervező csoportnak sokat segített azzal, hogy programjait „reklámozta”, az érdekesebb eseményekről tudósításokat készített.

A színhelyeket tekintve főképpen az E épület kamara termét említhetjük, de kiállításoknál, koncerteknél igénybe veszik az Aulát, a konferenciateret és ritkán egyéb helyiségeket is. Legeredményesebb a Modern táncklub, világbajnokságon is nyert, de országosan elismert alternatív színjátszó csoportjuk is volt, ők, sajnos Pápara költöztek objektív okok miatt. Jól működik, népszerű a Filmklub, a könyvtárban szervezett író-olvasó találkozók, a jazz programok, a gitáros esték és a világ zenéi estek (latin, arab, görög, stb.).

Erősségek - gyengeségek

Újításnak számítanak az író és a fotópályázat, amelyeket a középiskolásoknak is meghirdetnek, ezeket díjazzák, a képeket kiállítják. Erősségüknek tartják, hogy állandó program kínálatuk van, félévenként 30-40 alkalmat szerveznek. Gyengeségüket, például a HÖK-kel való rossz kapcsolatot kijavították. Nehezítő tényező, hogy kulturális pályázatokon többnyire csak egyesültek vehetnek részt, az anyagi források meglehetősen behatároltak, évente 2, 2,5 millió Ft áll rendelkezésre programszervezésre. Újdonság az is, hogy az Egyetem elfogadta választott tantárgynak a közművelődésben való részvételt és 2 kredittel honorálja. Ehhez 8 alkalommal kell részt venni valamilyen művelődési eseményen, amit a Kultúraszervező csoport igazol. Ebben a legutóbbi félévben 70 hallgató vette fel indexébe ezt a tárgyat, a tapasztalatok kedvezőek. A hallgatókkal történő beszélgetések az egyik legfontosabb visszajelzésnek számítanak.

A hallgatók csekély mértékben vesznek részt a város kulturális életében, kevesen járnak például színházba Veszprémben vagy mennek el a távolinak tűnő Agora Városi Művelődési Központba. Ebben szerepet játszik az igénytelenségen túl az is, hogy kevés az egyetemisták között a veszprémi, a vidékiek pedig már csütörtökön, pénteken elhagyják a várost.

A kultúraszervező csoport vezetője, Felföldi Gábor már több mint 10 éve végzi ezt a tevékenységet, korábban a Pannon Egyetem hallgatója volt. Kellő szakértelemmel és lelkesedéssel végzi munkáját, jól ismeri a város közművelődési rendszerét, intézményeit.

Kapcsolat a várossal és a közönséggel

A Kultúraszervező csoport vezetője úgy véli, hogy Veszprém kulturális kínálata rendkívül gazdag, de igyekeznek illeszkedni a rendszerbe, rendszeresen egyeztetnek a különféle kultúraszervező intézményekkel, igénybe véve a NET-es egyeztető fórumot, megbeszéléseket. A megfelelő időpontok kiválasztásánál előnyt jelent, hogy az egyetemi Kulturális szervező csoport nem egy évre, csak félévre tervez, s így látva a társintézmények időpontjait könnyebben tud igazodni a többi intézményhez .

Valamikor az ötvenes évektől az egyetemnek állandó és szoros kapcsolata volt a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat (TIT) Veszprém megyei és városi szervezetével, sokáig az Egyetem biztosított helyet számukra. Együtt szervezték a 60-as évektől az évtizedekig nagy sikernek örvendő Balatoni Nyári Egyetemet, majd később a Közigazgatási Nyári Egyetemet. Mára a TIT szinte csak névleg létezik, lényeges szerepet Veszprémben nem tölt be. Ugyanakkor maga az Egyetem, karai és intézményei komoly ismeretterjesztő munkát végeznek, nemcsak az előadások szervezésével, hanem ismeretterjesztő könyvek, tanulmányok publikálásával is. Rendkívül újszerű, innovatív az Éjszakai egyetem, amely nemcsak egyetemi érdeklődésre számít, hanem a veszprémi lakosokéra is. Hasonló kezdeményezések főleg az angol egyetemeken ismertek (Extra Mural "Tanszékek"), a lakosság felé történő nyitásra, a jelenlegi kínálat bővítésére mindkét veszprémi felsőoktatási intézményben szükség lenne.

Egyetemi identitás, veszprémi identitás

Kérdésünkre, hogy mit tesz a Pannon Egyetem a hallgatók veszprémi identitásának erősítése érdekében, felemás eredményre jutottunk. Sikeresebbnek látszik a Pannon egyetemi identitás alakulása, ami abban is megnyilvánul, hogy sokan megvásárolják és hordják az intézmény pólóját, jelvényeit, s noha szeretnek Veszprémben élni, tartózkodni, veszprémi identitásuk alakulása kevésbé sikeres.

A jövőt illetően a kultúraszervezők bizakodóak, a kialakult koncepció és gyakorlat megfelelőnek látszik hosszabb távon is, ugyanakkor nyitottak kívánnak lenni az újdonságokra, a jelentkező aktuális kihívásokra.

Források:

- Interjú Felföldi Gáborral, a kultúraszervező csoport vezetőjével. Időpont: 2017 . június 2. Készítette: Albert József
- Felföldi Gábor: „Héj, nagy bűn a henyélés” A szabadidő hasznos eltöltése, szerepe az egyetemista fiatalok nevelési-oktatási folyamatának segítésében (Szakdolgozat, Pannon Egyetem, 93 o., 2016.)
- Ferencz Béla – Batori János: Veszprémi garabonciáda. In: A Veszprémi Egyetem története 1949 – 1989, szerk. Albert József, Veszprémi Egyetem Tanácsa, Veszprém, 2002, 166-187. o.
- Honlap: www.uni-pannon.hu

Szaléziánium Érsekségi Turisztikai Központ

Leveleki Magdolna

Hagyomány és innováció a Szaléziánumban

A Szaléziánium Érsekségi Turisztikai Központ immár hat éve, 2011 óta működik a Veszprémi Érsekség fenntartásában a Szalézi Szent Ferenc Kommunikációs Központ projekt keretében Európai uniós pályázati forrásból felújított egykori kanonokház épületében.

A Szaléziánium egyszerre játszik hagyományőrző és innovatív szerepet Veszprém városban. Alapításával új funkciójú intézmény létesült a legkorszerűbb technikai felszereltséggel, innovatív megoldások széleskörű alkalmazásával.

Tartalmi szempontból hagyományokat kelt életre az egyházi értékek megmutatása, ami egyúttal újszerűség is, hiszen Veszprémben korábban nem volt olyan közművelődési intézmény, mely hitéleti alapon, vallásos világnézeti háttérrel szolgálta volna a látogató közönséget. Ezt az attitűdöt, „küldetéstudatot” az intézmény igazgatója úgy fogalmazta meg, hogy „szeretnénk az embereket közelebb hozni a valláshoz, az egyházhoz, az istenhez”. Ezt a szellemiséget szolgálják az olyan programok, mint a rózsafűzés kiállítás, Bódi Magdolna Mária életének bemutatása, a Sík Sándor és Fekete István kiállítás, az érseki borászat bemutatása, de adventkor a gyertyagyújtás és a betlehemi jászol kiállítás révén is „az ünnep igazi oldalát” szeretné a Szaléziánium megmutatni. ”. (Interjú Pálfalviné Ősze Judit igazgatóval)

Tartalmi szempontból innovatívak azok a programok is, melyeket a veszprémi közművelődési intézmények közül elsőként honosított meg a Szaléziánium, ilyenek a kézműves foglalkozások és a nyári táborok például, vagy az Árpádházi királyok bemutatása Gizella naphoz kötődően.

A „ház” technikai újításai közé sorolhatóak a kiállításokon működő interaktív táblák, monitorok. Az igazgatóasszony szerint „*maga a ház egy innováció, ... ezt az intézményt igen gondosan tervezték meg technikailag és funkcióját tekintve is*”. (Interjú Pálfalviné Ósze Judit igazgatóval)

Mely társadalmi réteg igényeit szolgálja az intézmény? Az intézményhez kötődő szervezetek, közösségek

A ház programja Gizella naptól Szent Mihály napjáig az évfordulók, aktualitások figyelembe vételével a városi rendezvényekhez is kapcsolódva szerveződnek. A látogatók háromnegyede a városba érkező turista, akik főképpen a kiállításokat nézik meg, és betérnek a házban működő kávézóba. A helybeliek inkább a Szaléziánus programjain, előadásokon, bemutatókon vesznek részt. Az intézmény leglátogatottabb kiállítása 2016-ban a Márton Áron kiállítás volt a Szentháromság téren. A kiállítás hónapokig kinn volt, sokan megálltak a táblák, képek előtt.

A háznak kimutatása nincs a látogatók társadalmi összetételéről, de az igazgatóasszony tapasztalata szerint főképpen az egyházi iskolák diákjai és az ő családjuk, belvárosi illetve belváros közeli utcákban lakók vesznek részt a programokon. A lakótelepek, külterületi részek kiesnek a hatókörükből.

A látogatók kor szerinti összetétele azt mutatja, hogy minden korosztály megjelenik náluk, hiszen programjaik eltérő életkorúak körében tartanak számot érdeklődésre. A kézműves táborok, nyári napközis táborok résztvevői zömmel gyerekek, és vannak számukra készült tárlatvezetői füzetek is. A gyógynövény kiállítás és a hegedűkészítő műhely látogatása főképpen az idősek programja. A liturgikus kiállítás azonban minden korosztálynak szól. A ház vezetése elsődlegesen nem egyes korosztályoknak, hanem a családoknak igyekszik programokat szervezni. Úgy érzékelik, hogy a családok együtt könnyebben megszólíthatóak, könnyebben kimozdulnak.

Társadalmi helyzet szerint elsősorban az iskolázottabb, kultúra iránt érdeklődő középosztály jelenik meg a programokon. Egyetemisták elvértve fordulnak meg náluk, ami annak is betudható, hogy az intézmény esti órákban nem tart nyitva, hétfőveken pedig az egyetemisták nem tartózkodnak a városban. Igénykutatást egy alkalommal készített az intézmény. A közönséggel főképpen e-mail-en levelezőlista segítségével és facebook-on keresztül tartják a kapcsolatot.

A Szaléziánus vezetése több városi intézménnyel, művészeti csoporttal tart kapcsolatot. A már említett egyházi iskolákon túl nyugdíjas klubok is látogatják csoportosan a rendezvényeket, de művészek, művészeti csoportok is megkeresik a házat kiállítás vagy hangverseny szervezése céljából.

Az intézmény fenntartója a Veszprémi Érsekség, de bizonyos programokat a város is finanszíroz. Civil támogatók azonban nincsenek. Az uniós pályázatban vállalt programokat 5 évig köteles a Szaléziánus működtetni, ennek határideje 2018-ban jár le. Az intézmény önfenntartóan nem tud működni, bár vannak a rendezvényekből származó bevételei. Tekintettel arra, hogy az egyházmegye számára fontos kommunikációs funkciót is betöltenek – az egyházmegyei honlapot működtetik – a későbbiekben is szükség lesz rájuk. Terveket előre csupán egy évre készítenek.

Források:

- Interjú Pálfalviné Ósze Judit igazgatóval. Készítette: Leveleki Magdolna, Veszprém, 2017. 05. 23.
- A Szaléziánus Érsekségi Turisztikai Központ honlapja. <https://szalezianum.hu/szolgalattasok/>

Képzőművészet Veszprémben

Hegyeshalmi László írása alapján szerkesztett anyag

Bevezetés

A vizuális művészetekkel, a képzőművészettel való találkozás lehetőségét hosszú időn keresztül elsősorban a szervezett oktatás (óvoda, általános iskola, középiskola) biztosította. Ha áttekintenénk ennek a történetét 1945-től rendkívül változatos, egyenetlen képet kapnánk.

A szabadon választott képzést az oktatási rendszerben vagy attól függetlenül működő szakkörök, táborok, szabadiskolák biztosították. 1989 előtt a legtöbb nagyvállalatnál, művelődési intézménynél működött képzőművészeti szakkör: VÁÉV, Bakony Művek, Georgi Dimitrov Megyei Művelődési Központ, Úttörőház-, Gyermek Ház, Veszprémi Művelődési és Ifjúsági Ház. Különböző és eltérő szervezeti keretek között működtek klubok is. A legtöbbször szerepelt az „ifjúsági” jelző. Néha ezek a klubok is foglalkoztak a művészettel. Kortárs képzőművészeket hívtak meg, hogy beszéljenek napjaink művészetéről, saját munkásságukról. Máskor előadást kértek a klasszikus- vagy a modern művészet témakörében.

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat (TIT) Veszprém megyei Szervezetének Művészeti Szabadegyetem sorozatai is sok érdeklődőt vonzottak. Olyan helyekre és körökbe is eljutottak a művészeti ismeretek, ahova és akikhez másként soha. Csak emlékeztetőül, hogy az 1990 előtti évtizedek Magyarországon vagyunk. Többnyire az 1-2. csatornán sugárzott televízió műsorok és akkor még az internet nélküli információhoz jutás országában.

Még a Dimitrov Megyei Művelődési Központ keretén belül alakult és működött a Fiala Alkotók Klubja (FAK). A Fiala Művészeti Stúdiója (FMS, 1979-1986) önszerveződő, független művészcsoporthoz tartozott, melynek központja a Vár u. 3-ban, az FMS Galériában volt. A Galéria 1986-tól a Városi Művelődési és Ifjúsági Ház kereteiben kisgalériaként működött. 1993-2000 a Kisgaléria a Művészetek Háza Veszprém projekt- galériája. 2003-tól a Vár u. 3. épület és benne a Kisgaléria – az átépítést követően- a Modern Képtár – Vass László Gyűjtemény része.

Veszprémi Művész Céh (1989-) Összefogja és népszerűsíti a Veszprém megyében élő, alkotó képzőművészeket. Elősegíti, hogy a céh tagjai egyéni és csoportos kiállításon bemutatkozzanak. A régióban élő művészek közül mintegy 40-50 művész csoportosulása.

Mestermű Galéria (1992) Veszprém első magángalériája. id. Hegyeshalmi László (1933-2013) nyugalmazott színházigazgató alapította és vezette haláláig. A Galéria kortárs művészettel, egyéni és csoportos kiállítások rendezésével és műkereskedelemmel foglalkozik. Alaptevékenysége mellett fontos kultúra- és művészeti ismereteket közvetítő szerepe. A Mestermű Galéria alapításától több mint száz kiállítást mutatott be Veszprémben és más jelentős kiállítási intézményekben.

Képcsarnok (1960) A Megyei Tanács V.B. 809/1960 (X.19.) sz. határozata után a Szabadság tér 10-ben nyílt meg a Képcsarnok Vállalat veszprémi üzlete. 1976-1992 között a Kossuth u. 6-ban, reprezentatív modern térben működött Dési Huber Terem - Képcsarnok néven. Az 1970-es évek második felében és az 1980-as években egyéni kiállításon mutatott be néhány a városban és a régióban élő hivatásos művészt. Művészeti ismeretterjesztő előadásokat rendezett, elsősorban abban az időszakban, amikor Nagy Károly művelődésszervező vezette a Képcsarnokot.

Abban az időben rendszeresen rendezett kiállítást kortárs alkotók műveiből a Városi Művelődési Központ, az Eötvös Károly Megyei Könyvtár, a Veszprémi Egyetem, a Helyőrségi Művelődési Otthon is.

Intézményi, szervezeti átalakulások, új intézmények 1990 után

A képzőművészek bemutatkozásának színterei sok esetben a legkülönbébb művelődési intézmények voltak. Ezek az alábbiak: 1973-1988-ig Georgi Dimitrov Megyei Művelődési Központ Veszprém, majd 1988-1992 Veszprém Megyei Művelődési Központ. Ennek szétagolásából létrejött három új intézmény:

1. Városi Művelődési Központ és Könyvtár Veszprém (1993-2015), 2015-től Agora Veszprém/ Városi Művelődési Központ Veszprém,
2. Veszprém Megyei Közművelődési Intézet (1993-2010),
3. Művészetek Háza Veszprém 1993-1995; 1995-ben a Városi Művelődési Központ-hoz csatolva; majd ezt követően Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közgyűlése 1996-ban újraalapította.

Ezekhez hasonló funkciót tölt be a Hangvilla Multifunkcionális Közösségi Tér – Veszprém kulturális agorája. A Hangvilla a hajdani veszprémi Séd Mozi (Séd filmszínház (1981.11.01.-2003) épületében kapott helyet. Az ingatlan a '80-as évektől önkormányzati működtetése végéig filmszínházként üzemelt. 2005-ben vásárolta meg a Swing-Swing Kft. A Hangvilla-projekt kezdetéig két intézmény működött benne sikeresen: a Pannon Várszínház egész estés színházi darabokkal, musicalekkel, és az Expresszó Ifjúsági Klub, élőzenés koncertekkel, fellépésekkel. A Hangvilla 2013 novemberében nyitotta meg kapuit.³⁶

Művészetek Háza, Veszprém

A magyarországi rendszerváltás a képzőművészeti életben is alapvető változásokat eredményezett. Az 1973-ban alapított Georgi Dimitrov Megyei Művelődési Központ megyei és városi kulturális, művészeti feladatokat egyaránt ellátott. Az intézményben akkor szakmailag jól felkészült, tapasztalt, invenciózus szakemberek dolgoztak.

A városban működő művészeti galériák is a Művelődési Központ fenntartásában működtek. Az 1993-ban alapított Művészetek Háza elsősorban a kortárs művészetek, a vizuális kultúra, irodalom szellemi műhelyeként jött létre.

A Művészetek Háza tevékenységét meghatározza Veszprém Megyei Jogú Város Közgyűlése által elfogadott alapító okirat, mely művelődési központként sorolja be az intézményt, de speciális szakfeladat ellátásával, nevezetesen a kortárs művészeti élet fejlesztésével és színterei biztosításával bízta meg. A veszprémi Művészetek Háza a kortárs művészet befogadására, bemutatására létesített intézmény, ahol a tevékeny alkotás, a művek befogadása, értelmezése megvalósulhat, és szakmai vitákat folytathatnak az alkotók, a közönség, az érdeklődők. Munkájában a szakmai minőség áll a középpontban. Ahol műhelymunka keretében társadalomtudományi–művészeti periodika, a Vár Ucca Műhely folyóirat jelenik meg. A hely művészeti, szellemi centrumként működik s egyben turisztikai vonzerővel is rendelkezik. Olyan intézmény, melyben a munkatársak szellemi műhelyt teremtenek, napi alkotómunkájuk révén az intézményhez tudják kötni a városban élő művészeket, vonzzák a megyeszékhelyhez kötődő alkotókat, bevonják a határokon túli magyarság szellemi tőkéjét, s nem utolsósorban nemzetközi alkotókat.

³⁶ <http://www.hangvilla.com/Az-epulet>

Művészetek Háza/Szilágyi László Utcagaléria

2013. szeptember 3-án került sor Veszprémben a Budapest úti aluljáró ünnepélyes átadására, és az aluljáró részben kialakított Szilágyi László Utcagaléria felavatására, Szilágyi László emlékkiállításával. Az első kiállítás a Galéria névadójának, Szilágyi Lászlónak, a tragikus körülmények közt elhunyt punk festőművész képeinek reprodukcióit mutatta be. A levezető hosszú rámpák falaira az egyik oldalon a városhoz kötődő, már nem élő művészek neveit festették fel, a másikra a városban található Vass László Gyűjtemény művészneveit. A levivő lépcsők falaiba vájt kazetták a város kulturális rendezvényeit aktuálisan változó plakátok hirdetik. A közvetlenül az út alatt található átjáró nyolc falfülkéje alkotja tulajdonképpen a köztéri kiállítóhelyet. Ez az egymással szemközti falakba süllyesztett kétszer négy, egyenként 150 x 150 centis és 30 centiméter mély fülkét jelent.

Veszprém Város Önkormányzata, a 31/2013.(X.31.) önkormányzati rendelet által módosított 14/2012. (III.30.), a közművelődésről és a művészeti tevékenység támogatásáról szóló önkormányzati rendelettel a Szilágyi László Utcagalériát a Művészetek Háza Veszprém működtetésébe adta.

Képzőművészet, vizuális művészet, vizuális kultúra

Veszprém kulturális intézményekkel való ellátottsága sokszínű. A „munkamegosztás” már kérdéses. Többnyire mindenki foglalkozik mindennel. A professzionális kiállítások helyszíne 1989-1990-ig a Múzeum és a „Dimitrov”.

A többi intézmény a mai napig is rendez kiállítászerűségeket, ami a „munkamegosztás” és a tömegkultúra szempontjából rendben is van. Így kiállításához, bemutatkozási lehetőséghez juthatnak az amatőr alkotók, amatőr művészeti csoportok, a hobby alkotók. A probléma az, hogy a fejekben és a médiában is gyakran mindez összemosódik, összekeveredik. Egy nemzetközi szinten is elismert professzionális művész kiállítása, nemzetközi szinten is jegyzett galériában, perfekt technikai körülmények között a laikusok számára ugyanazt jelenti, mint a műkedvelő, hobby alkotó kiállítás valamely intézmény folyosóján, amit „galériának” neveznek.

Veszprémben ezen a képen változtatnak azok a kiállítóhelyek, amelyek professzionális színvonalat teremtenek: Az 1960-as évektől a Laczkó Dezső Múzeum (Bakonyi Múzeum), bár mára már az ottani technikai körülmények is erősen kívánnivalót hagynak maguk után.

1974-től a Georgi Dimitrov Megyei Művelődési Központ Galériája és kiállítási tevékenysége széleskörű és elismert volt Holényi Zsuzsanna, Nagy Károly, Vajna Mária, Hegyeshalmi László művészetszervezői, kurátori munkájának köszönhetően.

Művészetek Háza, Veszprém/Várgaléria

1983-ban Borsos Miklós szobrászművész kiállításával nyílt meg a Dubniczay-palotában (Veszprém, Vár u. 29.) a Georgi Dimitrov Megyei Művelődési Központ új galériája, a Várgaléria. (...) A Várgaléria 2004-ig fűtés hiányában májustól-novemberig tartott nyitva. A Galéria magyar és nemzetközi kortárs művészeket mutatott be (Borsos Miklós, Samu Géza, Keserü Ilona, Ujházi Péter, Szilágyi László, Sváby Lajos, Duray Tibor, Bojtor Károly, Konkoly Gyula...).

1993-tól az újonnan létrehozott Művészetek Háza Veszprém galériájaként működik, változatlan profillal. Ma már Európa-szerte ismert kiállítóhely. 2004-ben a Dubniczay-palota rekonstrukciója alatt nem működött, 2006. augusztus 20-án nyílt meg korszerűen felújítva, kortárs művészeti profilját megtartva. (...)

Művészetek Háza, Veszpém/Csikász Galéria (Veszprém, Vár u. 17.)

A kortárs művészeti galéria 1984-ben nyílt meg a Simoga-házban. A galéria nevét a zseniális, fiatalon meghalt veszprémi szobrászművésztől, Csikász Imréről kapta, akinek születési centenáriumán nyílt kiállítása a Bakonyi Múzeum és munkatársa, László Péter rendezésében.

Csikász Imre emlékkiállításának bezárása után a galériát Olasz Miklós belsőépítész és Hegyeshalmi László képzőművész-kurátor tervei alapján a város felújította és rövid ideig a G. D. Megyei Művelődési Központ működtette. (Az akkori kiállítások: Bálint Endre, Szántó Piroska, Geszler Mária...) Ezt követően a Galéria a Veszprémi Művelődési és Ifjúsági Ház kezelésébe került. 1993-tól a Művészetek Háza Veszprém kortárs művészeti galériája. 2006-ban Hegyeshalmi László tervei alapján végezték el a felújítást és a technikai korszerűsítést.

A galéria kurátorai a Művészetek Háza munkatársaként: Nagy Károly (1993-1996); Holényi Zsuzsanna (1993-2003); Hegyeshalmi László (2003-tól)

A veszprémi Csikász Galéria mellett, az egykori Simoga-házba rendezkedett be a város művészeti életét, kulturális és turisztikai rendezvényeit szervező, koordináló intézményeinek egyike, a Művészetek Háza. Három galériát működtet, így kortárs képző – és iparművészeti kiállításoknak ad otthont.³⁷

A Fiatalok Művészeti Stúdiója (FMS Galéria, 1979-1986)

Önszerveződő, független művészcsoporthként működött. Központja a Vár u. 3-ban található FMS Galériában volt. A stúdió tagjai voltak többek között: Ézsiás István, Jokesz Antal, Hegyeshalmi László, Géczi János, Domján Gábor, Potyondi Péter, Lohrmann Mária, Vogel Róbert, Bárdossy Pál, Bezzeg János, Kolozs Barnabás, Kecskés Csaba, Németh Ákos, a felsorolás korántsem teljes.

A galéria 1986-tól a Városi Művelődési és Ifjúsági Ház Kisgalériájaként működött, 1993-2000-ig a Kisgaléria a Művészetek Háza Veszprém projekt galériája.

2003-tól a Vár u. 3. épület és benne a Kisgaléria – az átépítést követően- a Modern Képtár – Vass László Gyűjtemény része. (Kiállítások: Vajda Lajos Stúdió (Szentendre), Károlyi Zsigmond, Szalai Tibor, Halas István, Halász Károly, Szabados Árpád, Várnagy Ildikó, Hegyeshalmi László, Ézsiás István, Grapus Csoport (Párizs), Szirtes János, Buhály József, Környei Ágota, Den Barsbold, Szilágyi László)

A Művészetek Háza Veszprém/Pincegalériát (Vár u. 13.)

2003-ban, elsősorban a művészet friss eredményeinek, fiatal alkotók kiállításainak bemutatására hozták létre.

Művészetek Háza Veszprém/Modern Képtár-Vass László Gyűjtemény

„A Vass-gyűjtemény veszprémi állandó kiállításával a modern és a kortárs konstruktivista szemléletű művészet új, európai centruma jött létre. Olyan gyűjtemény épült Veszprém városa, és az európai kultúra öröme, amely csak a huszadik század elején ismeretes magyarországi gyűjtemények nagyságával, jelentőségével vethető össze. A képtár megvalósítása az állami-, az önkormányzati-, és a magánszféra együttműködésének kitűnő példája.”³⁸

„A veszprémi vár meredeken kanyargó utcái fogják közre azt a kis házcsoporthat, amely otthont ad a Modern Képtár - Vass László Gyűjteménynek 2003 óta. A három házból álló épületegyüttes különböző

³⁷ <http://veszprem.varosom.hu/latnivalok/kulturalis-intezmenyek/Muveszetek-Haza-Simoga-haz.html>
https://hu.wikipedia.org/wiki/Csik%C3%A1sz_Imre

³⁸ <http://arthouseweb.hu/index.php/gyujtemenyek/vass-laszlo-gyujtemeny>

korokban épült. Az egyik - a várkapu alsó felén lévő - középkori alapokra épült eklektikus ház. A másik a kapu oldalán lévő, illetve a harmadik, a kis téren álló, barokk kori. A Vass-gyűjtemény állandó és időszaki kiállításával a modern és a kortárs konstruktivista szemléletű művészet jelentős európai centruma. Tiszta formák és tiszta színek jellemzik az itt látható alkotásokat. A művek egyszerű mértani formákból indulnak ki, mint például kör, téglalap, négyzet vagy háromszög. Ennek ellenére kimeríthetetlen az a játékoság és gazdagság, amely szín-, forma-, és anyaghasználatukat jellemzi. Vass László – a világhírű Vass Cipő Manufaktúra tulajdonosa az úgynevezett „Budapest cipő” készítője – az 1970-es évek közepén kezdte el azt a gyűjtőmunkát, amellyel még a mai napig is gyarapítja, mára már nemzetközi hírű képzőművészeti gyűjteményét.³⁹

„A Vár u. 3-5-7. három épület egybenyitásával 2003-ban nyitotta meg kapuját a Művészetek Háza kezelésében álló Modern Képtár–Vass-gyűjtemény. Az így létrejött kilenc kiállító teremben kerül bemutatásra Vass László műgyűjtő több mint 600 művet számláló magángyűjteményének válogatott anyaga.(...) A Vass-gyűjteményben a magyar mesterek alkotásai az európai absztrakció legnagyobbjainak szobraival, képeivel, rajzaival és sokszorosított grafikáival egészültek ki az elmúlt néhány év során. Az a vágykép lebegett a gyűjtő szeme előtt, hogy a művek egy része idővel majd ebbe a galériába kerül. Figyelt rá, hogy a gyűjtemény darabjaiból jól kiolvasható legyen a XX. századi művészet történetének néhány jelentős fejezete: elsősorban a konstruktivizmus és az absztrakció irányzatai. Törekedett arra, hogy az egyes életműveken belül lehetőség szerint több alkotói periódus is képviseltesse magát, illetve a festményekkel, szobrokkal összefüggésben álló akvarellek, pasztellek és rajzok közül is jussanak be jelentős darabok a Vass-gyűjteménybe, amely most már nem titkoltan a veszprémi gyűjtemény számára gyarapodik.”⁴⁰

A gyűjtemény jelentőségét bizonyítja az is, hogy a BMW támogatásával, független nemzetközi kurátor csapat összeállításában Németországban megjelentetett BMW Art Guide-ban Magyarországot, és természetesen Veszprémet is egyedülként képviseli a Vass Gyűjtemény. A kötet a világ jelentős magán- és alapítványi gyűjteményeit mutatja be, melyek a nyilvánosság számára hozzáférhetőek.

Művészetek Háza Veszprém/Dubniczay-Palota/László Károly Gyűjtemény⁴¹

„A veszprémi vár egyik legszebb késő barokk épületében, a Dubniczay-palotában 2006-ban nyílt meg a XX. század képzőművészetéből ízelítőt nyújtó László Károly Gyűjtemény. Az akkor kötött letéti szerződés 2011 nyarán lejárt, ám László Károly, a műalkotások tulajdonosa Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzatával, valamint a Művészetek Házával újabb tíz éves megállapodást kötött a művek elhelyezésére és bemutatására.

A festmények, szobrok, grafikák többsége magyar művészek munkája. Rippl-Rónai József, Aba-Novák Vilmos, Molnár C. Pál, Andrássy Kurta János a XX. század „klasszikusan modern” alkotói. A konstruktivizmus, a Bauhaus óriásai hangsúlyosan szerepelnek a gyűjteményben. Kassák Lajos négy képarcitértője látható, a képzőművészeti világ élvonalába tartozó Moholy-Nagy László grafikákkal és fotókkal szerepel. Beöthy István nevét hazánkban sokáig alig ismerték, holott Nyugat-Európában jelentős, iskolateremtő szobrászművészként, illetve művészet-teoretikusként tartották

³⁹ <http://oroksegnapok.hu/helyszinek/2883>

⁴⁰ <http://veszpreminfo.hu/record/modern-keptar-vass-laszlo-gyujtemeny>

⁴¹ <http://epiteszforum.hu/a-dubniczay-palota>

számon. *Jelenleg Magyarországon a veszprémi László Károly Gyűjteményben látható a legtöbb alkotása.*⁴²

A nemzetközi művészeti színtéren is jól ismert László Károly Gyűjtemény Veszprémben méltó otthonra talált. Nagy érdeklődés kísérte az izgalmas kiállítást a szakmai közvélemény és a kiállítás látogatók részéről egyaránt.

László Károly (1923-2013) 2013. november 8-án elhunyt. Végakarata szerint 2013. december harmadikán Veszprémben a Mártírok útjai zsidó temetőben helyezték örök nyugalomra.

Örököse 2016-ban a Veszprémben kiállított műveket felajánlotta a magyar államnak megvételre. A megegyezés nem jött létre, az örökös a művekért felajánlott összegét nem fogadta el és a letétet visszavonta.

A műveket a Dubniczay-palotából 2017. április 7-én elszállították.

W:I:M: Veszprémi Vizuális Műhely

1986-alakult a Városi Művelődési és Ifjúsági Házban, Orr Lajos szobrászművész vezetésével.

1987-ben a művészeti vezetést és tanítást Hegyeshalmi László képzőművész-kurátor vette át.

A W:I:M: 1993-tól a Művészetek Háza Veszprém szervezetében működik. Művészeti vezetője továbbra is Hegyeshalmi László, szakmai vezető Környei Ágota festőművész.

(Művésztanárok, akik a megalakulás óta hosszabb, rövidebb ideig tanítottak, kurzusokat vezettek a W:I:M:-ben:Kádár Tibor, Masszi Ferenc, Olasz Miklós, Tarczy István, Jeney Zoltán, Nyitrai Orsolya, Milló Ildikó)

A Műhely lehetőséget biztosít a képzőművészeti ismeretek elsajátítására, műelemzésre, művészeti technikák megismerésére, gyakorlására, az iskolán kívüli tanulásra. A műhelyből indult hallgatók közül jónéhányan ma már nemzetközileg is ismert kortárs művészek. A műhely igazi célja a "hivatásos nézők" nevelése. Hiszen mindannyian nézők vagyunk és a nézők közül lesznek az alkotók is.

Összművészet

A Művészetek Háza az intézmény fő profiljának számító képzőművészet, vizuális művészetek mellett lehetőség szerint a kortárs művészet teljes spektrumát megmutatja (irodalom, zene, tánc, film, médiaművészet).

A közönséget az intézmény falain kívül is igyekszik elérni és bemutatni kortárs művészeti alkotásokat. (Utcagaléria, lakótelepi falvetítések, bemutakozások városi tereken, vendégszereplések iskolákban, intézményekben.) A Művészetek Háza tevékenységét erősíti és megismerteti a ház folyóirata a Vár Ucca Műhely, a katalógusok és a könyvkiadás.

Kapcsolati háló

A Művészetek Háza Veszprém a három időszakos kiállításokat bemutató galériájával és a két nemzetközi jelentőségű gyűjteményével a képzőművészetben és a vizuális kultúrában magasra tette a mércét. Feliratkozott az európai és tágabban a nemzetközi művészeti térképre. Hiszen kiállításai és kapcsolatai révén, a tengerentúlon is – USA, Kanada, Mexikó, Ausztrália- ismerik tevékenységét.

⁴²<http://napibalaton.hu/programok/LASZLO-KAROLY-GYUJTEMENY-Az-akademiától-a-pop-artig-muvek-stilusok-a-XX-szazadból>

Napjainkra a Művészetek Háza Veszprém erős kapcsolati hálót épített Magyarországon és a nemzetközi szinten egyaránt. Művészekkel, alkotócsoporthoz, művészeti intézményekkel, művészeti egyetemekkel, folyóiratokkal, könyvkiadókkal ápol napi kapcsolatot.

Közönségkapcsolat, művészetpedagógia, múzeumpedagógia

A művészetpedagógia, múzeumpedagógia feladatának tekintjük a kortárs képzőművészet és a vizuális kultúra megismertetését a közönséggel. A nagyközönség, de még az oktatásban dolgozó pedagógusok számára sem ismert a múzeumpedagógia célja, feladata, módszertana, a formális oktatást kiegészítő élményszerű tanulás lehetősége, a szó jelentése.

A képzőművészeti múzeumpedagógiai foglalkozások egyik fő része az alkotó munka. Feladatunknak tekintjük a nagyközönség legszélesebb rétegeihez eljuttatni az alkotás lehetőségét, örömet.

Felhasználjuk a múzeumpedagógia legfrissebb eredményeit, folyamatos a kapcsolatunk az ország legkiválóbb múzeumpedagógiai szakmai műhelyeivel és a Művészetek Háza is tagja az országos múzeumpedagógiai hálózatnak. A Művészetek Háza Veszprém sikeres Európai Unió pályázatokkal is dolgozik a művészetelméleti, művészetpedagógiai, múzeum pedagógiai munkában. A kortárs művészet megismertetését küldetésének tartja az intézmény. Az iskolán kívüli tanulás, ismeretszerzés területén különösen aktív. A Lifelong Learning elvét napi szinten alkalmazza. Cél minden korosztály megszólítása. Kapcsolatépítés az oktatási intézményekkel az óvodától az egyetemig, sőt azon túl az akadémiáig. Naponta vannak múzeumpedagógia foglalkozások az intézményben.

Összefoglalás

A Művészetek Háza Veszprém az elmúlt huszonnégy évben több mint 300 kiállítást, vizuális művészeti eseményt, projektet valósított meg együttműködésben a legkülönbözőbb partnerekkel. Létrehozott három jelentős, nemzetközi minőségű gyűjteményt:

1. Művészetek háza Veszprém/Modern képtár – Vass László gyűjtemény
2. Művészetek háza Veszprém/Dubniczay-Palota/László Károly gyűjtemény
3. Művészetek háza Veszprém/Kortárs Gyűjtemény

Fontosnak tartja az innovációt a szakterületén és a kommunikációban (médiaművészet, digitális művészet, web, facebook, közösségi média, a print média vizuális szerepe).

A helyi értékek bemutatását is feladatának tartja, de nem provinciálisan. Alapvető célkitűzése a progresszív gondolkodás és cselekvés. Minél szélesebben bevonni, tájékoztatni, informálni, megszólítani, aktivizálni, partnerként számítani a nézőkre, a közönségre.

A történeti felvezetésből jól látszik, hogyan alakult koronként, történelmi korszakokként a témánk szempontjából elsődleges képzőművészet-vizuális művészet, a kiállítás „politika” Veszprémben. A terület ma is sokszereplős, kevés innovációval, professzionalizmussal, naprakészséggel, nemzetközi beágyazottsággal, nemzetközi szinten is mérhető minőséggel. Szinte minden kulturális intézményben vannak „kiállítások” a legkülönbözőbb tematikában. A kiállítások és a kiállítótérnek kijelölt terek technikai színvonala sokszor „B” kategóriás. A jelenség okai leggyakrabban szakemberek és anyagi források hiányára vezethetők vissza. A példaszerűen megépített és kitűnően működő Hangvillában is rendeznek kiállításokat, amit a különböző rendezvények nézői közül sokan látnak, de a perfekt kiállítási körülmények, kiállítási installációk megteremtésére már itt sem volt energia és pénz.

Nemzetközi minőségű kiállítóterekkel, galériákkal és képzőművészeti programmal Veszprémben a Művészetek Háza rendelkezik. Ezen terek mindegyike barokk épületekben – korábban más funkciók számára létrejött terek – került kialakításra és kitűnően működnek.

Azonban Veszprémben hiányzik egy 400-600 m² alapterületű „white cube” (Kunsthalle) típusú, minden korszerű technikai és kiállítás rendezői követelménynek megfelelő kiállítótér.

Veszprémben harminc-negyven professzionális képzőművész, tervezőművész él és dolgozik.

Veszprém megyében és Veszprém, mint centrum vonzásában élő művészek száma meghaladja a százat. A friss diplomás fiatal művészek közül kevesen térnek vissza Veszprémbe. Ennek oka a művészettel foglalkozva a biztos megélhetés hiánya, a műterem hiány. Veszprémben nincs műteremház bérleti lehetőséggel. Nincs művészeti ösztöndíj. Régi hiány, hogy Veszprémben nincs középfokú és felsőfokú művészeti oktatás, képzés.⁴³

⁴³ MúzeumCafé 47. számában.

<http://muzeumcafe.hu/hu/ket-gyujtemeny-tette-vilaghiruve-veszpremi-muzeumnegyedet/>